MADIU

Yeisu Besinana ana mumugao
(Luke 3:23-38)

1 Laulele teina Besinana Yeisu ana mumugao
vehabadi. Yeisu tubuna Deivida, na Deivida
tubuna mugamugaina Abelaham. 2 Wuwuna
teina dova: Abelaham iya natuna Aisake, na
Aisake natuna Yakobo, na Yakobo natunao Yuda
matahinao. 3 Yuda natunao Pelesi yo Selaha na
hinadi Temali, Pelesi natuna Hesiloni, na Hesiloni
natuna Alam, 4 na Alam natuna Aminadaba, na
Aminadaba natuna Nasoni, na Nasoni natuna
Salimoni, 5 na Salimoni mwanena Lehabi na
natudi Boasa, na Boasa mwanena Ludi, na Boasa
yo Ludi natudi Obedi, na Obedi natuna Yesi.

6 Yesi natuna Deivida, iya Tauwasawasa,
na Deivida Ulaya hiwapena itawaholai, na
natudi Solomoni hilabahi. 7 Solomoni natuna
Lehobouma, Lehobouma natuna Abaya, na
Abaya natuna Esa. 8 Esa natuna Yehosepata,
na Yehosepata natuna Yolam, na Yolam natuna
Usaya. 9 Usaya natuna Yodam, na Yodam
natuna Ehasi, na Ehasi natuna Hesekaya.
10 Hesekaya natuna Manasa, na Manasa natuna
Amoni, Amoni natuna Yosaya. 11 Yosaya
natunao Yekonaya matahinao, na yadi haugai
Babiloniwone hilaoma ta Yudeyaone hi'abi
avivinidi na hilalawedine tupwa Babiloni ainai
ta himiyamiya.

12 Hauganane Babiloni ainai himiyamiya,
Yekonaya natuna Selatiyeli, na Selatiyeli natuna
Selubabela. 13 Selubabela natuna Abiyuda, na
Abiyuda natuna Elayakim, na Elayakim natuna
Esoli. 14 Esoli natuna Sadoka, na Sadoka natuna
Ekim, na Ekim natuna Eliyuda. 15 Eliyuda natuna
Eliyesa, na Eliyesa natuna Madani, na Madani
natuna Yakobo.
16 Yakobo natuna Yosepa, iya Meli mwa-
nena, na Meli natuna Yeisu, na Yeisu hi'awa
Besinanaei.*
17 Ebe Abelaham ainaena na tavahilidima
Deivida ainai, neta yaso adi bagibagili 14. Eeta
ebe Deivida ainaena yaso tavahilidima haugana
Babiloniwone Yudeyaone hilalawedine Babiloni
ainai, neta adi bagibagili 14. Na yadi hauga
Babiloni ainaena na Besinana towahona yana
hauga ainai yaso adi bagibagili hinage 14.

Yeisu ana labahi (Luke 2:1-17)

18 Teina dova Yeisu Besinana ana labahine.
Yeisu hinana Meli hiwalo abi'abiyei Yosepa
ainai, na howola nigele hiyamiya bwau na Meli
hesi ihiuma'o na yana hiumane neta Alu'aluwa
Ve'ahihi ainaena. 19 Na mwanena Yosepa towaho
dumwadumwaluna ta nigele ebeha Meli yana
hiumane iyata'eyei ana geluwo aidiyai, na in-
uwavitai ta ebeha yana nuwatuwu dawaniyena
ita'wata'wataei.
20 Na Yosepa yana nuwatuwu howola
ipaipaihowa, na yana hauga eno ainai

* **1:16:** Giliki alinadiyena hiwalo Keliso, na Hibulu alinadiyena hiwalo Mesaya.

niviniviyena Yaubada yana tausagenawasa ehebo ainai iwalo, ‘Yosepa, owa Deivida tubuna, havena unuwanuwayababa Meli yana hiumane vehabana, neta Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na hesi bada ulauvai mwanem. 21 Howola abo natuna towahona ilabahi, na yehana umwauwi Yeisu, wuwuna iya yana bodao yadi pwanoliwo aidiyena mata ilivahidi.’

22 Ginauli teina bada himahalava'o wuwuna mwalona tauwalo mahalava ehebo Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei ta Buki Ve'ahihi ainai ilelelene, iwalo:

23 ‘Vahala nuwanuwapuyona mata ihiuma yo
natuna towahona ilabahi, na yehana
himwauwi Imanuweli’.

Na Imanuweli ana bui ‘Yaubada baidada’.

24 Eeta Yosepa eno'enowena itowolo na tausagenawasanane yana walo imulitaei, ta Meli itatawaholaine, 25 na nigele 'wapina iya'abitowoi ta ana higa ilabalaba na Yosepa gamane yehana imwau Yeisu.

2

Tausonogao yadi taubo'e gama Yeisu ainai

1 Yeisu hilabahi Betelehem ainai, haugana Helodi iya iloiloina Yudeya holanai. Na hauganane ainai tausonogao tupwa bomatuwena hilaoma ta Yelusalemaone aidiyai hipanivila, 2 hiwalo, ‘Havaidova Yudeya yami wasawasa vauvauna hilabahi? Ahanapuiya'o bada hilabahiya'o, wuwuna ana ve'ive'ilala utui a'itaya'o tupwa bomatuwena ipoetaohanine, ainaena alaoma habi pwagogo ainai.’

3 Yadi walo teina wasawasa Helodi ibenalei na
i'aluwagavai mwala'ina yo hinage Yelusalemao
bagibagilidi hi'aluwagavai walo teina vehabana.
4 Ainaena Helodi Yudeyaone yadi taupwaoli
mwala'idi yo yadi loina ana tauve'itao iyoga
ahaidi na aidiyai ipanivila, iwalo, ‘Havaidova
ainai Besinana towahona hilalabahine?’
5 Na hiwalo, ‘Betelehem ainai, neta Yudeya
holanai, dova tauwalo mahalava yana waloma-
halava Buki Ve'ahihi holanai, iwalo:
6 “Vehabana Betelehem dalava wasawasa na
mwala'ina Yudeya dalavanao maudoidi
aidiyena. Wuwuna Betelehem holanaena
howola abo Isileli adi tauloina imahalava,
na iya yagu bodao imugaiyedi.” ’
7 Ta Helodi tausonogaowa iyoga dawaniyed-
ima, na ipanivilaedi aiteya hauga ainai utu-
ine imamahalavane. 8 Eeta Helodi yadi walo
ibenaledi na iloinaedi, iwalo, ‘Amlau Betelehem
ainai na gamanane ambehaei, na ebe amlobai
amwuyoma amvenuwamwauwegau, ta ebe yau
hinage yalau na yapwagogo ainai’.
9 Wasawasa alinana hibenalei na hiso'e'eli ta
hilau na utuiwa mwalona tupwa bomatuwena
hi'i'itawa mehediyai imahalava na ihinahinali
eeta himulitaei na gamanane yana abamiya
itowolove'ilala na ainai himamahalavane,
10 na utuiwa vehabana hiyaliyaya mwala'ina.
11 Hiluwu vadai ta gamanawa hinana Meli
baidana hi'i'itadine, na hipwagogo gamane ainai.
Na velauwowa hivavaidimawa gamanane ainai
himwamwauwidine, neta goula yo gado'a yo
emodi.

12 Na mulitai niviniviyena Yaubada
ivenuwamwauwedi ebeha havena Helodi
ainai hiwuyowuyouyo, eeta hitowolo na vali
amwahaena hilau gwaipile yadi dalavai.

Yosepa yo gama mahinana hidena Itipita ainai

13 Na tausonogao bada hilao'o na
masigiliyena Yaubada yana tausagenawasa
niviniviyena Yosepa ainai imahalava ta
ivenuwamwauwei iwalo, ‘Utowolo na gama
mahinana ulauvaidi ta amdena tupwa
Itipita ainai, na nemai ammiyamiya ana
higa yavenuwamwauwegomiu, abo amlau
gwaipilema. Yami dena teina wuwuna, Helodi
mata gama teina ibehaei na ebeha i'oiye
mwalowoi.’
14 Eeta masigilinane ainai Yosepa itowolo
ta gamane mahinana ilauvaidi na hidedenane
Itipita. 15 Na nemai Itipita himiyamiya ana
higa Helodi imwamwalowoine. Yadi vetau-
mana ainaena Yaubada yana walomahalava,
neta ehebo tauwalo mahalava iwalo mahalava
mugaiyei, iwalo:
‘Itipita ainaena natugu yayogaenama’.
16 Na Helodi tausonogaowa iha'wa'ahayaidi
ta nigele hiyalau gwaipilema. Yadi oyama
vehabana imodi'i'ini mwala'ina, eeta Helodi
yana tau'alehao ivetamaledi Betelehem dala-
vanao aidiyai, yo ebeha hedaheda towatowa-
hodi hiya adi bolimai bwau ainaena i'aituluyo,
hi'oiye mwalowoidi. Wuwuna tausonogao yadi
aubabada ainaena bada ihanapuiya'o aiteya
hauga ainai gamanane itutubuine.

17 Ainaena hauganane imahalava hava tauwalo
mahalava Yelemaya mwalona iwalo mahalava
mugaiyei, iwalo:

18 ‘Dou ta'eta'e dalava Lama'a ainena yabenalei.
Muya na mehelino hidou ta'eta'eyedi.
Letiyeli idoudou natunao vehabadi,
na yana dou ainaena nigele howahowana
iyaliyaya,
natunao yadi mwalowoi vehabana.’

Yadi laugwaipile Nasaleti ainai

19 Eeta Helodi yana mwalowoi tuluhanai
Yaubada yana tausagenawasa imahalava Yosepa
ainai, haugana Itipita ainai howola himiyamiya,
na niviniviyena iwalo ainai, 20 iwalo, ‘Yosepa
utowolo na gama mahinana ulauvaidi na
amwuyo Isileli, wuwuna gamane ana alehawa
bada imwalowoi'o’.

21 Na Yosepa itowolo, ta gamane yo hinanane
ilauvaidi, na hiwuwuyone Isileli.

22 Na haugana hiwuyo Yosepa wasa ibenalei
ebeha Helodi natuna Akeleyosi ive'aivelaheyei
na ivetauwasawasa Yudeya holanai, eeta Yosepa
imeheuhi na nige nuwana ilau gwaipile Yudeya,
eena niviniviyena ve'ita Yaubada imohei ta
hita'i'ili Galili tupwanane ainai. 23 Na Nasaleti
ainai hivedalava ta himiyamiya. Teina ainaena
tauwalo mahalava yadi walomahalava muga-
mugaina iwalo: ‘Iya yehana himwauwi towaho
Nasaleti’.

3

Yoni tau'abiye bapitaiso
(Maki 1:1-8; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso
imahalava balabala awawai tupwa Yudeya
holanai na iguguya, iwalo, 2 ‘Mumugamiu
yababadi aidiyena amnuwabui wuwuna
Yaubada mata muhamuhana alidai ivetauloina’.
3 Tauwalo mahalava Aisaya mugai Yoni veha-
bana iwalo mahalava, iwalo:
‘Towaho ehebo tupwa balabala awawai alinana
mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo:
“Bada yana amwaha amsepa na am'abiye duye-
dumwalu”.’
4 Yoni ana ale'o lagulagu kameli wiyawiyana,
na ana tulituli kameli 'wapina, na ana
mwaimwai'e'e yo mwagagau ta'i.
5 Na Yoni balabala awawai iloguguguya na
Yelusalemaone yo Yudeyaone yo we'aha Yolidani
papalinane ana taumiyaone maudoidi hilaoma
Yoni ainai, 6 na mumugadi yababadi hiwalo
mahalavaedi ainai, eena i'abi'abiye bapitaisodi
we'aha Yolidani ainai.
7 Na Palisiwone yo Sadusiwone bagibagilidi
hinage hilaolaoma habi bapitaiso, na Yoni i'itadi
ta iwalowedi, iwalo, ‘Tau'oyamao! omiu dova
weso! Na yami nuwatuwu ebeha mata Yaubada
yana modi'ini ainaena amdena, awa? 8 Ainaena
ilowoinanegomiu yo yami nuwabui moiha
amve'itaedi yami paihowa namwanamwadi
aidiyena. 9 Na havena amnuwahaehae wuwuna
ebeha omiu Abelaham tubunao na hesi
Yaubada howahowana yo gaimao teina aidiyena

Abelaham tubunao ipaihowaidi. 10 Na ebe
mumugamiu nigele namwanamwana mata
Yaubada iwalo yagaigomiu, dova aiwa, ebe
nigele ainona namwanamwana tomowa higoha
vehuludi ta aiwa ala'alahina ainai hivehuludi na
i'alahidi.
11 ‘Na ebe amnuwabui, yau we'ahaena ya'abiye
bapitaisogomiu na hesi howola abo ehebo
towaho ilalaoma, iya imwala'i gabaegau, na
nigele howahowagu na aena ana huma ya'avalai.
Na towahonane mata ilaoma na Alu'aluwa
Ve'ahihi, dova aiwa ala'alahina ainaena i'abiye
bapitaisogomiu. 12 Na towaho teina yana
goliyena mata ai'ai dova pegapega itapidi yo
ainodi hiholu na mulitai ainodi namwanamwadi
ivehae yana vadavada ainai, na mohomohodine
aiwa ala'alahina miyamiya vateyaina ainai
igabudi.’

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso (Maki 1:9-11; Luke 3:21-22)

13 Hauga tenem ainai Yeisu tupwa Galili ilauve-
hulu na ilau Yolidani Yoni ainai habi bapitaiso.
14 Eeta Yoni itowoi na Yeisu yana nuwatuwu
higwaipile ta iwalo, ‘Ilowoinanei na owa u'abiye
bapitaisogau, na vedova ta ulaoma ta ebeha yau
ya'abiye bapitaisogo?’
15 Na Yeisu Yoni yana walone iyemaihane,
iwalo, ‘Nigele. Hesi teina dova. Owa u'abiye bap-
itaisogau, wuwuna teina ainaena loina maudoidi
namwanamwadi tamulitaedi.’
16 Eeta Yoni italam ta Yeisu i'abiye bapi-
taisone. Na Yeisu howola bwahiyena igayogayo
taohani, na galewa ilotaho'e na Yeisu Yaubada

Alu'aluwana i'i'itane ana oleya dova gabubu
i'aituluma na ainai itotowane. 17 Na hinage
ehebo alinana galewaena hibenalei iwalo, ‘Teina
natugu yavelauwei iya vehabana yayaliyaya
mwala'ina’.

4

Yeisu ana towoi Tomodulele ainaena
(Maki 1:12-13; Luke 4:1-13)

1 Teina ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu
ilauvai ta ilalaweine balabala awawai ta ebeha
ana towoi Tomodulele ainaena ilobai. 2 Na
ahubena 40 holanai nigele iya'ai, ta ainaena
ivahali mwala'ina.
3 Na tautowoinane imahalava na iwalo, Ebe
owa Yaubada Natuna, gaima teina uloinaedi ta
hiyemala ai'ai’.
4 Na Yeisu iwalo, ‘Buki Ve'ahihi holanai loina
imiyamiya ebeha:

“Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena,
na hesi walowo maudoidi Yaubada
awanaena hilaoma iya tomowa yadi
abanamwanamwa”.’

5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ta ilalaweine
Yelusalem, na vada tapwalolo mwala'ina
ewa'alilinai ihahaeyeine, 6 na ainai iwalo, ‘Ebe
owa Yaubada Natuna, teina ainaena ugavai, na
mata nigele howahowana uyasilahe. Wuwuna
Buki Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o, iwalo:

“Yaubada yana tausagenawasao iloinaedi ta
hi'ita avivinigo”.

Yo hinage iwalo:

“Nimadiyena hi'avalaigo, na ebe havena aem
hisilasilahe gaima aidiyai”.’

7 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Ehebo walo Buki
Ve'ahihi ainai imiyamiya iwalo:
“Havena yam Bada Yaubada utowotowoi”.’
8 Na Tomodulele Yeisu ilauvai ilawei oya
mwala'ina ewanai na tenem ainai dalava
wasawasaowa bale'uwai maudoidi Yeisu
iveve'itane, 9 na hinage itowouyoi, iwalo, ‘Tupwa
tenem maudoina mata yamohego. Ebe ube'u
aitulu na aliguwai upwagogo, na ebe abaloinaone
yamohego.’
10 Eena Yeisu iwalouyo, iwalo, ‘Tomodulele,
ulau vehulugau! Buki Ve'ahihi holanai loina
imiyamiya ebeha:
“Yam Yaubada ibom ainai upwagogo yo utap-
walolo yo ibom yana walo upaihowai”.’
11 Ainaena Tomodulele Yeisu ilauvehulu na
mulitai tausagenawasao himahalava ta hihah-
aguine.

Yeisu yana paihowa ivetuwuni tupwa Galili ainai
(Maki 1:14-15; Luke 4:14-15)

12 Na mulitai Yeisu wasa ibenalei ebeha Yoni
vada abapaiyai himwauluwuwena'o, ainaena
iwuyo Nasaleti Galili tupwanai. 13 Na Nasaleti
ilauvehulu ta imimiyane Kapaneum le'awanai,
neta huhuwone Sebuloni yo Napitalai yadi top-
utopuwai. 14 Ginauli teina vehabana tauwalo
mahalava Aisaya mwalona iwalo mahalava na
Buki Ve'ahihi ainai ilelelene iwalo:
15 ‘Sebuloni yo Napitalai yadi dalavao neta ni'u yo
bwahi Yolidani ahipudiyai,
nigele Yudeyao yadi tupwa yehana Galili.

16 Hibom guguyou yana tupwa ainai himiyamiya
na hesi teina hauga masele mwala'ina bada
hi'itaya'o.
Wuwuna mwalona mwalowoi yana tupwa yaba-
bana ainai himiyamiya
na teina hauga bada masele aidiyai
i'alataohani'o.'
17 Hauga tenem ainaena Yeisu yana guguya
ivetuwuni na iwalo, 'Yami paihowa yababadi
aidiyena amnuwabui, wuwuna hauga bada ima-
halava'o na Yaubada ivetauloina alidai'.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi (Maki 1:16-20; Luke 5:1-11)

18 Na ehebo hauga Yeisu ni'u Galili le'awanai
ivasavasane na tauyama hitau bwau matahina
ilolobaidine yadi vinaya hiyahuyahuwei, ehebo
Saimoni, iya hinage hiyogaei Pita, na tahina
yehana Andulu. 19 Na iyogaedima na iwalo,
'Ammulitaegau na tomowa am'onadi'. 20 Tenem
ainai yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu himu-
mulitaeine.
21 Na hinage tupwana ivasanelau na
tauyamao hitau tonuga wagai yadi vinaya
hi'atu'atububunidi i'i'ita lobaidine, hiya
Yemesa yo Yoni yo tamadi, ibom yehana
Sebedi. Eeta Yemesa matahina iyogaedi, 22 na
hitowolo mwayamwayau tamadiwa wagai
hilalaugabaeine, na Yeisu himumulitaeine.

Yeisu tomowa bagibagilidi ihaguidi (Luke 6:17-19)

23 Yeisu Galili maudoina ita'i'iliyei na yadi
vada tapwalolo aidiyai iguguya, na wasa

namwanamwana Yaubada yana loina vehabana iwalo mahalava, na hinage tomowa adi lovalao vagadi yo vagadi aidiyena i'abiye namwanamwadi. 24 Ainaena Yeisu wasana imahalava Siliya dalavanao maudoidi aidiyai, eeta taulovalao bagibagilidi hilawelawedi ainai, hiya hilovala mwala'ina na hiya ma'adi muyamuyao yo hiya vi'avi'a i'abiye yauyauledi yo hiya adi lovala ainaena hi'abi'abivelolo, yo hinage taupeuwo, na Yeisu i'abiye namwanamwadi maudoidi. 25 Teina wuwuna boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei. Hiya Galiliyena yo Dekapolisiyena yo Yelusalemaena yo Yudeyaena yo hinage Yolidani vali tupwanaena.

5

Yeisu yana ve'ita oyai
(Luke 6:20-23)

1 Yeisu boda mwala'ina i'i'itadine, na ihae oyai
ta tenemai imimiyane, na ana taumulitao hinage
hihahaene, 2 na Yeisu ivetuwuni ive'ita aidiyai,
iwalo,
3 ‘Omiu mayami nuwadobi amyaliyaya wuwuna
Yaubada yana Abaloina alimiyai.
4 Omiu taudou hinage amyaliyaya, wuwuna mata
Yaubada i'abiye yaliyayagomiu.
5 Omiu mumugamiu hegohegoyadi amyaliyaya,
wuwuna howola abo Yaubada bale'u mau-
doina imohegomiu.
6 Na ebe omiu mumuga dumwaluna
nuwanuwamiu na amvahavahali

amyaliyaya, yo hinage amgadogadomaguni vehabana amyaliyaya, wuwuna mumuga namwanamwana mata atemiyai imwala'i.
7 Na omiu tau'atemuyamuya amyaliyaya, wuwuna Yaubada hinage mata i'atemuya muyaegomiu.
8 Omiu atemiu masemaseledi amyaliyaya, wuwuna howola abo Yaubada am'ita.
9 Omiu tau'abiye nuwadaumwali amyaliyaya, wuwuna Yaubada mata i'awa natunaegomiu.
10 Na omiu yami paihowa namwanamwana vehabadi tomowa hive'ave'alehaegomiu, amyaliyaya wuwuna Yaubada yana Abaloina alimiyai.
11 Na ebe vehabagu tomowa hi'ulu'ulumiyaegomiu yo ive'ave'alehaegomiu yo yadi oyamaena hi'awa'awa yababaegomiu, amyaliyaya ta'i. 12 Moiha ta'i howahowana amyaliyaya mwala'ina, wuwuna howola abo ami maiha namwanamwana galewai mata amlobai. Na omiu dova Yaubada yana tauwalo mahalavao mwalona. Wuwuna hiya hinage yadi miyavitai hilobaidi tomowa aidiyena.'

Yagahu na masele vehabadi (Maki 9:50; Luke 14:34-35)

13 'Omiu dova yagahu taumiya bale'u vehabadi. Na amnuwatuwu avivini ebe yagahu yana wahiyala i'ovi nigele howahowana na inamwanamwauyo, ainaena tata'wata'wataei na

tahiwavehulu amwahai. 14-15 Na hinage omiu
dova masele taumiya bale'u vehabadi. Ebe lampa
tagabu havena walata ainaena ta'oi'oihamui,
na hesi ewai tamwauwi, ta vada maudoina
imasele. Hinage dova ebe oya vahupounai
tadalava sepa nigele howahowana dalavanane
tadawani. 16 Omiu masele tomowa aidiyai, eeta
howahowana yami paihowa namwanamwadi
hi'ita na Tamamiu galewai hino'owei.

Loina vehabana

17 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau
yalaoma na Mosese yana loinao nuwana tauwalo
mahalavao yadi ve'itao yavaivehuludi. Na hesi
yalaoma ebeha ya'abiye mahalava ili'ilimanidi.
18 Yawalo moiha alimiyai, mata bale'u na
galewa hisawali, na loina mwala'ina yo iu'iu
iso'isosolina mata nigele hiya'ovi na hesi ainodi
mata himahalava. 19 Na ebe yaiya loinadine
ehebo aidiyena iu'iu iso'isosolina ita'wata'wataei
yo tomowa hinage nigele iyave'itadi, iya Yaubada
yana Abaloina holanai duya'ali'aliyai moiha, na
hesi ebeha loinadine upaihowaidi yo uve'itaedi,
yeham mata imwala'i Yaubada yana Abaloina
holanai.
20 ‘Hinage yawalo alimiyai ebe mumugamiu
inamwanamwa mata Palisiwone yo loina ana
tauve'itaone mumugadine omiu mumugamiune
inamwanamwa gabaedi. Na ebe nigele, mata
nigele Yaubada yana Abaloina ainai amyaluwu.

Manini vehabana

21 ‘Loina mugamugaina tubudao aidiyai
amhanapuiya'o, iwalo, “Havena yemwalowoi,

ebe yaiya i'yemwalowoi mata loina ilobai”. 22 ‘Na
yau yaloinaegomiu ebe yaiya owa tahim ainai
umodi'ini loina ulobai. Na ebe tahim u'awa
yabayababaei loina ulobai, tauloinao aidiyena.
Na hinage ebe tahim u'awa yauyauleyei, howola
abo dalava ala'alahina uve'alo.
23 ‘Yaiya owa yam velau uvaiyama yo
upwaoliyei Yaubada ainai na ebe unuwatuwui
ehebo tahim mayana nuwayababaowa
mumugam vehabana, 24 ilowoinanego yo yam
velaune umwauwi abapwaoline vahalinai
na uwuyo tahim ainai na utowoi ta baidam
amve'au'augeluyo, eena mulitai uwuyoma abo
yam velauwa Yaubada ainai upwaoliyei.
25 ‘Na ebe ehebo towaho ive'ewaigo na
ilawego habi lauvetalaego, ilowoinanego
ebe mugai pwanoli u'abiye dumwadumwalu
mwayamwayauwei baidam. Na ebe nigele, mata
am tauve'ewane ilawego tauloina ainai na am
loina ulobai, neta himwauwigo vada abapaiyai.
26 Moiha ta'i, nigele mata uyamahalava ana higa
am vagavaga maudoina upaihowai.’

Nuwatuwu dawani vehabana

27 ‘Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o,
iwalo, “Havena meheganawali”. 28 Na yau
yaloinaegomiu neta ebe yaiya towaho bo wai-
hiu ainai inuwatuwu dawani, iya atenai bada
ipwanoli'o.
29 Ainaena ebe mehe tautuwam yana vin-
unuwena i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe uwu-
nihi vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum
ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i alilina

ebe mehem vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava ala'alahina ainai.
30 ‘Hinage dova ebe nima tautuwam yana pai-
howaena i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe utom vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i alilina ebe ni-
mam vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava ala'alahina ainai.

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:9; Maki 10:11-12; Luke 16:18)

31 ‘Loina mugamugaina hinage iwalo: “Ebe towaho ehebo nuwanuwana na mwanena ivinawaheyei, towahonane leta ilele na mwanenane imohei ta ebe hivinawahe”. 32 Na yau yaloinaegomiu neta, ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na towaho ta'i ivinawahe ta itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena mugamugaina bada i'abiye be'uya'o ebe waihiunane itawahola geyo'awa vali towaho ainai. Eeta towahowa ebe itawahola waihiu vinavinawahena ainai neta towahonane hinage ipwanoli'o.

Awatamada vehabana

33 ‘Hinage loina miyamiyana bada amhanahanapui iwalo: “Ebe am'awa tamada, havena yami walowone amho'eho'edi na hesi Yaubada vehabana ampaihowaidi”. 34 Na alimiyai yawalo, havena galewa vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna Yaubada yana abamiya. 35 Hinage havena bale'u vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna aena ana abamwau, hinage havena Yelusalem vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna tauloina

mwala'ina yana dalava. 36 Hinage havena
ulu'ulumiu vehabana am'awa'awa tamada,
wuwuna nigele howahowamiu na vahumiu
ehebo amloinaei ta ihewa nuwana igiba, awa?
37 Na hesi ebe utalam, uwalo, “Ehewa”, na ebe
uuvala, uwalo, “Nigele”. Wuwuna ebe aubabada
bagibagilina, neta Tomodulele ainaena.

Havena yababana amyemayemaiha (Luke 6:29-30)

38 ‘Loina miyamiyana amhanapuiya'o iwalo,
“Mehe ehebo ana maiha mehe ehebo, na sala
ana maiha hinage sala ehebo”. 39 Na yau
yaloinaegomiu ebeha havena amvaivai maiha,
na hesi ebe yaiya navanava tautuwamwena
igoha, havena nimanane uyemayemaiha, na hesi
vali navanavamne hinage utalamwei ta ainai
igoha. 40 Na hinage ebe yaiya lauvetala ainaena
am ale'o ivai, hinage am abobone umohei.
41 ‘Hinage ebe yaiya iloinaego na yana tob-
watobwa u'avalai ehebo dalava ainaena ulau
ehebo dalava ainai, howahowana utalam dalava
bwauna hinage ainai ulawei.
42 ‘Na hinage ebe yaiya i'awanoi alimwai ehebo
ginauli vehabana, ginaulinane umohei, na yaiya
yam tobwatobwa i'awanoiyei na iyepaihowa,
havena unuwanuwavi.

Tavelau ada alehao aidiyai (Luke 6:27-28, 32-36)

43 ‘Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o,
iwalo, “Ami geluwo amvelauwedi, na hesi
ami alahao amsosomanaedi”. 44 Na yau
yaloinaegomiu ami alehao amvelauwedi

na hiya hi'abi'abiye muyagomiu vehabadi am'awanoi ta Yaubada ihaguidi. 45 Teina ainaena Tamada galewai i'awa natunaegomiu, wuwuna ibom velau wuwuna, na ibom yana mahana ihinahinali tauyababa yo hinage taunamwanamwa aidiyai, na hinage yana 'wesu italamwei taudumwaluwo yo hinage hiya nigele taudumwalu aidiyai.

46 ‘Na ebe ami geluwo a'ava amvelauwedi, nigele howahowana na paula namwanamwana Yaubada ainaena amlobai, wuwuna tauyababao, dova takesi ana tauvaiwo, mumugadi dova yami velaune, adi geluwo a'ava hivelavelauwedi.

47 ‘Hinage ebe tahi'a'avamiyao am'awa heliheliyamwedi mata mumugamiu ganamuli mumugadi nigele iyanamwanamwa gabaedi, wuwuna hiya adi geluwo a'ava hiveve'au'augeluwedi, eeta hiya na omiu bada mumugamiu hitoyatoyawa'o.

48 ‘Na omiu ilowoinanegomiu na bale'uwai mumugamiu hinamwanamwa ta dova Tamamiu galewai.’

6

Velau vehabana

1 Yeisu iwalo, ‘Ebe nuwanuwamiu amvelau hiya wewelohedi aidiyai, havena tomowa mehediyai ampaipaihowai. Ebe dova ampaihowai, mata nigele awanamwanamwa nuwana maiha amyalobai Tamamiu galewai ainaena.

2 ‘Eeta haugana amvelau wewelohedi aidiyai havena yoguli amyuviyuvi, dova tau'oyamao hiya vada tapwalolo nuwana dalava aidiyai yadi velau tuluhanai yoguli hiyuvidi ta ebeha

tomowa hino'owedi. Bada neta adi maiha hauga teina ta'i ainai hilobalobai na hesi hauga ilalaoma nigele maiha mata hiyalobai. 3 Eeta omiu haugana velau ampaihowai, bada ammohe dawaniyei, ta nima tautuwamiu yana velau, havena nima eha'ehamiu ihanahanapui, 4 ta ebe havena tomowa hi'ita'ita, na Tamamiu ibom yami velau dawani i'itaya'o mata mulitai maiha namwanamwana imohegomiu.'

Awanoi vehabana (Luke 11:2-4)

5 'Yami awanoi teina dova, ebe am'awanoi Yaubada ainai havena tau'oya'oyamao dova am'awa'awanoi, wuwuna hiya nuwanuwadi na tomowa mehediyai nuwana tapwalolo holanai nuwana dalava aidiyai hitowotowolo na hi'awa'awanoi. Bada neta adi no'o hauga teina hilobalobai. 6 Na owa ebe u'awanoi, uluwu mugai yam vada holanai na awa'eda ugudu'auhi na u'awanoi dawani Tamada ainai, na ibom i'itago na mulitai maiha namwanamwana imohego.

7 'Na hinage yam awanoi aidiyai havena walo u'ata'ataiuyoi dova hiya taumiya guguyou yadi oba'obao. Hiya yadi yemidi ebeha walo bagibagilidi aidiyena Yaubada yadi awanoi ibenalei. 8 Havena omiu dova, wuwuna omiu Tamamiu imiyamiya, na iya yami nuwatuwu dawani ihanapuidi'o na abo mulitai vehabadi am'awanoi.

9 "Ainaena awanoi ana hauga aidiyai teina dova am'awanoi:
Tamamai owa galewai yeham ave'ahihiyei,

10 na a'awanoi ta owa uloinaegai, ta yam
nuwatuwu ebeha apaihowai bale'uwai
dova hiya galewai hipaipaihowai.
11 Amai ahubena ehebo ehebo ainai umohegai.
12 Na mumugamai yababana unuwahamuidi,
dova ai hinage ama geluwo mumugadi
yababadi alimaiyai anuwahamuidi.
13 Havena utowotowoigai, na hesi iya yaba-
banane ainaena uhaguigai.”*

14 ‘Ebe omiu ami geluwo yadi yababao alimiyai amnuwahamuidi, Tamamiu galewai hinage yami yababao alimiyai inuwahamuidi. 15 Na ebe ami geluwo yadi yababao alimiyai nigele amyanuwa-hamuidi, Tamamiu hinage omiu yami yababao mata nigele iyanuwahamuidi.

Ai'ai ana hudi vehabana

16 ‘Ebe haugana tapwalolo vehabana amhudi, havena ami oleya hiyabayababa dova taunuwayababa. Teina tau'oyama yadi paihowa dova, wuwuna hiya adi ita hi'abiye yababadi ta ebeha yadi hudi tomowa hihanapui. Bada neta adi no'o hauga teina hilobalobai. 17 Na omiu hesi haugana am hudi tapwalolo vehabana, ammani'abi yo amhuwali, ta ami oleya hinamwanamwa tomowa aidiyai, 18 ta ebe tomowa yami hudine havena hihanahanapui, na Tamamiu ta'i hava atemiyai imiyamiya ihanapuiya'o, na ana maiha namwanamwana imohegomiu.

---

* **6:13:** Buki tupwadi mwalona hiwalo, ‘Owa yam abaloina; owa yam wahiyala; owa yam wasawasa, mata teina ta hauga hilalaoma, Moiha’.

Maiha galewai vehabana

19 ‘Havena yami wasawasa bale'uwai amtautau'ahaidi, wuwuna wesoweso na pwaha,
wasawasa bale'u hi'abi'abiye yababadi na hinage tau'aivavali hiluwuluwu yami vada aidiyai
habi aivavali, 20 na hesi howahowana na yami
wasawasa galewa vehabana am'aipate wahiwahiyala. Wuwuna galewai nigele wesoweso
na pwaha ainai hiyamiyamiya. Ainaena yami
wasawasa mata nigele hiya'abiye yababadi na
hinage nigele tau'aivavali. 21 Eeta aiteya tupwa
ainai yami wasawasa imiyamiya, neta tupwanane ainai yami nuwatuwu hisagena.

Tauda ana masele
(Luke 11:34-36)

22 ‘Meheda dova tauda ana masele. Eeta ebe
meheda ausaladi tauda maudoina himasele, 23 na
ebe meheda hiyababa tauda hinage maudoina
higuguyou, na ebe maselene alidai iboho, mata
guguyou mwala'ina ita'i'iliyegita.

Yada taubada ehebo ta'i
(Luke 16:13)

24 ‘Taupaihowa ehebo nigele howahowana na
ipaihowa tautaubadao bwau aidiyai, mata ehebo
ita'wata'wataei na ehebo vehabana ipaihowa, na
ehebo i'awa namwanamwaei na ehebo i'awa
yababaei. Dova hinage nigele howahowana
Yaubada yana paihowa na wasawasa bale'uwai
ta'abi bwauwedi.

Havena atehawawali
(Luke 12:22-34)

25 ‘Na yawalo auligomiu ebeha havena yami
miyamiya bale'uwai vehabana amnuwatuwu

mwala'ina, ai'ai yo ami bwahi yo ami ale'o vehabadi. Wuwuna yawahida ginauli mwala'ina alidai, na tobwatobwa 'wapi vehabadi nigele ginauli mwala'ina.

26 ‘Teina ehebo aba'ita yamohegomiu lowolowo ainaena, hiya nigele hiyalaulaupeli na nigele hiyalaulau'eli, na hinage nigele yadi vadavada. Lowolowowone ginauli iu'iudi na hesi Tamadane galewai hauga maudoina ai'ai imohemohedi. Na amnuwatuwu avivini ebeha omiu ginauli mwala'ina Yaubada ainai. 27 Na viha alimiyena howahowana yana nuwatuwuwena mata yana hauga bale'uwai i'abi'abiye daodao? Nigele, awa?

28 ‘Na hava vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina ami ale'o vehabadi? Na ehebo hinage teina aba'ita, vane yadi ini dalavai vehabana amnuwatuwu behabehaei. Hauga maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowaidi. 29 Na moiha, Solomoni ana ale'owo yo ana pasao adi ita namwanamwadi, na vane adi ita hesi inamwanamwa alili. 30 Eeta amnuwatuwu avivini Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya awahi ive'aupasadi vane namwanamwadi aidiyena. Mata vane hitaya na i'ahubenama hiwelai yo higabudi, na omiu awahi amnamwanamwa gabaei. Na moiha, ami ale'owo imohegomiu. Ainaena yami yemidi Yaubada ainai havena itapitapiya.

31 ‘Na havena amnuwanuwatuwu pwano amwalowalo, “Hava a'ai?” nuwana “Hava anuma?” nuwana “Hava ali'wa?” 32 Walo teina dova hiya howola guguyou ainai himiyamiya yadi aubabada. Na hava yami nuwatuwu

Tamamiu galewai bada ihanapuiya'o, dova ai'ai yo ami bwahi yo hinage ami ale'o, na imohemohegomiu.

33 ‘Eeta howahowana ebe mugai Yaubada yana loina yo yana amwaha dumwadumwaluna ambehaei na ammulitaei, ta ebe ai'ai yo hinage ami ale'o imohegomiu.

34 ‘Ahubena ehebo ehebo ana nuwanuwatuwu himiyamiya; mata vehabana na i'ahubena vehabana. Eeta mata havena am nuwanuwatuwu i'ahubena vehabana.

7

Awayabayababa
(Luke 6:37-38, 41-42)

1 ‘Havena tomowa am'awa'awa yababaedi mata dova ta Yaubada hinage i'awa yababaegomiu. 2 Wuwuna aiteya ginauli aidiyena tomowa am'awa yababaedi mata aidiyena Yaubada i'awa yababaegomiu, na hinage vedova mumugamiu tomowa aidiyai Yaubada dova hinage imumuga alimiyai.

3 ‘Na nigele howahowana tahim ainai uwalo ebeha mehenai aiwa mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya, ta nigele uya'ita. 4 Eeta havena tahim uwalowalo ainai ebeha aiwa mu'amu'alina mehenaena uvaivehulu, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya. 5 Moiha tau'oyama ehebo owa, awa? Na hesi etupwane mehemwena uvaimugaiyei, na ainaena uvinunu ili'ilimani na mulitai abo tahimne mehenaena aiwa mu'amu'alina uvaivehulu.

6 ‘Havena Yaubada yana paulao edewa umo-
hemohedi, mata dova ta hita'wata'wataedi na
hi'alahigo. Nigele howahowana hinage yami bagi
maheya ammohemohedi mata dova ta hiwutuye
bi'ibi'idi.

Awanoi vehabana
(Luke 11:9-13)

7 ‘Am'awanoi, na Yaubada imohegomiu. Na
ambeha ta amlobai. Na hinage am'aigohagoha ta
awa'eda hiho'e. 8 Moiha ebe ta'awanoi, Yaubada
imohegita na ebe tabeha howola abo talobai,
na hinage ebe ta'aigohagoha awa'eda hiho'e ve-
habada.
9 ‘Na vedova omiu hedaheda tamadiyao,
ebe natumiyao ai'ai vehabana hi'awa'awanoi,
mata gaima ammohedi? 10 Nuwana ebe yama
vehabana hi'awa'awanoi weso ammohedi?
Mata nigele! 11 Moiha omiu tauyababa,
na yami aiyauya natumiyao aidiyai bada
amhanahanapui, ebeha ginauli namwanamwa
a'avadi ammohemohedi, dova hinage Tamamiu
galewai, ebe am'awanoi ainai, ihanapuiya'o
hava namwanamwana ilowoinanegomiu na
imohegomiu.
12 ‘Na ebe hava nuwanuwamiu na tomowa
alimiyai hipaihowai omiu hinage dova aidiyai
ampaihowai, wuwuna teina Mosese yo tauwalo
mahalavao yadi loina ana uini.

Amwaha dinodinona
(Luke 18:24)

13 ‘Amwaha dinodinona ainaena amluwu na
havena amwaha tabatabana ainaena, neta abasi-
lahe ana amwaha. Amwahane tabatabanane ana

lau malamalaina, na ainaena tomowa bagibagilidi hilaulau. 14 Na yawahi namwanamwana ana amwaha ana lau vitaina na ana awa'eda dinodinona ta'i, ainaena tomowa vihavihadi hiluwuluwu.

Aiwa na ainona
(Luke 6:43-44)

15 ‘Tauyewasao oya'oyama aidiyena am'ita avivinigomiu. Wuwuna mata tupwadi howola abo alimiyai hilaowa, adi ita dova sipi manamanahamdi, na holadiyai hesi dova edewa manimanini. 16 Na yadi paihowa aidiyena howola mata abo amhanapuidi. Wuwuna haihaili nigele howahowana na ainona iyemala sibweya. Buyubuyuwa hinage dova nigele howahowana na ainona iyemala damaya. 17 Wuwuna aiwa namwanamwadi ainodi ausaladi, na aiwa newanewalidi ainodi yababadi. 18 Neta moiha, aiwa ausaladi nigele howahowana na ainodi newanewalidi hi'ainowedi, na aiwa newanewalidi hinage dova nigele howahowana na ainodi namwanamwadi hi'ainowedi. 19 Ainaena ebe aiwa nigele hiya'aino namwanamwa tagoha vehuludi na tagabudi. 20 Dova hinage tauwalo mahalava oya'oyama yadi paihowa aidiyena howahowana amhanapuidi.

Tau'oyamao
(Luke 15:25-27)

21 ‘Bagibagilidi aliguwai hi'awa'awa taubada na hesi mata nigele hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai, na yaiyadiwo hiya Tamagu

galewai yana walo ana taupaihowao hiya hibom. 22 Hauga ilalaoma ainai tomowa bagibagilidi howola abo aliguwai hiwalo, “Taubada vehabam apapaihowane, neta yehamwena awalo mahalava yo vi'avi'a tomowa aidiyena agabae mahalavaedi yo paihowa abanuwapwanopwano apapaihowaidine”.

23 ‘Mata aidiyai yawalo, “Nigele yayahanapuigomiu yaiyadiwo omiu, amwuyo na havena amluwuluwuma wuwuna omiu tauyababao”.

Vada ana wahuwahu (Luke 6:47-49)

24 ‘Yagu walo teina ebe yaiya ibenaledi na ipaihowaidi iya dova ehebo tau'abi vada hanahanapuna, yana wahuwahu gaima ainai i'a'abine, 25 na mulitai 'wesu italu na abaita isagena yo hinage yaumai mwala'ina itowa na hesi yana vadane nigele iyabuiyei, wuwuna ana logidiwone gaima ainai hi'abi avivini'o.

26 ‘Na ebe yaiya yagu walowone teina ibenaledi'o na nigele iyapaihowaidi, iya dova tauvada'abi yauyaulena yana wahuwahu namonamo ainai i'a'abine, 27 na mulitai 'wesu mwala'ina italu na abaita isagena na hinage yaumai mwala'ina itowa mata vadanane ibuiyei na i'oilo'elo'e moiha.’

28 Haugana ve'itaone teina Yeisu ive'ovidi bodaone nuwadi hipwanopwano, 29 na hiwalo, ‘Ve'ita teina dumwadumwaluna na wahiwahiyalana, na ita yada loina ana tauve'itao yadi ve'ita tapitapiyadi’.

8

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa
(Maki 1:40-45; Luke 5:12-16)

1 Oyaena Yeisu idobima ta boda mwala'ina
himumulitaeine. 2 Na ehebo aidiyena mayana
lepelo ilaoma Yeisu ainai ipwagogo na iwalo,
‘Taubada, ebe nuwanuwam, howahowana
u'abiye namwanamwagau?’
3 Eeta Yeisu nimanaena towahowa i'abisawahi,
na iwalo, ‘Ehe, nuwanuwagu. Unamwanamwa’.
Ta towahowa ana lepelo i'ovi mwayamwayau na
inamwanamwauyone. 4 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau na
havena teya yaiya hinage ainai uwalowalo ma-
halavaegau, na hesi udumwalu ulau taupwaoli
ainai ta i'itago na hinage upwaoli Yaubada ainai
hava dova ada loina Mosese ainaena, eeta ebe
tomowa hihanapuigo ebeha bada namwanamwa
ulobaiya'o’.

Tau'aleha adi taumugai yana hevali ana abiye namwanamwa
(Luke 7:1-10; Yoni 4:43-54)

5 Yeisu ilaoma dalava Kapeneum ainai, na
tau'alehao hiya Loma adi taumugai ehebo ilaoma
na i'awanoi Yeisu ainai, 6 iwalo, ‘Taubada yagu
hevali ehebo ilovala na vadai ma'ana muya
mwala'ina i'eno'eno, na nigele yana wahiyala’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Mata yalaowa na ya'abiye
namwanamwa’.
8 Na towahowa Yeisu yana walo iyemaiha,
iwalo, ‘Taubada, nigele iyalowoinanego ebe yagu
vadai uluwu, na hesi u'aubabada mohili na
yagu hevaline inamwanamwa. 9 Wuwuna yau
loina yahanahanapui, na agu tauloinao yadi

walo ana tau'awa abi, na hinage yagu tau'alehao yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo, “Ulau” ilau ta'i, na ehebo ainai yawalo, “Ulaoma” mata ilaoma; na ebe yagu taupaihowa ehebo yawalo auli na yawalo, “Teina upaihowai” mata ipaihowai.’
10 Towahowa yana aubabada teina vehabana Yeisu i'aluwagavai mwala'ina, na iwutu gwaipile ta bodaowa himulimulitaeiwa iwalo aulidi, iwalo, ‘Yawalo moiha, nigele teya yaiya yayalobai omiu Isileli alimiyena yana yemidi towaho teina dova, 11 na yawalo mahalava alimiyai neta tomowa bagibagili alilidi howola abo tupwa maudoina aidiyena hiho'eyama na Abelaham yo Aisake yo Yakobo baidadiyao hi'ai toyawa Yaubada yana Abaloina holanai, 12 na omiu hesi ebeha Yaubada natunaowa igabae mahalavaegomiu guguyou holanai na nemai amdoudou muya ainaena.’
13 Badagi na Yeisu tau'alehaone adi taumugaiwa ainai iwalo, ‘Ausala, uwuyo. Yam hevaline mata inamwanamwa, dova yam yemidine’. Tenem hauganane ainai taulovalawa yana wahiyala ilolobauyoine.

Tomowa bahudi Yeisu i'abiye namwanamwadi (Maki 1:29-34; Luke 4:38-41)

14 Mulitai Yeisu Pita yana vadai iluwu, na Pita lawana i'ita ilovala, tauna i'ala'alawowoli, 15 eeta ilau, nimanai i'abi, na ana lovalawa itatalune, na itowolo ta ai'ai i'a'atububunine Yeisu vehabana. 16 Lavilaviyena dalavane tanitaniwagadiyaone tupwadi tomowa hilawedima, hiya vi'avi'a aidiyai himiyamiya, ta Yeisu vi'avi'aone

yana walowena igabae mahalavaedi na hinage taulovala maudoidi i'abiye namwanamwadine.
17 Ginauli teina himahalava na ainaena Aisaya tauwalo mahalava yana walo mahalava mugai imahalava, dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo, ‘Iya ada muyao na ada lovalao ana tau'avala’.

Tomowa ebeha Yeisu himulitaei (Luke 9:57-62)

18 Hauga tenem ainai Yeisu boda mwala'ina i'itadi hinoinoini, ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena higeyo'awa vali tupwai.
19 Na ehebo loina ana tauve'ita ilaoma, Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu yamulitaego. Havaidova ainai ulau, yau baidam talau’.
20 Na Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Lagulagu nu'ula mayadi guda, na hinage lowolowo ewai mayadi noi, na yau Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno’.
21 Eena ehebo hinage taumulita ilaoma ta Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, utalamwegau na mugai yawuyo ta tamagu yaha'waha'wai yana mwalowoi, yamwauwi magaiyai, na abo yamulitaego’.
22 Na Yeisu iwalo, ‘Badagi! Nemai tamamne, na ulaoma umulitaegau, na hiya abo mwalomwalowoidi yadi taumwalowoiwo himagaiyedi’.

Yeisu yaumai mwala'ina i'abiye daumwali (Maki 4:35-41; Luke 8:22-25)

23 Yeisu mayana taumulitao higelu wagai, 24 na
hi'u'e higeyogeyo'awa vali tupwai, eena wagai
Yeisu i'eno i'iwahi'o. Hi'ada'adau ta yaumai
mwala'ina itotowamane ta bagodu ihiwahiwa
do'odo'owei wagai na muhamuhana hihanene.
25 Ainaena Yeisu hivanoi na hiwalo, ‘Taubada
uhaguigita mata tahanene’.
26 Na Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana amme-
heuhi? Vedova ta nigele yami yemidine, awa?’
Na itowolo ta yaumai yo bagodu iwalo ya-
gaidi, iwalo, ‘Amlaumwau!’ Na ni'u maudoina
idadaumwaline.
27 Idaumwali, eeta ana taumulitaowa nuwadi
hipwanopwano na hiwalo, ‘Towaho havahava
teina, ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei?’

Yeisu vi'avi'a igabae mahalavaedi (Maki 5:1-20; Luke 8:26-39)

28 Na bada higeyo'awa'o ta hiluluwune Gadala-
wone yadi tupwai, na towatowaho hitau bwau
vi'avi'a i'abiye yauyauledi ta magai holanaena
himamahalavane. Na mayadi modi'ini, ainaena
nigele howahowana teya yaiya yadi tupwai
ilau. 29 Hitaubwauwone Yeisu hi'ita na hiloha-
gali, hiwalo, ‘Ee! Owa Yaubada Natuna, hava
utowotowoi na ebeha upaihowai alimaiyai? Lau-
vetala ana hauga howola, hava vehabana wau
ulaoma habi vesilahegai?’
30 Na vahalidiyai maheya hidumudumuli, na
adi tau'ita aviviniwone hi'ita'ita avivinidi. 31 Na
vi'avi'aowa Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, ‘Ebe
ugabae mahalavaegai, howahowana na ma-
heyaone tenem aidiyai uvetamalegai?’

32 Na Yeisu iwalo, ‘Ammahalava!’ Eeta towa-
towahowowa bwauwowa aidiyena vi'avi'aowa
himahalava ta hidedenane maheyaowa aidiyai
hiluluwune, na maheyaowa maudoidi hisagena
ali'alili ta tapatapai hiholu ta ni'uwai hiha-
hanenene.
33 Na maheyaowa adi tau'ita'ita aviviniwowa
yadi meheuhi ainaena hidena ta hilalaune
yadi dalavai, na ginauliwone hi'i'itadiwa
maudoina hiwalo mahamahalavaedi dalava
tanitaniwagadiyao aidiyai, neta hava
imamahalavane yauyaulewowa aidiyai. 34 Eeta
dalava ana taumiyao maudoidi himahalava
Yeisu habi itana, na hauganane hi'ita lobai,
hisosomanaei ta ebeha yadi dalavane ilauvehulu.

9

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Maki 2:1-12; Luke 5:17-26)

1 Yeisu wagai igelu ta higegeyo'awauyo yana
dalavai. 2 Na ehebo towaho peupeuna boda
hi'avalai yana aba'eno ainaena ta hilawei Yeisu
ainai. Bodaone yadi yemidi Yeisu ihana-
puiya'o ta taupeuwa iwalo auli iwalo, ‘Natugu,
uyaliyaya, mumugam yababadi adi nuwahamu
bada ulobaiya'o’.
3 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu yana
walo hibenalei ta hibom aidiyai hi'au'aubabada,
hiwalo, ‘Yeisu teina iwalowalo hinahinali
Yaubada ainai’.
4 Yadi nuwatuwune Yeisu bada ihanapuiya'o
ta iwalo aulidi iwalo, ‘Hava vehabana
am nuwanuwatuwu pwano? 5 Na hava

amnuwatuwui ebe yawalowei towaho teina ainai, nuwana yawalo, “Mumugam yababadi bada yanuwahamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo na ulau”? 6 Na amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai ta tomowa mumugadi yababadi yanuwahamuidi.’ Na taupeuwa iwalo auli, iwalo, ‘Utowolo na yam aba'eno u'avalai na ulau yam dalavai’.
7 Eeta taupeuwa itowolo na ilalaune yana dalavai.
8 Na bodaowa paihowa teina hi'ita na ainaena hive'ahihi yo Yaubada hino'owei, wuwunane iya Yeisu ana tau'abiye wahiyala.

Yeisu Madiu iyogaei (Maki 2:13-17; Luke 5:27-32)

9 Yeisu tupwa teina ilauvehulu ta ilau na towaho ehebo ilobai, yehana Madiu, takesi ana vadane ainai imiyamiya na iwalo auli, iwalo, ‘Madiu, umulitaegau!’ Eeta Madiu itowolo ta Yeisu imumulitaeine.
10 Mulitai vada ehebo ainai Yeisu iluwu habi ai na tauyababao dova takesi adi tauvaiwo yo hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu mayana taumulitao baidadiyao himimiya'ahaine. 11 Eeta tupwadi Palisiwo hi'i'itane ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo, ‘Hava vehabana yami tauve'itane takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao baidanao hi'ai'aitoyawa?’
12 Na Yeisu walo teina ibenalei ta iwalo, ‘Hiya ausaladi nigele nuwanuwadi taulaumulamula, na hesi tau'asiyebwao nuwanuwadi taulaumulamula. 13 Ainaena ilowoinanegomiu

ebe Yaubada yana walo ainai amnuwamasele Buki Ve'ahihi ainai iwalo, “Nuwanuwagu atemuyamuya, na nigele nuwagu pwaoli”. Teina yalaoma nigele taudumwadumwalu vehabadi, na hesi tauyababao habi haguidi.’

Yeisu yana walo hudi vehabana
(Maki 2:18-22; Luke 5:17-26)

14 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Ai na Palisiwone yama tapwalolo vehabana ahudihudi, na vedova ta owa am taumulitaone baidamwao nigele amyahudihudine?’
15 Yeisu walo vegevegedi imohedi, iwalo, ‘Vedova, howahowana tawahola ana tauvinunuwo hinuwavitai ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaliyaya? Bo nigele awa? Na amnuwatuwu avivini ebeha haugana tautawahola towahonane ilaugabaidi mata hinuwayababa na hihudi.’
16 Na ehebo hinage walovegevegedi ainaena iwalo aulidi, iwalo, ‘Nigele howahowana ebe ale'o vauvauna tupwatupwana ainaena luwuluwu miyamiyana tahaili auhi mata dova ta lotapulihinawa imwala'i. 17 Na nigele hinage howahowana ebe waini vauvauna wahiwahiyalana tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana ainai. Ebe teina dova tapaihowai, we'ahane yana seseha ainaena 'wapiwa ilotapulihi na we'ahane ilotapahiwai, na isagenavehulu. Hesi ilowainanei ebe waini vauvauna na wahiwahiyalana tahiwai abahiwa vauvauna holanai, eeta ebe maudoina namwanamwana.’

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Maki 5:21-43; Luke 8:40-50)

18 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo
tauloina ilaoma ta Yeisu mehenai ipwagogo,
na iwalo, ‘Taubada, natugu waihiuna wau
imwalowoi'o, na nuwanuwagu ulaoma ta tauna
u'abitowoi na itowolouyo’.
19 Eeta Yeisu mayana taumulitao tauloinane
himumulitaeine. 20 Hilaulau na waihiu ehebo
'wahinana isagesagena bolimai 12, tuluhadiyena
ilaoma ta Yeisu ana ale'one papalinane
i'a'abitowoine, 21 wuwuna yana nuwatuwu
atenai iwalo, ‘Bada ebe Yeisu ana ale'o a'ava
ya'abitowoi mata yanamwanamwa’.
22 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waihiunane i'i'itane,
na iwalo, ‘Yauwedo natugu, yam yemidi ainaena
bada unamwanamwa'o’. Na hauga tenem ainai
waihiuwa inamwanamwane. 23 Eena Yeisu
ilau tauloinane yana vadai imahalava na i'itadi
huwehuwena adi taulauyuviwo hilaulauyuvi
yadi nuwavitai vehabana, na hidoudou ali-
nadi mwala'ina moiha. 24 Eeta iwalo aulidi
iwalo, ‘Ammahalava! Gamahinene teina nigele
iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o’. Walo teina
ainaena na maudoidi himaluwei.
25 Ta bodaowa himahalava na Yeisu iluwu ta
gamahinewa nimanai i'a'abine na mayawahina
itowolo. 26 Na mulitai wasa teina hiyewasaei
dalava maudoina aidiyai.

Yeisu taumehegibugibu bwau i'abiye namwanamwadi

27 Tupwa tenem Yeisu ilaugabaei na ilaulau,
na taumehe gibugibu bwau himulimulitaei na
hiyogayoga alinadi mwala'ina ainaena hiwalo,
‘Deivida tubuna yo, u'atemuyamuyaegai!’.

28 Eena vadai iluwu ta taumehe gibugibu-
wowa hilaoma ainai na Yeisu iwalo, ‘Vedova,
amyemidiyegau ebeha howahowagu mehemiu
ya'abiye maseledi?’
Na hiya hiwalo, ‘Taubada, howahowam’.
29 Ainaena mehedi i'abitowoidi na iwalo,
‘Yami yemidiyena mehemiu himaseleuyo'o’,
30 na mehedi himamaseleuyone. Na Yeisu loina
yaiyaina imohedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai
amwalowalo mahalavaegau’. 31 Na hesi hilau
ta Yeisu yana walo hidi'wai ta yana paihowawa
aidiyai hiwalo mahalavaei dalava maudoina
aidiyai.

Yeisu yauyaule ehebo i'abiye namwanamwa

32 Na Yeisu mayana taumulitao hilaulau
na ehebo towaho alawai memenana
i'a'abigwaipilene, ta hilauvaiyama Yeisu ainai.
33 Eeta Yeisu alawaiwa iheusili, na towahowa
inamwanamwa ta i'a'aubabadane. Na bodaone
mayadi yaliyaya Yeisu hino'owei, na hiwalo,
‘Nigele dova yaiya yana paihowa teina dova
taya'ita Isileli holanai’.
34 Na hesi Palisiwone hiwalo, ‘Alawaiwowa
yadi taubada yana wahiyalaena Yeisu alawai-
wone iheuheusilidine, na nigele Yaubada yana
wahiyalaena’.

Yeisu tomowa i'atemuyamuyaedi

35 Ainaena Yeisu dalava mwala'idi yo iu'iudi
aidiyai ita'i'ili, na yadi vada tapwalolowo aidiyai
ive'ive'ita na iloguguya Yaubada yana loina
wasana vehabana, na hinage lovala bagibagilidi
aidiyena tomowa i'abiye namwanamwadi.

36 Na bodaone i'itadi na i'atemuyamuyaedi,
wuwuna adi vitai aidiyena nigele adi tauhagu,
dova sipi nigele adi tau'ita avivini. 37 Na
ana taumulitao iwalo aulidi, ‘Laulau'eli
namwanamwana na omiu taulau'eliwone nigele
bagibagilimiu, 38 ainaena oyane taniwagana
ainai am'awanoi ta taupaihowa ivetamaledima
yana oyane hi'eli’.

10

Yeisu ana tauyewasao yehadi
(Maki 3:13-19; Luke 6:12-16)

1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyogaedi na
loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi
alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hivai vehu-
ludi yo lovala na tapiya tomowa aidiyena hi'abiye
namwanamwadi. 2 Yeisu ana tauyewasao hiya
yehadi tauwalo mahalava: Mugai Saimoni, iya
iyogaei Pita, na tahina Andulu, yo Yemesa na
tahina Yoni, hiya tamadi Sebedi, 3 yo Pilipi
yo Batolomiu yo Tomasi yo Madiu, iya takesi
ana tauvai, na hinage vali Yemesa iya Alipiyosi
natuna, yo Tadiusa, 4 na hinage vali Saimoni, iya
tauhamadudu mwala'ina Isileli yana miyawahi
Loma yana abaloina ainaena vehabana, yo Yu-
dasa Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu ana tauyewasao yadi paihowa
(Maki 6:7-13; Luke 9:1-6)

5 Yeisu hitau 12 iloinaedi na ivetamaledi, iwalo,
‘Havena amlaulau nigele Yudeyaone aidiyai, na
hinage havena Sameliya dalavanao aidiyai am-
luwuluwu, 6 na hesi sipi sawasawalidi aidiyai

amlau, hiya neta yada bodao Isileliwone, 7 na
aidiyai amwalo mahalava ebeha Yaubada yana
loina bada ilaoma'o. 8 Taulovalao am'abiye yawa-
haidi yo taumwalowoiwo am'abiye towolodi yo
taulepelowo am'abiye namwanamwadi, na hi-
nage vi'avi'a tomowa aidiyena amgabae ma-
halavaedi. Yaubada yana wahiyala bada imohe-
gomiu'o, ainaena omiu hinage ilowoinanegomiu
yo amvelau tomowa aidiyai.

9 ‘Na yami ta'i'iline ainai havena teya mane
yami pehai amdo'odo'oi tamahina vehabana.
10 Havena hinage peha amvaivai. Havena hi-
nage ami ale'o bwauna amvaivaidi, nuwana
aemiu ana huma bwauna, nuwana yami digona
bwauna amvaivaidi, wuwuna paihowa ai'aina
howahowana amlobai.

11 ‘Na ebe dalava mwala'ina bo iu'iuna ainai
amluwu, ambeha mugai yaiya mumugana
namwanamwana, na ainai amvetaumana ana
higa dalavanane amlauvehulu. 12 Haugana
amluwu vada teya ainai mugai amwalo velau
tomowanane ainai na amwalo, “Yaubada yana
nuwadaumwali baidam ammiyamiya”, na
abo amluwu. 13 Na ebe wuwunidiyaone yami
walovelau ilauwoinanedi, yami velau imiyamiya,
na ebe nigele iyalauwoinanedi, yami walovelau
iwuyouyowa alimiyai.

14 ‘Na ebe nigele teya yaiya iyalauvaigomiu
yana vadai, bo yami walo nigele iyabenaledi,
dalavanane ainaena ammahalava na aemiu
gawalanane am'oiye hoyeholu dalavanane ainai,
neta aba'ita dalavane taniwagadiyaone aidiyai,
eena mulitai abo dalavanane amlauvehulu.

15 Yawalo moiha, howola abo Yaubada yana
lauvetala ana hauga ainai hiya dalavaowa
hita'wata'wataegomiuwa muya mwala'i
ali'alilina hilobai, na Sodomaowa yo Gomolaowa
yadi muya mata i'iu'iu.

Muya mehedai vehabana
(Maki 13:9-13; Luke 21:12-17)

16 ‘Amnuwatuwu avivini ebeha yau yaveta-
malegomiu dova omiu sipi manamanahamiu
amlalau edewa manimaninidi ahi'ahipudiyai,
ainaena howahowana amnuwatuwu hanapu
weso dova, na hesi ammumuga hegoya dova
gabubu.
17 ‘Eeta am'ita avivinigomiu, wuwuna howola
abo tomowa hilawegomiu lauvetala vehabana
yo hinage vada tapwalolo aidiyai howola abo
hi'aitutuwegomiu, 18 yo hilauvaigomiu na hilawe-
gomiu tauloina yo tauwasawasa mehediyai na
hive'ewaigomiu wuwuna omiu ebeha yagu bo-
dao, na wasagu aidiyai am'au'aubabadaedi, yo
hinage taumiya ganamuli yami walomahalava
hibenalei.
19 ‘Na ebe mehediyai hivetowologomiu
havena am'ate'atehawawali ebeha vedova mata
amwalone, wuwuna howola abo hauganane
ainai Yaubada yami aubabada imohegomiu,
20 na nigele ebeha omiu am'au'aubabadane
na hesi Tamamiu Alu'aluwana alimiyena
i'a'aubabadane.
21 ‘Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa
yadi huhu holanai aleha himahalava vehabagu,
neta towaho tahina ihuhulaei yo hiyemwalowoi.
Hinage dova tama natuna ihuhulaei yo

hiyemwalowoi. Hinage hedaheda hinadiyao yo tamadiyao hi'alehaedi na hiyemwalowoidi.
22 Mata tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo. Na ebe yaiyadiwo hi'alama'i'ita na hitowolo wahiyala ana higa hauga yana aba'ovi ainai, yaliyaya miyamiya vateyaina hilobai.
23 ‘Na ebe ehebo tupwa ainai hitalatalaigomiu amdena vali dalava ainai. Yawalo moiha mata nigele dalava maudoina Isileli holanai amyapai-howa ve'ovi na yau Tomowa Moihagu yalaoma.
24 ‘Taumulita nigele howahowana na yana tauve'ita imwala'i gabaei. Dova hinage tau-paihowa nigele howahowana na yana taubada iloinaei. 25 Na hesi inamwanamwa ebe omiu agu taumulitao baidaguwao tatoyatoyawa. Na yau bada yehagu himwauya'o Tomodulele, omiu yagu bodaone howola abo hi'awa yababaegomiu moiha.

Meheuhi vehabana (Luke 12:2-9)

26 ‘Na havena tomowa ammehemeheuhedi, wuwuna ginauliwone dawadawanidi howola abo Yaubada i'abiye mahalavadi na himasele.
27 Na hava guguyou ainai ya'au'aubabadaeine alimiyai ahubenai amwalo mahalavaedi tomowa maudoidi aidiyai na hava yawalo himhimwedi alimiyai amwalo mahalavaedi yami vatavata ewadiyena.
28 ‘Na hiya taumiu hi'oi'oiye mwalowoidi havena ammehemeheuhedi wuwuna hiya taumiu howahowana hi'oiye mwalowoi na hesi alu'aluwamiu nigele howahowadi. Hesi Yaubada

ammeheuhei, wuwuna ibom howahowana dalava ala'alahina ainai taumiu na alu'aluwamiu iveyababa bwauwedi.

29 ‘Aba'ita teina, ebe mesimesisi'wa bwau tagimwalaidi adi maiha neta toea ehebo, na hesi Yaubada i'ita'ita avivinidi, na ebe ehebo imwalowoi neta Tamamiu yana nuwatuwu ainaena. 30 Na omiu hinage nigele howahowana na vahu amvahili ehebo ulu'ulu ainai, Yaubada adi bagibagili ihanahanapuidi. 31 Eeta havena am mehemeheuhi, wuwuna omiu am hae alili, na abo mesimesisi'wa maudoidi.

32 ‘Ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava vehabagu tomowa mehediyai, howola abo galewai yau hinage vehabadi yawalo mahalava Tamagu mehenai. 33 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediyai, yau hinage howola abo galewai Tamagu mehenai yauvalaedi.

Nigele ve'au'augelu Yeisu iyalawenama na aleha hinage

(Luke 12:51-53; 14:26-27)

34 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha nuwadaumwali yalawenama bale'uwai. Nigele, na aleha hinage. 35 Yagu laoma ainai towaho tamana mata ive'alehaei, na hinage waihiu hinana ive'alehaei, na hinage waihiu lawana iva'alehaei, 36 na towaho yana huhu hive'alehaei.

37 ‘Na ebe yaiya tamana yo hinana ivelauwedi mwala'ina na yau iu'iuna, iya nigele howa-howana na imulitaegau. Na ebe yaiya natuna towahona bo waihiuna ivelauwei mwala'ina na

yau iu'iuna, iya nigele howahowana na imulitaegau. 38 Na ebe yaiya yawahina nigele iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai, dova yau, iya nigele howahowana na imulitaegau. 39 Na ebe yaiya iya yawahina vehabana ipaipaihowa, howola abo ivesawali. Na ebe yaiya yawahina ivesawali vehabagu, howola abo yawahina namwanamwana ilobai.

Maiha vehabana
(Maki 9:41)

40 'Na omiu ebe yaiya ilauvaigomiu, yau na agu tauvetamalene hinage ilauvaigai. 41 Na ebe owa tauwalo mahalava ulauvai yana walomahalava vehabana, howola abo walomahalava ana maiha ulobai. Na ebe owa towaho namwanamwana ulauvai mumugana namwanamwa vehabana, howola abo towaho namwanamwana ana maiha ulobai. 42 Na ebe yaiya tauyemidi vauvauna bwahi gwagwama imohei wuwuna iya agu taumulita yawalo auligo howola abo ana maiha namwanamwana ulobai.'

11

1 Yeisu yana guguya ana taumulitao hitau 12 aidiyai ive'ovi na tupwanane ilauvehulu ta itata'i'iline dalava ehebo ehebo aidiyai, ive'ita na iloguguya.

Yoni tau'abiye bapitaiso Yeisu wasana ibenalei
(Luke 7:18-35)

2 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso bada vada abapai ainai himwauwiya'o na Besinana towahona yana paihowa wasana ibenalei ta tupwadi ana taumulitao ivetamaledi

hilalaune Yeisu ainai 3 na hipanivila hiwalo,
‘Vedova owa Besinana towahonawa vehabam
aha'waha'wane bo vali towaho aha'wai?’
4 Na yadi walo Yeisu iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo
na Yoni ainai am'aubabada ginauliwone
aliguwena bada ambenaledi'o na am'itadi'o,
neta, 5 taumehegibugibu mehedi bada himasele'o
daladaladi bada hinamwanamwa'o ta hilaulau,
taulepelo taudi bada hinamwanamwauyo'o na
talina 'waba'wabalidi bada walo hibenaledi'o,
taumwalowoi hitowolouyo, na hinage wewelohe
wasa namwanamwana bada hibenalena'o.
6 Yaiya nigele vehabagu iyanuwatuwu
bwaubwau iya mata iyaliyaya.’
7 Haugana Yoni ana taumulitao hilaulau gwaip-
ile, Yeisu ivetuwuni na boda aidiyai Yoni veha-
bana i'au'aubabada, iwalo, ‘Mwalona maudoimiu
tupwa balabala awawai amlau Yoni habi be-
naleina, na hava nuwanuwamiu ebeha am'ita?
Nuwana yami nuwatuwu ehebo gwelugwelulu
yaumai inu'unu'uvi am'ita, bo? 8 Nuwana ehebo
towaho ana ale'o wasawasa habi itana? Nigele,
wuwuna hiya ma'adi ale'o wasawasa tauloina
mwala'idi yadi tupwai himiyamiya.
9 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala
awawai? Nuwana yami nuwatuwu ebeha mata
ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Yawalo
moiha, towahone am'i'itane tauwalo mahalavao
maudoidi imwala'i gabaedi. 10 Yoni vehabana
mwalona Yaubada yana walo Buki Ve'ahihi ainai
teina dova iwalo mahalava, iwalo:
“Teina yagu tauyewasa yavetamale mugaiyei na
yam amwaha isepa”.’

11 Na Yeisu hinage i'aubabada iwalo, ‘Moiha,
Yoni tau'abiye bapitaiso, iya taumiya bale'u mau-
doidi imwala'i gabaedi, na hesi maudoidi hiya
Yaubada yana Abaloina holanai Yoni himwala'i
gabaei.

12 ‘Haugana Yoni tau'abiye bapitaiso yana
hauga ainai ta ilaoma wau, tauwahiyala yadi
wahiyalaena Yaubada yana Abaloina holanai
hiluwuluwu. 13 Mwalona tauwalo mahalava
maudoidi yadi walowo yo Mosese yana loinao
aidiyena waloyemidi hiwalo mugaiyedi ta ana
higa Yoni ilaoma. 14 Na ebe nuwanuwamiu am-
nuwamasele Yoni vehabana, amhanapui ebeha
iya Elaitiya ta'i vehabana amha'waha'wane. 15 Na
ebe yaiya matalinana walo teina ibenaledi.

16 ‘Omiu teina yasone vedova ebe yayepateye-
gomiu? Nuwana yawalo omiu bada ta'i dova
hedaheda maketi holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi
geluwo aidiyai hiwuiwui, hiwalo:

17 “Ama geluwo vedova ta ai alaulauhi sinaha
na nigele amyasobune? Na hinage
a'ala'alagumgum, na nigele amyadoune?”

18 ‘Waloyepatu teina ana hanapu ebeha Yoni
ilaoma na nigele iya'ai na nigele iyanuma, na
amwalo, “Ebeha alu'aluwa yababana Yoni i'abiye
yauyauleya'o”. 19 Na yau Tomowa Moihagu
yalaoma, ya'ai'ai na yanumanuma na hinage ve-
habagu am'ulu'ulumiyai, amwalo, “Towaho teina
tau'ai na taunuma ala'alabili, na hinage takesi
ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao
nuwana taupwanoliwo ive'au'augeluwedi”. Na
hiya tauhanapu moiha howola abo yadi paihowa

namwanamwadi aidiyena hanapu moiha hima-
halava.’

Tupwadi dalava yababadi howola abo Yaubada yana lauvetala hilobai
(Luke 10:13-15)

20 Na Yeisu dalavadine aidiyai yana paihowa
wahiwahiyalana hi'itadi na nigele hiyanuwabui
yadi pwanoliwo aidiyena, hiya vehabadi i'ahoni,
na iwalo, 21 ‘Aiyoi Kolasiniwo! Aiyoi Bede-
saidawo! Atemuyamuyamiu ta'i. Wuwuna
abanuwapwanopwanowo bada yapaihowaidi'o
alimiyai, na hesi nigele amyanuwabui, na ebe
Taya yo Saidoni aidiyai yapaihowa mugaiyei,
nuwana mwalona ebe bada hinuwabui'o, ta mau-
doidi sibauwa adi ale'o hili'wadi yo pwa'ahu
aidiyena hilopwa'ahuyoidi, na hive'itaedi ebeha
mumugadi yababadi aidiyena bada hinuwabui'o.
22 Na hesi omiu nigele, ainaena Yaubada yana
lauvetala ana ahubena ainai Yaubada mata Taya-
wone yo Saidoniwone i'atemuyamuyaedi, na
omiu nigele.

23 ‘Na Kapeneumiwone omiu vedova? Ebeha
ambom am'abihinigomiu galewai, awa? Nigele!
Na hesi mata Bwebweso duyanai higabae aitu-
luwegomiu, wuwuna abanuwapwanopwanowo
bada yapaihowaidi'o alimiyai. Na hesi nigele
amyanuwabui. Na ebe Sodoma aidiyai yapai-
howa mugaiyei nuwana mwalona bada hin-
uwabui'o, ainaena Yaubada nigele iyalamanidi,
na wau yadi dalavane imiyamiya. 24 Eeta
Yaubada yana loina ana ahubena ainai, mata
Sodomaone i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.’

Aiyawasi Yeisu ainaena (Luke 10:21-22)

25 Hauga tenem ainai Yeisu iwalo, ‘Yauwedo
Tamagu, owa galewa na bale'u adi tauloina,
hanapu teina udadawanine tauhanapuwo
yo taunuwamaselewo aidiyena, na hesi
taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaedine.
26 Moiha ta'i Tamagu, yam nuwatuwu teina
namwanamwana.’
27 Na hinage iwalo, ‘Ginauli maudoina bada
Tamagu nimaguwai imwaudi'o, na Tamagu ibom
ihanapuigau'o, na yau hinage Tamagu yahana-
hanapui, na hinage ebe yaiyadiwo nuwanuwagu
na Tamagu yave'itaei aidiyai, hiya hinage Tama-
gune hihanapui.
28 ‘Eena omiu yaiyadiwo ami ava'avala yo
yami paihowa vitaina, amlaoma aliguwai,
na yave'aiyawasigomiu. 29 Na omiu
amve'ao'aonaegau ta baidaguwao tapaihowa,
na ainaena alu'aluwamiu yadi aiyawasi hilobai,
wuwuna yau mumugagu hegohegoyana yo
taunuwadobi. 30 Eena paihowa yo ava'avala
yamohegomiu, malamalaidi.’

12

Yeisu iya Tapwalolo ana Taubada (Maki 2:23-28; Luke 6:1-5)

1 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao
tanovi holanaena hilaulau, na ana taumulitaone
hivahali, ta ai'ai dova pegapega hi'abiloloidi
na hi'ai'ai. 2 Na hauganane Palisiwone hi'itadi,
Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Taubada, hava

vehabana ta am taumulitaone Tapwalolo ana loina hididi'waine?'
3 Na Yeisu yadi walone iyemaiha, iwalo, 'Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o Deivida vehabana ebe amvahili, amhanapui ebeha ma'ana geluwo hivahali, 4 ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ave'ahihina ivai ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina, ebeha taupwaoli a'ava adi talam hi'ai na nigele teya yaiya. 5 Buki Ve'ahihi holanai loina hinage imiyamiya ebeha vada tapwalolo ana taupwaoliwo Tapwalolo ana loina hiho'eho'e, na hesi neta nigele pwanoli. 6 Yawalo moiha, vada tapwalolo ginauli mwala'ina, na hesi ehebo ginauli mwala'i ali'alilina neta, 7 Yaubada yana walo ebeha, "Pwaoli nigele nuwagu na atemuyamuya hesi". Ebe walo teina ana hanapu amhanahanapui, havena agu taumulitaone am'awa'awa yababaedi. 8 Wuwuna yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana tauloina.'

Towaho nima giyogiyona (Maki 3:1-6; Luke 6:6-11)

9 Tenem ainaena Yeisu ilau ta yadi vada tapwalolo ainai iluwu. 10 Na nemai towaho nimana giyogiyona ilobai. Na Palisiwone Yeisu ainai hipanivila hiwalo, 'Taubada, vedova, howahowana na Tapwalolo ainai tomowa ta'abiye namwanamwadi?' Na hesi yadi panivila teina wuwuna ebeha Yeisu iwalo pwano, na ainaena hive'ewai tauloina mehenai.
11 Na yadi walo iyemaiha, iwalo, 'Vedova omiu ebe teya mayana lagulagu ehebo mohimohili, na ahubenane Tapwalolo ainai guda holanai ibe'u, howahowana na iniulihini, bo nigele? 12 Eena

lagulagu ginauli iu'iuna, na tomowa teina ginauli mwala'ina. Tapwalolo ainai howahowana paihowa namwanamwadi tapaihowaidi.'

13 Eeta Yeisu towahowa iwalo auline, iwalo, 'Nimam utuwu'. Na towahone nimanane itautuwu ta inamwanamwauyone, dova hali nimanane. 14 Eena Palisiwone mayadi modi'ini himahalava na hibom hiloiloina vedova ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

Yaubada yana taupaihowa

15 Na yadi loina dawanine Yeisu bada ihanapuiya'o, ainaena tupwa tenem ilauvehulu na ilalaune vali tupwai, na tomowa bagibagilidi himulitaei, na tenem ainai taulovala maudoidi i'a'abiye namwanamwadine, 16 na hinage iloinaedi havena hiwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai. 17 Yana paihowa teina mwalona Aisaya tauwalo mahalava Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:

18 'Am'ita yagu taupaihowa teina ita'itasipwana
na ateguwena yavelauwei mayagu
yaliyaya.
Alu'aluwagu yamwauwi ainai na loina
dumwadumwaludi iwalo mahalavaedi
taumiya ganamuli boda maumaudoidi
aidiyai.
19 Iya mata nigele iya'awa pa'ipa'i'i bo iyalohalo-
hagali, bo dalava holanai iya'au'aubabada
alinana mwala'inaena.
20 Tautapitapiya yadi digona lotalotagodudi
nigele mata iyata'wata'wataedi.

Na hinage wodam butabutana nigele mata
iyagabaei, ana higa ibom ainaena loina
dumwadumwaluna iwahiyala,
21 yo hinage iya yehanaena taumiya ganamuli
boda maumaudoidi hiyemidi.'

Yeisu na Tomodulele
(Maki 3:20-30; Luke 11:14-23; 12:10)

22 Ehebo towaho, mwalona alawai yadi pai-
howaena mehena higigibuine, na hinage meme-
nana hibui, eeta hilawei Yeisu ainai na i'abiye
namwanamwane, na mulitai towahonane ive-
tuwuni na i'aubabada na ivinunu. 23 Ainaena to-
mowa bagibagilidi nuwadi ipwanopwano na hi-
walo, 'Towaho teina Besinana towahona, Deivida
yana huhuwena, nuwana?'

24 Na Palisiwone paihowa teina wasana hi-
benalei na hiwalo, 'Nigele, na hesi alawaiwowa
yadi taubada Tomodulele yana wahiyalaena
alu'aluwa yababadi igebegebe mahalavaedi'.

25 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o
ta iwalo aulidi, iwalo, 'Tomodulele iya ana
geluwo nigele hiyagebe mahalavaedi'. Na
hinage iwalo, 'Ebe ehebo abaloina ainai tomowa
hiwahewahei na hibom hilolo'alehauyoidi, mata
abaloinanane itapiya na ibe'u. Dalava nuwana
huhu hinage dova, ebe wahei imahalava,
howola abo hitapiya na hibe'u. 26 Tomodulele
hinage dova, ebe mayana bodao hibom
hilolo'alehauyoidi mata yana abaloinane ibe'u.
27 Bada amwalo'o ebeha yau Tomodulele yana
wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe
mahalavaedi, eeta yaiya yede yana wahiyalaena
omiu ami geluwo higebegebe mahalavaedine?

Tomodulele ainaena, bo nuwana Yaubada ainaena? Teina vehabana amnuwanuwatuwu na ebe amhanapui yau yaiya. 28 Na ebe Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe mahalavaedi, ainaena amhanapui ebeha Yaubada yana Abaloina bada imahalava'o alimiyai.

29 ‘Aba'ita towaho wahiwahiyalana yana vadai. Nigele howahowana na yaiya teya iluwu na yana tobwatobwa ivaidi, na hesi ebe ehebo towaho balavaiyena tauwahiyalane nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na abo mulitai howahowana iluwu vadai ta yana tobwatobwane ivaidi.

30 ‘Ebe yaiyadiwo nigele hiyahaguhaguigau, hiya agu alehao. Na hinage yaiyadiwo hiya nigele baidaguwao ayapaipaihowa toyatoyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye yababa. 31 Eena teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa yadi pwanoliwo yo yadi walo yababadi maudoina Yaubada mata inuwahamuidi. Ebe Alu'aluwa Ve'ahihi hi'awa yabayababaei, mata nigele Yaubada iyanuwahamuidi. 32 Yau Tomowa Moihagu na ebe yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada mata walonane inuwahamui, na ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei nigele howahowana Yaubada inuwahamui, hauga teina ainai na hauga hilalaoma aidiyai.’

Aiwa ainodi (Luke 6:43-45)

33 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Aiwa ebe ausalana, ainona hinage namwanamwana, na ebe aiwa newanewalina, ainona hinage

yababadi. Eeta aiwa ehebo ehebo ainodi aidiyena ta'ita'ita lobaidi.
34 ‘Omiu tauyababao dova weso natunao, ainaena nigele howahowana na walo namwanamwadi am'ataidi, wuwuna maudoimiu yababamiu, na hinage yami nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya hauga maudoina awamiyena himahamahalava.
35 Wuwuna towaho namwanamwana atenaena ginauli namwanamwadi himahamahalava, na towaho yababana atenaena ginauli yababadi himahamahalava.
36 ‘Na yawalo alimiyai ahubenanane Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai omiu yami walo yababao maudoidi vehabadi Yaubada ipanivilaegomiu na vehabadi amwalo mahalavaedi. 37 Yam walo aidiyena Yaubada abo i'awa namwanamwaego bo i'awa yababaego.’

Ve'ive'ilala vehabana (Maki 8:11-12; Luke 11:29-32)

38 Eeta loina ana tauve'itao yo tupwana Palisiwo Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwamai ebe ve'ive'ila ehebo upaihowai na a'ita’.
39 Na Yeisu iwalo, ‘Yaso teina omiu yababamiu na mehemehe'ayomiu, neta wuwuna ve'ive'ilala ambehabeha na ebeha aidiyena amhanapu ili'ilimanigau ebeha Yaubada ainaena yalaoma, na mata nigele ve'ive'ilalaone amya'itadi. Na hesi tauwalo mahalava Yona vehabana amnuwatuwu avivini, iya ve'ive'ilalaede vehabamiu, 40 wuwuna Yona ahubena tonuga na boniyai tonuga aidiyai yama mwala'ina diyanai

imiyamiya, na yau Tomowa Moihagu hinage dova ahubena tonuga na boniyai tonuga bale'u holanai mata yamiyamiya.

41 ‘Howola abo Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Ninevaone hitowolo na yasomiune teina hive'ewaigomiu, wuwuna Yona Ninevaone aidiyai iguguya na mumugadi yababadi aidiyena hinuwabui, na yawalo auligomiu teina ainai towaho teya ihae alili abo Yona. 42 Hinage dova alawata tupwa yalasi ainaena ilaoma Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina, na howola mata Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai itowolo na omiu teina yasone ive'ewaigomiu, wuwuna iya amwaha daodaowena ilau Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina. Na yawalo auligomiu, teina ainai towaho teya ihae alili abo Solomoni.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipileuyo towaho holanai
(Luke 11:24-26)

43 ‘Ebe alu'aluwa yababana towaho ehebo holanaena imahalava, mata towahonane inamwanamwa, na alu'aluwa yababanane imahalava maseleyai ilowolowouhi na yana aba'aiyawasi ibehabeha na ebe nigele iyalobai. 44 Mata alu'aluwanane ibom ainai iwalo, “Nuwana ana ita dova yalau gwaipileuyo yagu abamiyawa mugamugainawa ainai”. Eeta ilau gwaipile ta abamiyanawa ilobai wagawaga a'avana na masemaselena yo atu'atububunina. 45 Na ainaena ilau ta alu'aluwa hitau 7 yababa alilidi ilauvaidima ta baidanao

hiluwu abamiyawa holanai himiya na abo hi'abi'abiye yababa ilimani, mwalona nigele dova. Omiu yasone teina dova na mata yami yababa himwala'i alili.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Maki 3:31-35; Luke 8:19-21)

46 Yeisu howola boda aidiyai i'au'aubabada
na hinana yo tahinao hilaoma ta maseleyai hi-
towotowolo na hibehabeha vedova ebe ainai
hi'aubabada. 47 Eeta ehebo towaho alinadi ilawei
Yeisu ainai, na iwalo, 'Tahimwone, hinamne
baidadi nuwanuwadi na ebeha am'aubabada'.
48 Na Yeisu towahonane yana walo iyemaiha,
iwalo, 'Yaiya yede hinagu na yaiyadiwo tahigu-
wone?' 49 Eena ana taumulitaone i'ainima
veleleyedi na iwalo, 'Omiu teina hinaguwowede
yo tahiguwowede. 50 Wuwuna ebe yaiyadiwo
Tamagu galewai yana nuwatuwu himulimuli-
taedi, hiya tahiguwao nuhuguwao hinaguwao'.

13

Patu adi tauvehulu budebudeyana
(Maki 4:1-9; Luke 8:4-8)

1 Ahubena tenem ainai Yeisu vadane ainaena
imahalava ta idobi le'awai imimiyane. 2 Eena
boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, ta ehebo
waga i'ava'avai ainai igelu ta imiyamiya, na bo-
daone le'awai hitowotowolo. 3 Na ve'ita bag-
ibagilidi ive'itaedi walo vegevegediyena, iwalo,
'Taupaihowa ehebo yana tanovi ainai ilau, ta
patu ivehulu budebudeyanaei, 4 ta tupwadi
patune amwaha papalinai hibebe'une, ainaena
lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu na hi'a'aidine. 5 Na

tupwadi patu toputopu malagaigaimana ainai hibebe'une, na hi'ini mwayamwayau, wuwuna toputopune nigele iyabado, 6 eeta mahana ihinalidi ta hiwewelaine, wuwuna lamlamdi nigele toputopu gwagwamana hiyalobai. 7 Na tupwadi patu haihaili womawomalina aidiyai hibebe'une ta hi'ini toyawa na haihailine iwahiyala ta ihailiye mwalowoidine. 8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibebe'une, na hi'ini na himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani. 9 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.'

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna (Maki 4:10-12; Luke 8:9-10)

10 Na ana taumulitao hilau ta Yeisu ainai hiwalo, 'Hava wuwuna walo vegevegediyena bodaone aidiyai uve'ive'itane?'

11 Ainaena Yeisu iwalo, 'Omiu Yaubada yana Abaloina holana moiha ana tauhanapuwo, na boda teina nigele. 12 Ebe yaiyadiwo dova mayadi nuwamasele, mata abihepoi mwala'i alilina hilobai, na hesi ebe yaiyadiwo nigele yadi nuwamasele na hava nuwana aidiyai imiyamiya mata maudoina hivesawalidi. 13 Teina wuwuna ta walovegevegedi yave'ita aidiyai, wuwuna yadi vinunu aidiyena nigele hiya'ita ili'ilimani, na hinage yadi benali aidiyena nigele hiyanuwamasele.

14 'Tomowa teina vehabadi mwalona tauwalo mahalava Aisaya iwalo mugayedi, iwalo:

“Mata ambenalei na nigele nuwamiu hiyamasele.
Na hinage mata am'ita, na mata nigele
nuwamiu hiyamasele.
15 Wuwuna tomowa teina nuwadi hipwanop-
wano, ta talinadi hi'wabali'o, na hinage
mehedi higibu'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita, na
talinadiyena hibenali na hinuwamasele,
na aliguwai hi'ita gwaipile, ta ya'abiye
namwanamwadi.”
16 ‘Na omiu mayami yaliyaya, wuwuna
mehemiyena am'itaya'o na talinamiyena
ambenalena'o. 17 Yawalo moiha, ginauli teina
am'ita'itadine na ambenabenaledine mwalona
tauwalo mahalava yo taudumwadumwaluwo
nuwanuwadi mwala'ina ebe hi'itadi yo
hibenaledi, na nigele hiyalobaidi.

Patu walovegevegedina ana livahi
(Maki 4:13-20; Luke 8:11-15)

18 ‘Ainaena patu ana vehulu budebudeyana
ana hanapu ambenalei. 19 Ebe yaiya Yaubada
yana Abaloina aubabadana ibenali mohilei,
na nigele iyanuwamasele, mata howola abo
tauyababawa ilaoma na walowowa towaho
atenaena ivaivehuludi. Neta patuwa hibebe'une
amwaha papalinai ana masele. 20 Na hinage
patuwowa toputopu malagaigaimana ainai
hibebe'une neta hiya wasa namwanamwana
hibenalei ta mayadi yaliyaya hitalam, 21 na
hesi nigele lamlamdi hiya yaiyai ainaena hauga
ahu'ahubalina ta'i ainai himiyamiya, na ebe
aiteya hauga ainai wasa namwanamwana
ana yemidi vehabana vitai bo aleha hilobai

mata hibe'u mwayamwayau. 22 Na patuwowa haihaili talitalina aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na hesi yadi nuwatuwu bale'u vehabana, na hinage wasawasa ana hamwawo aidiyena wasa namwanamwana hiyemwalowoi, ainaena nigele howahowana na hi'aino. 23 Na patuwa toputopu namwanamwadi aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na ana nuwatuwu aidiyai imiyamiya ta ainodi namwanamwadi imwauwidi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.'

Walovegevegedi patu na awahi vehabadi

24 Na walovegevegedi ehebo hinage Yeisu imohedi, iwalo, 'Yaubada yana Abaloina bada dova ehebo towaho patu namwanamwadi yana tanoviyai ivehuludi. 25 Na boniyaiyena hi'eno i'iwahi'o na ana aleha ehebo ilaoma tanoviyai na awahi ana ita ehebo dova patu hinage iveve-huludine patu mohiliwa holadiyai, na mulitai ilalaune. 26 Na maudoidi hi'ini ta hi'aino na taubadane yana taupaihowao awahiwone hi'ita lobaidi.

27 'Eena taupaihowaowa hilaoma ta hiwalo auline, "Taubada, patu namwanamwana yam tanovi holanai mwalona tavehuludi, na vedova ta awahi baidadiyao hi'ini ovi'ovine?"

28 'Na tanovi taniwagana iwalo, "Nuwana agu aleha ehebo ivevehuludine".

'Na yana taupaihowao hiwalo, "Vedova? Howahowana ebe awahine adavaidi?"

29 ‘Na taubadane iwalo, “Badagi! Ammwauwi
ta hi'ini ehebo, wuwuna ebe amtowoi na awahi
amdavaidi, mata tupwana patu hinage baidadi
amdavai eheboidi. 30 Na hauganane laulau'eli
hesi ainai taupaihowa yaloinaedi ta awahi hi-
tano'ahai mugaiyedi ta hi'uinidi na higabuvehu-
ludi, abo patu hitano'ahaidi ta yagu vadavada
holanai hihiwahinidi.” ’

Patu iu'iuna yo aba'abiye seseha adi walovegevegedi
(Maki 4:30-32; Luke 13:18-21)

31 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi,
iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina bada dova
magimagi patuna ehebo towaho ivai na tanovi
holanai i'u'umaine. 32 Magimagi patuna iu'iuna
ta'i na yana ini tuluhanai ive'aiwa yo ainaena
lowolowo hilaoma na lagalagana aidiyai yadi
noi hi'abidi.’ 33 Ehebo hinage walovegevegedi
imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina dova
pwalawa ana aba'abiye seseha. Iu'iuna ta'i
waihiu ivai na pwalawa mwala'ina baidana
ivivilaine, na maudoina isesehane.’

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:33-34)

34 Yeisu yana aubabada teina maudoina
walovegevegedi aidiyena tomowa ive'itadi,
wuwuna ibom hauga maudoina walovegevegediyena ive'ive'ita tomowa aidiyai. 35 Teina
ainaena tauwalo mahalava yana waloyemidi
imahalava, neta mwalona iwalo mahalava
mugai, iwalo:

‘Walo vegevegediyena ya'aubabada, na hava
Yaubada imwau dawanidi bale'u ana pai-
howa vegai ainaena yawalowei’.
Awahi yana paihowa ana hanapu.
36 Na Yeisu boda itauvehuludi ta iluwu vadai,
na ana taumulitao hilaoma na ainai hiwalo,
‘Walovegevegedi awahi tanovi ainai ana hanapu
ulivahi ta anuwamaselei’.
37 Na Yeisu iwalo, ‘Patune ana tau'uma neta
yau Tomowa Moihagu, 38 na tanovine neta bale'u
maudoina, na patu namwanamwadi neta hiya
Yaubada yana Abaloina ana taumulitao, na
awahi neta hiya yababana ana taupaihowao,
39 na awahi ana tauvehulu budebudeyana neta
ada alehane, iya Tomodulele, na hauga laulau'eli
neta hauga yana aba'ovi, na taulau'eliwo hiya
tausagenawasa, 40 na hauga ana aba'ovi ainai
tauyababao hiya dova awahi hitano'ahaidi
ta higabu vehuludi. 41 Na yau Tomowa
Moihagu yagu tausagenawasao yavetamaledi ta
yababana ana tauve'itao yo ana taupaihowao
hitano'ahaidima ta yagu abaloina ainaena,
42 higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai,
neta tupwane ainai tomowao hidou na saladi
hivetau'alahedi muya mwala'ina ainaena.
43 Yo mulitai taudumwadumwaluwo Tamadi
yana abaloina holanai himasele, dova mahana
ihinahinali. Ebe yaiya matalinana ibenalei.

Walovegevegedi tonuga hinage

44 ‘Yaubada yana Abaloina bada dova
wasawasa tobwatobwa mwala'ina, toputopu
holanai. Na ehebo towaho ilobai, na
idawaniuyoi. Ainaena mayana yaliyaya ilau

ta yana tobwatobwa maudoina igimwalaedi, na adi maiha ivai na toputopunane igigimwalaine.

45 ‘Yaubada yana Abaloina dova giniuba mehena namwanamwana imiyamiya na tomowa ehebo yana venuwa ebe bada ta'i ilobai. 46 Eeta yana tobwatobwa igabaedi ta aivelahena giniuba mehena namwanamwa alilina ivai.

47 ‘Na Yaubada yana Abaloina bada dova vinaya tomowa hiyahuwei ni'uwai, vali yama yo vali yama hi'onadi, 48 na vinayanane imwau yabayababa moiha ta hiniulihini magumaguwai, na himiya, na yama maudoina hive'ahadi, ta yama namwanamwadi gaeba aidiyai himwauwidi na yama yababadi higabaedi. 49 Dova hinage, hauga yana aba'ovi ainai, tausagenawasao hilaoma ta tauyababao hive'ahadi na hiwaheidi taunamwanamwa aidiyena, 50 ta higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai, na ainai hidoudou na saladi hivetau'alahedi muya ainaena.’

Tobwatobwa wasawasa vauvaudi na miyamiyadi

51 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, ‘Vedova, walovegevegedi teina bagibagilidi amhana-puidi'o?’

Na hitalam, hiwalo, ‘Ehe!’

52 Na aidiyai iwalo, ‘Teina ta'i amhanapui ebeha loina ana tauve'itao ebe Yaubada yana Abaloina himulitaei, hiya dova ehebo henala taniwagana yana tobwatobwa miyamiyadi na vauvaudi imwau hinidi yana vada ainaena’.

Nasaletiwone Yeisu hita'wata'wataei (Maki 6:1-6; Luke 4:16-30)

53 Yeisu yana walovegevegedi teina ive'ovidi,
na tupwa tenem ilauvehulu, 54 ta iwuwuyone
yana dalavai, na yadi vada tapwalolo ainai
iluwu ta ive'ive'ita, na tomowa nuwadi ipwanop-
wano na hiwalo, 'Towaho teina havaena yana
hanapu yo yana paihowa wahiwahiyaladi ivavai-
dine?' 55 Na hinage hiwalo, 'Towaho teina iya
taulaulau'abi natuna? Na hinana Meli, na tahi-
nao Yemesa yo Yosepa yo Saimoni yo Yudasa,
56 na hinage nuhunao baidadao tamiyamiya. Na
vedova ta towaho teina ihahanapu aliline?'
57 Ainaena hisosomanaei, na Yeisu iwalo auli-
dine, iwalo, 'Tauwalo mahalava adi ve'ahihi
hilobai vali dalavao aidiyai. Na yana dalavai yo
yana huhuwo nigele hiyave'ahihiyei.'
58 Ainaena Yeisu nemai yana paihowa wahi-
wahiyaladi nigele bagibagilidi iyapaihowaidi,
wuwuna nigele hiyayemidiyei.

14

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi (Maki 6:14-29; Luke 9:7-9)

1 Hauga tenem ainai Helodi iya Galili ana
Tauwasawasa, Yeisu yana paihowa wasana
ibenalei, 2 na yana taupaihowao iwalo aulidi,
iwalo, 'Nuwana towahone iya Yoni tau'abiye
bapitaiso bada ebeha mwalowoiyena itowolouyo
ta wahiyala teina ipaipaihowaine'.
3 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini
na ipai ta vada abapai ainai imwamwauwine.
Na Yoni ana abimomohi ehebo waihiu yehana

Helodiyasa neta Helodi tahina Pilipi asolena,
4 na Helodi ihaloi ta itatawaholaine, na Yoni
Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Neta nigele mu-
muga namwanmawana wuwuna tahim mwa-
nena utatawaholaine’. 5 Neta wuwuna Helodi
nuwanuwana Yoni i'oiye mwalowoi, na hesi
tomowa bagibagilidi Yoni hi'awa tauwalo ma-
halavaei, eeta Helodi imeheuhi ta nigele Yoni
iya'oiye mwalowoi.

6 Mulitai Helodi yana ahubena abalabahina
ana abanuwatuwu avivini guyauna ainai
tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, na
Helodiyasa natuna waihiuna boda mehediyai
iselo na Helodi i'abiye yaliyaya. 7 Na Helodi
vahalane ainai iwalovelau yo ebeha hava
nuwanuwana imohei ta'i, na hinage i'awa
tamada. 8 Eeta hinanane iwalo vahalawa ainai
ta ainaena vahalawa Helodi iwalo auline, iwalo,
‘Nuwanuwagu Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna
gaeba ainai umwauwi na umohegau’. 9 Eeta
Helodi nuwana iyababa mwala'ina. Na hesi yana
awatamadawa vehabana inuwatuwu avivini,
na boda bada yana walo hibenalena'o, eeta
italam, 10 na yana taupaihowao ivetamaledi
vada abapaiyai, ta Yoni gadona hitotomne,
11 na ulu'uluna gaebai hido'oi ta hilawenama,
na vahalawa himomoheine. Na vahalawa
ivai ta ilalaweine hinanane ainai. 12 Na Yoni
ana taumulitao hilaoma ta Yoni tauna hivai ta
himamagaiyeine, na mulitai hilau Yeisu ainai na
ginauli teina hiwalo mahalavaei.

Boda mwala'ina Yeisu ive'aidi (Maki 6:30-44; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

13 Na Yeisu ginauli teina ibenaledi, ainaena
imahalava ta wagai igelu ta ilalaune balabala
awawai. Na bodaone Yeisu yana lau wasana
hibenalei, eeta yadi dalava aidiyena himahalava
ta amwahaena hilalaune Yeisu ainai.
14 Na hauganane Yeisu wagaena i'aitulu
maguwai boda mwala'ina i'i'itadine, na
atemuyamuyaena tau'asi'asiyebwao i'abiye
namwanamwadi.
15 Na lavilaviyena ana taumulitaone Yeisu hi-
walo auline, hiwalo, ‘Taubada, tupwa teina bal-
abala awawa na mata iguguyou. Na boda teina
uvetamaledi ta hilau, na adi higimwala dalava
vahalidiyai.’
16 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hilaulau, omiu hesi
ai'ai ammohedi ta hi'ai’.
17 Eena hiwalo, ‘Ya! Amaine nigele bahuna,
neta bada beledi nima ehe'ehebo na yama bwau.’
18 Na Yeisu iwalo, ‘Beledine yo yamane ammo-
hegau’.
19 Na bodaowa iloinaedi ta awahine ainai
himimiyane na beledi nima ehe'ehebo yo yama
bwau ivaidi, na i'ita hae galewai, ta ai'aiwone
vehabadi i'awa yauwedo, na mulitai itomwahidi,
na ana taumulitao imohedi ta hiya tomowa
aidiyai higuguyauwedine. 20 Eena maudoidi hi'ai
na hi'ai i'iwahi moiha, na ai'ai hi'ai yetupwa
hitano ahaidi, neta boha 12 hi'oiye mwaudi.
21 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili
5,000 dova, na waiwaihiu yo hedaheda maudoidi
nigele hiyavahilidi.

Yeisu ni'u ewanaena ilau (Maki 6:45-52; Yoni 6:15-21)

22 Tenem ainaena ana taumulitao iloinaedi ta
wagaena higelu yo ebeha himugai vali tupwai.
Na iya ebeha tomowa maudoidi ivetamaledi hi-
wuyo yadi dalavai. 23 Eeta higelu, na Yeisu
boda ivetamaledi, na mulitai ibom oyai ihae habi
awanoi Yaubada ainai. Ta bada iboni'o, na Yeisu
ibom imiyamiya.

24 Na ana taumulitaowowa yadi wagane
hiwohedobiyei ni'u awawai, na bagodu
mwala'ina hilobai ta yadi wagawa igohagoha
buibuiyei na hinage yaumai mehediyena
ilaolaoma. 25 Na ahubena yana tupwa ainai
Yeisu ni'u ewanaena ilaolaoma ana taumulitao
vahalidiyai. 26 Tenem ainai ana taumulitaowa
Yeisu hi'i'itane ni'u ewanaena ilaolaoma, ta
himeheuhi mwala'ina, eeta hiloma'aya'aya, yadi
nuwatuwu ebeha alawai hi'i'itane.

27 Na Yeisu iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi!
Yau ta'i, bada yami Taubada.’

28 Na Pita i'aubabada, iwalo, ‘Taubada, uwalo
auligau ta ni'u ewanaena yalaowa alimwai’.

29 Na Yeisu iwalo, ‘Ulaoma!’ Eeta Pita wa-
gaena i'aitulu na ni'u ewanaena ilaulau Yeisu
ainai. 30 Hauganane ilaulau yaumai mala'ina
i'ita, na imeheuhi, ta ni'uwai ihahanenene, na
iwui, ‘Taubada, uyayovigau!’.

31 Na Yeisu ilomwayamwayau ta Pita i'abi
avivini na iwalo, ‘Yam yemidi iu'iuna, hava ve-
habana unuwanuwatuwu bwaubwau?’

32 Eena hitau bwauwowa higegelune wagai,
na yaumai idaumwali. 33 Na hiya wagane ana
taumiyaone hipwagogo Yeisu ainai, na hiwalo,
‘Moiha ta'i, owa Yaubada Natuna’.

Tau'asiyebwao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Maki 6:55-56)

34 Ainaena higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai
ta hi'a'aitulune le'awai. 35 Na tupwane ana
taumiyaone Yeisu hi'ataiya'o, eeta wasa hiveta-
maledi dalavaone maudoidi aidiyai ta yadi taulo-
valovalao maudoidi hilawedi Yeisu ainai, 36 na
hi'awanoiyei, hiwalo, ‘Taubada, howahowana na
taulovalovalaone teina am ale'o papali a'avana
hi'abitowoi?’ Na Yeisu italam, ta yaiyadiwo hiya
ana ale'o hi'abitowoine hinanamwanamwane.

15

Yudeya tubudiyao mumugadi
(Maki 7:1-23)

1 Mulitai Palisiwone na loina ana tauve'itao
Yelusalemaena hilaoma Yeisu ainai, na hiwalo
auli, hiwalo, 2 ‘Hava wuwuna am taumulitaone
ebe ai i'ovi nigele nimadi hiyauwadine, neta
tubudao yadi loina hiho'eho'e?’

3 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu hinage Yaubada
yana loina amho'eho'e, wuwuna tubumiyaone
mumugadi ammulimulitaedi. 4 Yaubada yana
loina bwau teina, ehebo iwalo, “Tamam yo
hinam uve'ahihiyedi”, na bwauna hinage
iwalo, “Ebe yaiya tamana nuwana hinana
i'awa yabayababaei, ilowoinanei na am'oiye
mwalowoi”. 5 Na omiu yami ve'ita oya'oyama,
amwalo, “Ebe yaiya hinana yo tamana
iwalo aulidi, iwalo, ‘Yagu tobwatobwa
bada yatalamwedi'o Yaubada ainai, nigele
howahowana na yahaguigomiu’.” 6 Eeta neta

towahone yana hagu yo yana ve'ahihi tamana
na hinana aidiyai i'ovi'o. Tubumiyao yadi loina
teina ainaena Yaubada yana walo amveginauli
awa'awawaena'o.
7 ‘Moiha omiu tau'oya'oyama! Mugai tauwalo
mahalava Aisaya vehabamiu ilele mugayei, hau-
gana Yaubada yana walo iwalo mahalavaei,
iwalo:
8 “Tomowao teina awadiyena hive'ahihiyegau na
atediyena nigele,
9 na hinage aliguwai hitapwalolo
awa'awawa,
wuwuna yadi ve'itao yau nigele aliguwena,
na hesi tomowa yadi nuwatuwuwena”.’
10 Eena tomowa iyogaedi na iwalo, ‘Walo teina
ambenalei ta amhanapui 11 ebeha ai'aiwone
awadaena hiluwuluwu nigele howahowana na
hi'abiye bi'igita na hesi walo awadaena hima-
hamahalavane hiya hesi hi'abi'abiye bi'igita’.
12 Na ana taumulitaowowa Yeisu ainai hilaoma
na hiwalo, ‘Taubada, bada ubenalena'o ebeha
Palisiwowa yam walo teina vehabana hihini-
maya?’
13 Na Yeisu iwalo, ‘Aiwaowa Tamagu nigele
iya'umaidi, mata idavai vehuludi. 14 Na Pal-
isiwone havena himiyamiya ana higa hibe'u,
wuwuna ebe taumugaiwo mehegibugibudi, na
adi geluwo mehegibugibudi himugaiyedi, mata
maudoidi gudai hibe'u.’
15 Na Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Walo vegevegedi
ana nuwamasele vehabana ulivahi alimaiyai’.
16 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Nuwana omiu hinage
howola nigele nuwamiu iyamasele, 17 ainaena

nigele amyahanapui hava awadaena iluwuluwu diyadai, na mulitai ilaulau mohomoho ainai. 18 Na hesi hava tomowa awadiyena himahamahalava neta atediyena hilaolaoma na hi'abi'abiye bi'idi, 19 neta nuwatuwu bi'ibi'idi yo lauwunu yo pwanoli yo mehe'ayo yo aivavali yo walo'oya'oyama yo vehinahinali. 20 Ginauli teina aidiyena tomowa i'abi'abiye bi'idi, na ebe nimada nigele tayauwadi hauga ai ainai neta alu'aluwada mata nigele iya'abiye bi'idi.'

Kenani waihiuna yana yemidi (Maki 7:24-30)

21 Tenem ainaena Yeisu Isileli tupwanane ilauvehulu na ilalaune Taya yo Saidoni tupwadiyaone aidiyai. 22 Na tupwanane ainai Kenani waihiuna ehebo imahalava ta Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Taubada owa Deivida yana huhu, u'atemuyamuyaegau, wuwuna natugu waihiuna bada alu'aluwa yababana i'abiye yauyauleya'o'. 23 Na Yeisu waihiunane yana yoga nigele iyayemaiha, na ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu hi'awanoiyei, hiwalo, 'Waihiune usosomanaei ta ilau, wuwuna ivetalinagudaguda'.

24 Na Yeisu iwalo, 'Yau yalaoma sipi 'wada'wadaleledi Isileli a'ava yana abaloina holanai vehabadi'.

25 Na hesi waihiunane ilaoma Yeisu mehenai italupwagogo, na iwalo, 'Taubada uhaguigau'.

26 Na Yeisu iwalo, 'Nigele iyadumwalu na heda-heda adi tamohedi edewa aidiyai'.

27 Na waihiuwa iwalo, ‘Taubada, neta walo
moiha. Na edewa hedaheda adi mugumugudi
hilemlemhidi.’
28 Eeta Yeisu waihiu alinana iyemaiha, iwalo,
‘Waihiu, owa tauyemidi moiha. Ainaena
teina hauga yam yemidi ainona imahalava’.
Na hauga tenem ainai waihiunane natuna
inanamwanamwauyone.

Tau'asiyebwao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi

29 Na hinage Yeisu tupwanane ilauvehulu na
ivasane Galili le'awanaena, ta oyai ihae, na ne-
mai imimiyane. 30 Na boda mwala'ina yadi
tau'asiyebwao hihaeyedi Yeisu ainai, hiya dal-
adaladi, yo hiya mehedi gibugibudi yo aedi tap-
itapiyadi yo buwabuwadi yo vali tau'asiyebwao
hinage hiya hilaoma Yeisu aenai himwauwidi
ta i'abiye namwanamwadine. 31 Na bodaowa
hi'itadi buwabuwadiyaowa hi'au'aubabada yo
aedi tapitapiyadi hiwahiyalauyo yo daladaladi
hilaulau dumwadumwalu, yo taumehegibugibu
mehedi hi'itanedi. Ainaena bodaowa hiteibaba
na Isileli yadi Yaubada hino'owei.

Yeisu boda ive'aidi (Maki 8:1-10)

32 Na Yeisu ana taumulitao iyogaed-
ima na iwawalo aulidine, ‘Boda teina
ya'atemuyamuyaedi wuwuna hiya ahubena
tonuga teinai baidaguwao amiyamiya ta nigele
adi, na nigele nuwagu mavahalidi yavetamaledi
yo hiwuyo, mata amwahai himwalowoi’.

33 Na ana taumulitaone hiwalo auline, hiwalo, ‘Tupwa teina balabala awawa, na boda mwala'ina teina adine mata vedova talobaine?’
34 Na Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha ami beledine himiyamiyane?’
Na hiwalo, ‘Beledi 7 na yama tupwadi iu'iudi’.
35 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane.
36 Na beledi 7 yo yamaowa ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na i'abitomwahidine na imohedi ana taumulitao ta bodaone aidiyai higuguyauwedine.
37 Na maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi na mulitai uleya hitano'ahaidi ta boha 7 hi'oiye mwaudine. 38 Tau'aiwo towatowaho adi bagibagili dova 4,000, na waiwaihiu yo hedaheda bagibagilidi nigele hiyavahilidi.
39 Mulitai bodaowa ivetamaledi hilalau gwaipilene, na Yeisu wagaena igelu, ta Megadani tupwanai ilalaune.

16

Ve'ive'ilala vehabadi
(Madiu 12:38-41; Maki 8:11-13; Luke 12:54-56)
1 Ehebo hauga ainai tupwadi Palisi yo Sadusi hilaoma na Yeisu hipanivilaei, habi towoina, hiwalo, ‘Howahowana ehebo ve'ive'ilala upaihowai na a'awa moiha ebeha yam wahiyalane Yaubada ainaena ilaoma?’
2 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu ebe mahana am'ita ilulululuvi na galewai yaloyalovi hihawahawawali, ainaena amhanapui ebeha i'ahubena mahavai namwanamwana. 3 Na ebe malatomtomwai galewa hawahawawalina na guguyou am'ita, neta amwalo ebeha 'wesu ana

ve'ive'ilala. Omiu hauga ana oleya vedova na
mata galewa am'ita, na amwalo yemidiyedi.
Na hesi vedova ta teina haugane Yaubada
yana paihowa ainona nigele howahowamiu
amwalowei. 4 Yaso teina omiu yababamiu yo
mehemehe'ayomiu, neta wuwuna ve'ive'ilala
ambehabeha ta ebeha aidiyena amhanapuigau
moiha ebeha Yaubada ainaena yalalaomane, na
nigele Yona vehabana amyanuwatuwu avivini,
iya ta'i ve'ive'ilala vehabamiu.' Ainaena Yeisu
ilauvehuludi na ilalaune.

Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha pwalawa vehabana
(Maki 8:14-21)

5 Eeta vali tupwai higeyogeyo'awa, na
ana taumulitaone nigele adi tamahina
amwaha vehabana hiyavai, wuwuna
hinuwapwanopwanowedi. 6 Na Yeisu iwalo
lau iwalo, 'Palisiwone yo Sadusiwone adi
pwalawa ana aba'abiye seseha ainaena am'ita
avivinigomiu'.

7 Eeta ana taumulitaone hibom aidiyai hiwalo,
'Nuwana Yeisu yana walo teina wuwuna wau ada
tamahinane tanuwapwanopwanoweine'.

8 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o,
ta iwawalo aulidine, 'Hava wuwuna
am'au'aubabadane na amwalo, "Nigele ada
tamahina"? Nigele ami tamahina vehabana
yayawalowalo. Nuwana nigele amyayemidiye-
gau, awa? 9 Nigele amyanuwamasele hauganane
beledi nima ehe'ehebo aidiyena tomowa 5,000
yaveve'aidine, na ai'ai ana tupwa maudoina

amtano'ahaidi, na boha ana bagibagili 12 am'o'oiye mwauwidine? 10 Tomowa hinage 4,000, beledi 7 aidiyena yaveve'aidine na ana tupwa maudoina amtano'ahaidi na boha ana bagibagili 7 hinage am'o'oiye mwauwidine? 11 Na hava wuwuna ta nigele amyanuwamaselene ebeha nigele ai'ai vehabana yayawalo? Na hesi yawalo vegevegedi Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha ainaena am'ita avivinigomiu.'

12 Tenem ainai nuwadi imasele ebeha nigele beledi moiha ana aba'abiye seseha vehabana iya au'aubabada, na hesi ebeha Palisiwone yo Sadusiwone yadi ve'itao aidiyena hi'ita avivinidi.

Pita yana walomahalava Yeisu vehabana (Maki 8:27-30; Luke 9:18-21)

13 Na Yeisu ilaoma Sisaliya Pilipai tupwanane ainai na ipanivila ana taumulitao aidiyai, iwalo, 'Vedova tomowa yadi walo ebeha yau Tomowa Moihagu yaiya?'

14 Ta hiwalo, 'Tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo owa Yelemaiya bo nuwana tauwalo mahalava mugamugaina ehebo'.

15 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, 'Na omiu ve-dova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?'

16 Eeta Saimoni Pita iyemaiha na iwalo, 'Owa Besinana towahona Yaubada Mayawahina Natuna'.

17 Na Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, 'Saimoni, Yona natuna, owa moiha tauyaliyaya ehebo, wuwuna yam nuwamasele teina nigele tomowa

aidiyena, na hesi Tamagu galewai yana hanapu imomohegone. 18 Eeta yawalo alimwai owa yeham Pita, ana bui gaima, ta mata gaima teina ewanai yagu boda yavetowolodi ta ebe nigele howahowana mwalowoi yana wahiyala i'abi'abitowoidi. 19 Na hinage abaloina galewai ana abaho'e yamohego, ta ebe hava bale'uwai ugudui, galewai hinage higudui, na hinage ebe hava bale'uwai uho'e, galewai hinage hiho'e.'

20 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao venuwamwau wahiwahiyalana aidiyai imwauwi, iwalo, 'Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau ebeha yau Besinana towahona'.

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava
(Maki 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

21 Hauga tenem ainai Yeisu ivetuwuni na ana taumulitao aidiyai ive'ita, iwalo, 'Ilowoinanei ebe yalau Yelusalem na nemai muya maudoina yalobaidi, tauloinao yo taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyena, na nemai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau'.

22 Na Pita Yeisu ilauvai, ilawei, ta iwawaloweine iwalo, 'Taubada, ginauli teina havena alimwai imahamahalava!'.

23 Na Yeisu itowolo gwaipile ta Pita ainai iwalo, 'Tomodulele, teina ta'i ulauvehulugau! Havena utautau'auhigau! Yam nuwatuwune dova tomowa mohili yadi nuwatuwu, na nigele Yaubada yana nuwatuwu'.

24 Eeta Yeisu ana taumulitao i'aubabada
aidiyai, iwalo, 'Yaiya ebe nuwanuwana
imulitaegau, ilowoinanei ebe iya yana nuwatuwu
ita'wata'wataedi, na ibom ana aiwa lagalagana
i'avalai, na imwalowoi, neta dova agu mulitane
ana amwaha.
25 'Na ebe yaiya yawahina inuwavi, howola abo
yawahinane ivesawali. Na ebe yaiya yawahina
vehabagu italamwei na imwalowoi, iya mata
yawahina namwanamwana ilobai.
26 'Ebe yaiya yana tobwatobwa bagibagilidi na
Yaubada yana amwaha inuwapwanopwanowei,
neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli
mwala'ina neta yawahi namwanamwana.
Wuwuna ebe yawahi namwanamwana
tavesawali, mata nigele teya hinage maihana
iyamiyamiya.
27 'Howola abo yau Tomowa Moihagu yawuy-
ouyoma, Tamagu yana wasawasa pigapigabuna
ainaena yalaoma, na hinage tausagenawasao
baidaguwao, ta tomowa yadi paihowa ana maiha
yamohedi. 28 Yawalo moiha alimiyai ebeha to-
mowa tupwamiu mata nigele amyamwalowoi
ana higa yau Tomowa Moihagu yagu loina wa-
sawasa ainaena am itauyoigau.'

17

Yeisu iyemanibuibui
(Maki 9:2-13; Luke 9:28-36)

1 Ahubena 6 tuluhanai Yeisu ana taumulitao
tonuga ilauvaidi, na baidanao hihahaene ehebo
oya daodaona ainai. Taumulitaone hiya Pita
na Yemesa matahina Yoni. 2 Hauganane hibom

himiyamiya oyai Yeisu manina hi'i'itane pigapigabuna dova mahana ana ita, na ana ale'o hewahewana dova masele i'alahi taohani. 3 Na tenem ainai Elaitiya yo Mosese himahalavama na Yeisu baidadi hi'au'aubabada.

4 Na Pita i'apuhini na Yeisu iwalo auline, iwalo, ‘Taubada teina dova yada miyane inamwanamwa, ainaena howahowana ebe utalam gwau tonuga ta'abidi, ehebo owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya vehabana’.

5 Pita yana aubabada howola nigele iyave'ovi na hogahoga maselena itauhamuidine, na hogahogane ainaena alina ehebo hibenalei, iwalo, ‘Teina Natugu yavelauwei, iya vehabana yayaliyaya mwala'ina, ainaena yana walo ambenaledi’.

6 Na taumulitaowa hitau tonuga alinawa hibenalei ta mayadi meheuhi hitalupwagogo, 7 na Yeisu ilaoma i'abitowoidi, iwalo, ‘Amtowolo. Havena ammehemeheuhi’. 8 Eena hilauta'ai ta Yeisu ibom itowotowolo hi'i'itane.

9 Eeta oyaena hi'aitulu na Yeisu iloinaedi, iwalo, ‘Ginauliwowa wau am'i'itadine havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma’. 10 Na Yeisu ana taumulitao ainai hipanivila, hiwalo, ‘Hava wuwuna loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Elaitiya imugaima na mulitai abo Besinana towahona imahalava?’

11 Na Yeisu iwalo, ‘Ehewa, Elaitiya ebeha ilaumugaima ta ebe ginauli maudoina i'abiye dumwaludi. 12 Na hesi Elaitiyanane bada ilaoma'o, na tomowa nigele hiya'atai na hesi

himumuga yababaei hava yadi nuwatuwu dova,
mata hinage yau Tomowa Moihagu aliguwai mu-
mugadine dova.’ 13 Ainaena taumulitaone tenem
ainai hinuwatuwui ebeha Yeisu Yoni tau'abiye
bapitaiso vehabana i'au'aubabadane.

Ehebo gama Yeisu i'abiye namwanamwa (Maki 9:14-29; Luke 9:37-43)

14 Hauganane Yeisu mayana taumulitao
hi'aitulu boda aidiyai, ehebo towaho ilaoma
italupwagogo Yeisu mehenai, 15 na iwalo,
‘Taubada, natugu u'atemuyamuyaei na u'abiye
namwanamwa, wuwuna hauga maudoina
manihubu bwadana ivaivai na abi'abivelolo,
na tauna himuyamuya mwala'ina, na tupwana
hauga aidiyai aiwa ala'alahina aidiyai ibe'ube'u,
na tupwana hauga bwahi ni'uni'una aidiyai
ihanehanene. 16 Na am taumulitao aidiyai
yalawenama, na nigele howahowadi hi'abiye
namwanamwa.’
17 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu teina yasone ve-
dova? Ainaena ulu'ulumiune yaiyaidi. Nuwana
nigele amyayemidiyegau awa? Viha hauga mata
yamiya vahaligomiu na yanuwanuwatuwu ve-
habamiu. Hola gamanane amvaiyama ta ya'ita?’
18 Eeta Yeisu alu'aluwa yababanane iloinaei ta
manihubu bwadanawa gamane ainaena imama-
halavane ta inamwanamwauyone.
19 Mulitai Yeisu ana taumulitao hilaoma na
hibom Yeisu baidadi, na hiwalo auli, hiwalo,
‘Taubada, vedova ta ai nigele howahowamai
alu'aluwa yababanane agabae mahalavaei’.
20 Na Yeisu iwalo, ‘Wuwuna yami yemidine
hitapiya. Yawalo moiha ebe yami yemidi

ana wahiyala dova haiyala patuna, howola oyane tenem ainai amwalo, “Teina ainaena umiyadobi”, 21 mata i'awa abi. Dova hinage ginauli maudoina howahowamiu na ampaihowaidi.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalouyo (Maki 9:30-32; Luke 9:43-45)

22 Galili ainai himiyamiya, na Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu, howola abo agu tauhuhula i'aiyauyanegau tomowa nimadiyai, 23 na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau’. Yeisu yana walomahalava teina vehabana hinuwayababa mwala'ina.

Yadi takesi vada Ve'ahihi vehabana

24 Mulitai hilau Kapeneum ainai, na takesi vada tapwalolo vehabana ana tautanowo hilaoma ta Pita ainai hiwalo, ‘Vedova, howahowana na yami tauve'itane itakesi, bo?’

25 Na Pita iwalo, ‘Ehe, mata yana takesi imwauwi’.

Hauganane Pita iwuyo vadai, Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, ‘Saimoni, hava yam nuwatuwu tauloinaone bale'uwai vehabadi? Yaiyadiwo aidiyena takesi hivaivaine? Hibom natudiyao aidiyena, bo vali tomowa aidiyena?’

26 Na Pita iwalo, ‘Vali tomowa aidiyena’. Na Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Neta moiha! Na hesi hiya natudiyaone nigele teya adi vitai. 27 Na havena tata'wata'wata, mata dova alidai hinuwayababa. Ainaena teina ta'i pisilaeni uvai na udobi le'awai ta yama i'aimugai u'atuni, na awanane u'abiye yanali ta holanai mane

uvaiyama ta umohedi, neta owa na yau yada takesi, howahowadai.'

18

Yaiya tomowa mwala'ina Yaubada mehenai (Maki 9:33-48; Luke 9:46-48; 17:1-2)

1 Hauga tenem ainai Yeisu ana taumulitao hilaoma hiwalo auline, hiwalo, 'Taubada, yaiya alimaiyena yehana imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai?'
2 Na Yeisu gama ehebo iyogaenama, na gamanane ahi'ahipudiyai ivetowolo, 3 na iwalo aulidine, 'Ebe nigele amyanuwabui na mumugamiu hedaheda iu'iudi dova, mata nigele amyaluwu yana abaloinane ainai. 4 Yawalo moiha yaiyadiwo omiu ebe amnuwadobi gama teina dova, omiu taumiya ewa Yaubada yana Abaloina holanai. 5 Ainaena ebe ehebo tomowa gama teina dova ilauvai vehabagu, iya hinage yau ilauvaigau. 6 Na hesi ebe yaiya agu tauyemidiwo gamane dova teina ehebo i'abiye be'u, ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hilauhipwai na magaimana higabae aituluwei ni'uwai ta ihanene. 7 Omiu taumiya bale'u atemuyamuyamiu wuwuna ababe'u bagibagilidi tomowa ammohemohedi. Moiha, ababe'uwo mata hilaoma, na hesi ebe yaiya ana geluwo i'abiye be'udi howola abo tomowanane ive'atemuyamuya moiha.
8 'Na ebe nimam bo aem i'abiye be'ugo ilowoinanei na utomvehulu. Neta nigele ana yababa ebe nimam tomtomna, nuwana aem tomtomna mata yawahi namwanamwana ulobai.

Na hesi iyababa alili alimwai ebe manima
bwaubwaum yo ma'ae bwaubwaum na higa-
bae aituluwego aiwa ala'alahi vateyaina ainai.
9 Mehem hinage dova ebe i'abiye be'ugo uma'i
vehulu ta'i, wuwuna nigele hinage hava ana
yababa, ebe mamehe ehe'ehebom mata yawahi
namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa ali'alili
alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae aitu-
luwego dalava ala'alahina ainai.

Hedaheda havena amsosomanaedi (Luke 15:3-7)

10 ‘Hedaheda teina dova havena teya aidiyena
amsosososomanaedi. 11 Moiha, hedahedawone
adi tau'ita aviviniwo neta tausagenawasao hauga
maudoina galewai Tamagu mehenai himiyamiya
na hivinuvinunuidi.
12 ‘Na vedova ebe towaho yana sipiwo adi
bagibagili analedi ehebo, na ehebo ilaupwanop-
wano na i'wadalele, mata 99 oyai imwauwidi
na 'wada'wadalelenane ibehaei, awa? 13 Na
ebe ilobauyoi, yawalo moiha alimiyai mata yana
yaliyaya mwala'i alilina. Na hesi hitau 99
namwanamwadine nigele vehabadi iyayaliyaya
moiha. 14 Ainaena teina ta'i amhanapui ebeha
Tamagu galewai nigele nuwana ebe yaiya teya
gama yababa ive'alo na ilauyabayababa.

Tahida yana pwanoli vehabana (Luke 17:3)

15 ‘Na ebe tahim yababana ipaihowai al-
imwai, utowoi na yana paihowa yababanane
am'abiye dumwalu, na ebe alinam ibenalei,
ausala, neta bada amve'au'augelu'o. 16 Na ebe

nigele nuwanuwana alinam ibenalei, tomowa ehebo bo bwau hinage ulauvaidi ta baidamwao tahimne ainai amwalo na yana pwanoli i'ita ili'ilimani. 17 Na ebe bada nigele nuwana na ibenalegomiu, amwalo mahalava Yaubada yana bodao aidiyai, na ebe hinage nigele nuwanuwana Yaubada yana bodaone yadi walo ibenalei, amta'wata'wataei na imiya mahalava dova takesi ana tautanowo.
18 'Yawalo moiha hava ebe bale'uwai ampaidi, ginaulidine galewai mata hinage hipaidi, na hinage ebe hava bale'uwai amlivahidi mata ginaulidine galewai hilivahidi.
19 'Teina ta'i yawalo alimiyai, neta ebe yaiyadiwo hitau bwau alimiyena bale'uwai hitalam ehebo ginauli vehabana na vehabana hi'awanoi Tamagu galewai ainai, ipaihowai ta'i.
20 Wuwuna ebe ehebo tupwa ainai bwau nuwana tonuga tomowa yehaguwena himiyatoyawa, yau hinage ahi'ahipudiyai yamiyamiya.'

Nuwahamu vehabana

21 Ta Pita ilaoma Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Taubada, ebe tahigu hauga bagibagilina aliguwai yababana ipaipaihowai, maiviha howahowana na yana yababaone yanuwahamuidi, mai 7 bo maiviha?'
22 Na Yeisu iwalo, 'Nigele mai 7 a'ava, na hesi 7 ana bagibagili 70'.
23 'Wuwuna Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo, iya nuwanuwana ebe yana taupaihowao adi buki hiyemaiha ainai.
24 Ainaena ivetuwuni ta towaho ehebo hilawenama ana buki 10 tausani kina, 25 na nigele

howahowana iyemaiha, eeta tauwasawasane iloina ta ebeha towahowa mwanena yo natunao yo yadi tobwatobwao maudoidi higimwalaedi, na adi maihane tauwasawasane ivai taupaihowawa ana buki vehabana.

26 ‘Na taupaihowawa mayana nuwavitai ip-
wagogo na i'awanoi ainai, iwalo, “Taubada,
u'atemuyamuyaegau na howola abo agu buki
maudoina yayemaiha”. 27 Eeta tauwasawasane
i'atemuyamuyaei na ana buki maudoina inuwa-
hamuidi, na taupaihowawa imamahalavane.

28 ‘Imahalava na ana gelu ehebo ilobai, na
ana gelune ana buki toea 10 a'ava ainai, na ana
geluwa gadona i'abi avivini na i'i'i'ine, iwalo,
“Teina ta'i am buki aliguwai uyemaiha!”

29 ‘Na ana geluwa italupwagogo na ainai
i'awanoi, iwalo, “U'atemuyamuyaegau na
howola abo yayemaiha alimwai”. 30 Na ana
gelune nigele alinana iyabenalei na vada
abapaiyai imwamwauwine ta ebe nemai
imiyamiya ana higa ana buki maudoina
iyemaiha.

31 ‘Na taupaihowaowa adi gelune
mumuganawa hi'i'itane, ainaena hinuwayababa
mwala'ina, na hilau tauwasawasane ainai
hiwalo mahalavaei. 32 Na tauwasawasane
yana taupaihowawa iyogaenama na iwalo
auline, iwalo, “Owa taupaihowa yababam,
wuwuna u'awanoi aliguwai na am buki
maudoina yanuwahamuidi, 33 eeta owa hinage
howahowana am gelu u'atemuyamuyaei na ana
buki unuwahamui”.

34 ‘Ainaena tauwasawasane imodi'ini
moiha ta vada abapai ana tau'ita aviviniwo
iloinaedi ta taupaihowawa vada abapaiyai
himwamwauwine ta ebe nemai imiyamiya ana
higa ana buki maudoina iyemaiha ve'ovidi.’
35 Na Yeisu yana walo ive'ovi, iwalo, ‘Tamagu
galewai hinage mata dova alimiyai ipaihowai,
ebe tahimiyao nigele amya'atemuyamuyaedi na
yadi yababao amyanuwahamuidi mata nigele
iyanuwahamiugomiu’.

19

Vinawahe vehabana
(Maki 10:1-12)

1 Yeisu yana ve'itao ive'ovidi na tupwa Galili
ilauvehulu na Yudeya tupwanai ilalaune, neta
bwahi Yolidani vali tupwanai. 2 Na boda hinage
mwala'ina Yeisu himulitaei na nemai yadi taulo-
valao i'abiye namwanamwadi.
3 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi
Yeisu hitowoi, ainaena ainai hipanivila, hiwalo,
‘Taubada, ebe towaho mwanena yana paihowa
vehabana nigele iyayaliyaya, howahowana na
ivinawaheyei?’
4 Na Yeisu iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai lelelewa
bada amhanapuiya'o ebeha hauga ana abave-
tuwuni ainai Yaubada tomowa bwau iyemasele-
dine, towaho na waihiu. 5 Na lele teya
iwalo, “Teina wuwuna ta towaho tamana na
hinana ilauvehuludi na asolena baidana himiya
bwau, na hitau bwauwone taudi ehebo ta'i”.
6 Teina ainaena bada hive'ehebo'o na nigele
hiyamiyawahi. Eeta Yaubada bada iyemiya

bwauwedi'o ainaena havena teya tomowa mata iyayemiya wahiyedi.'

7 Eena hipanivila, hiwalo, 'Hava wuwuna Mosese iloina ebeha towaho howahowana na vinawahe peipana ilele na mwanena imohei abo mulitai ivinawaheyei?'

8 Na Yeisu iwalo, 'Neta ulu'ulumiu yaiyaidi vehabana Mosese itatalamne alimiyai ta mwanemiyao ebe dova amvinawaheyedi, na hesi hauga abavetuwuni ainai nigele hinage talam vinawahe vehabana iyamiyamiya. 9 Na yawalo alimiyai neta ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na bada ivinawaheyei na itawahola wahi vali waihiu ainai, neta imehemehe'ayo.'

10 Na ana taumulitao hiwalo auli, hiwalo, 'Ebe towaho na waihiu adi loina teina dova, howahowana havena hitawatawahola'.

11 Na Yeisu iwalo, 'Nuwatuwu teina nigele tomowa maudoidi vehabadi, na hesi yaiyadiwo Yaubada nuwatuwu imohemohedi hiya hibom, 12 wuwuna tupwadi towatowaho yadi hauga tubui ainaena nigele tawahola ana nuwatuwu aidiyai iyamiyamiya. Na tupwadi towatowaho uvidi hihapihapidi ainaena nigele howahowana na hitawahola. Na hinage tupwana towatowaho Yaubada yana Abaloina vehabana hibom hive'ahihiuyowedi eeta nigele hiyatawatawahola. Ebe yaiya amwahane howahowana ilowoinanei na imulitaei.'

Yeisu hedaheda iwalovelauwedi (Maki 10:13-16; Luke 18:15-17)

13 Tupwadi tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe i'abitowoidi na vehabadi

i'awanoi Yaubada ainai. Na ana taumulitaone hesi hedahedaone hilaugagayowedi. 14 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hedaheda amlaulaugagayowedi na hesi amtalamwedi ta aliguwai hilaoma, wuwuna hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi moiha’. 15 Eena Yeisu hedahedaone i'abitowoidi na mulitai ilalauvehuludine.

Wasawasa vehabana (Maki 10:17-31; Luke 18:18-30)

16 Mulitai ehebo hevali Yeisu ainai ilaoma na iwalo, ‘Tauve'ita, aiteya paihowa namwanamwana yapaihowai na ainaena ebe yawahi miyamiya vateyaina yalobai?’

17 Na Yeisu iwalo, ‘Hava wuwuna upanivila aliguwai paihowa namwanamwana vehabana? Wuwuna taunamwanamwa ehebo mohimohili imiyamiya, ainaena ebe nuwanuwam yawahi miyamiya vateyaina ulobai ilowoinanego na ibom yana loinao umulitaedi.’

18 Na towahowa ipanivila, iwalo, ‘Aiteya loina?’

Na Yeisu iwalo, ‘Havena yemwalowoi; havena mehe'ayo; havena aivavali; havena ve'ewa awa'awawa; 19 na tamam yo hinam uve'ahihiyedi; yo hinage am geluwo uvelauwedi dova ubom uvelavelauwegone’.

20 Na towahowa iwalo, ‘Loina teina maudoina yamulita ili'ilimanidi'o, na hava hinage yapaihowai?’

21 Na Yeisu iwalo, ‘Ebe nuwanuwam mumugam maudoina namwanamwadi, ulau gwaipile yam dalavai na yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi na adi maihane u'aiyauyanedi

tauwewelohe aidiyai, na mulitai ulaoma umulitaegau ta ebe ainaena howola abo yam wasawasa galewai ulobai'.

22 Hevaliwa Yeisu yana walo teina ibenalei na mayana nuwavitai iwuwuyone. Wuwuna yana tobwatobwao ibagibagili alili.

23 Eeta ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, 'Neta moiha, tomowa wasawasadi yadi luwu Yaubada yana Abaloina holanai i'ololo. 24 Na hinage yawalo auligomiu ebeha lagulagu mwala'ina kameli nigele howahowana na nidili gudana ainai iluwu, na hesi tomowa wasawasadi yadi luwu Yaubada yana Abaloina holanai i'ololo ali'alili.'

25 Yeisu ana taumulitao yana walo teina hibenalei na nuwadi ipwanopwano mwala'ina, na hiwalo, 'Ebe teina dova, yaiya yede howahowana na awanamwanamwane ilobai?'

26 Ainaena Yeisu ivinuvinunuidi na iwalo, 'Ginauli teina ivitai ali'alili tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai ginauli maudoina malamalaidi'.

27 Na Pita iwalo, 'Ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwa maudoina atauvehuludi na amumulitaegone.'

28 Na Yeisu iwalo, 'Moiha ta'i, howola abo bale'u ana abiye vauvau ainai yau Tomowa Moihagu yagu vatavata wasawasa ainai yamiya, na hinage omiu agu taumulitao am tau 12 yami vatavata 12 aidiyai hinage ammiya na Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi. 29 Na ebe yaiyadiwo omiu yami vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao yo tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao yo yami oyao amtauvehuludi'o, howola abo ginaulidine adi maihao

ma'adi lauhepoi analedi amlobaidi, yawahimiu miyamiya vateyaina baidana. 30 Na teina hauga taumugai bagibagilidi howola abo himulita, na hiya himulimulitane howola abo himugai.

20

Tanovi ana taupaihowao walo vegevegedidi

1 ‘Yaubada yana Abaloina dova towaho ehebo mayana tanovi. Towahonane malatomtomwai itowolo na ilau ta yana taupaihowa iyogaedi ta ebe hipaihowa yana tanoviyai. 2 Na loina imwauwi neta ebeha ahubena ehebo paihowa ana maiha kina ehebo, ta hitalam. Eena ivetamaledi ta hilalaune yana tanoviyai habi paihowa.

3 ‘Na mahana ihaehaei na towahonane ilau gwaipile abagimwala ainai, na tomowa tupwadi ilobaidi himiyamiya awawa. 4 Eena iyogaedi na iwalo, “Omiu hinage amlau yagu tanoviyai ampaihowa, na yami paihowa ana maiha dumwaluna yamohegomiu”. 5 Eeta hilalaune tanoviyai.

‘Na mahana ala'alapwahiyai na lavilaviyena hinage ilau gwaipileuyo na tupwadi hinage ilobaidi na iyogaedi ta ivetamaledine hilalaune tanoviyai. 6 Na mahana ilulululuvi na imahalavauyo ta ilau dalavai na tomowa tupwadi hinage ilobaidi, eena ipanivilaedi, iwalo, “Hava vehabana ahubena maudoina ammiyamiya awawane?”

7 ‘Na hiwalo, “Wuwuna nigele teya iyayogaegai habi paihowa”. Na towahowa iwalo, “Omiu hinage amlau tanoviyai ampaihowa”.

8 ‘Na bada i'imwa'imwa'auhi ta tanovi taniwa-
ganawa yana paihowa ana taumugai iwalo auli,
iwalo. “Taupaihowao maudoidi uyogaedima
na adi maiha umohedi, hiya taulau mulimulita
aidiyena uvetuwuni ana higa hiya ahubena mau-
doina hipapaihowane ainai ulaumwau”.
9 ‘Eeta hiya mahana ilulululuvi ainai hipa-
paihowane hilaoma na adi maiha kina ehebo
ehebo hi'a'avalane dova hinage tomowa mau-
doidi mata kina ehebo ehebo hi'avala. 10 Mulitai
maudoidi taupaihowaowa hilaoma na maihadi
kina ehebo ehebo hivavaidine. Na taupaihowa
mugamugaidi, hiya ahubena maudoina ainai
hipapaihowane hilaoma na hinuwanuwatuwu
ebeha mata maiha ma'ana lauhepoi hivai, na
hesi nigele, hibom hinage kina ehebo ehebo a'ava
hivavaidine. 11 Ainaena yadi kina hivaidi na
tanovi taniwagana ainai hi'ulu'ulumiyai, 12 na
hiwalo, “Tomowaone abomohili yadi paihowa
hauga ahu'ahubalina, na ai ahubena maudoina
mahana holanai apaihowa, na adi maiha dova
maudoimai apaihowa ovi'ovine”.
13 ‘Na tauloinawa iwalo aulidi, iwalo,
“Augeluwo, nigele yagu loina iyayababa alimiyai,
eeta kina ehebo ehebo amtalamwei ta neta
badagi. 14 Yami kina teina amvai ta amlau. Na
yau yaloina ebeha tomowa taulau mulimulita
adi maiha yamohedi omiu dova ami maihane.
15 Maiha teina yau yagu abaloina. Nigele omiu
amyaloina. Havena yagu velau tomowa aidiyai
vehabana amve'alo'alomagigili.”
16 ‘Eeta hiya himulimulitane howola abo
himugai na hiya himugamugaine howola abo

himulita.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalavauyo
(Maki 10:32-34; Luke 18:31-34)

17 Yeisu mayana taumulitao hitau 12 ilauvaidi ta howola Yelusalem vehabana hihaehae
na amwaha papalinai hibom, na iwalo aulidi,
18 iwalo, ‘Teina ta'i tahae Yelusalem. Yau To-
mowa Moihagu agu tauhuhulawa mata ihuhulae-
gau taupwaoli mwala'idi yo loina adi tauve'itao
aidiyai na yagu mwalowoi vehabana hiloina,
19 na mulitai hi'aiyauyanegau hiya ganamuli
aidiyai na hitalawahiyegau yo balavaena hisapi-
gau, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patu-
gau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye
towolouyoigau.’

Yemesa yo Yoni hinadi yana awanoi Yeisu ainai
(Maki 10:35-45)

20 Sebedi mwanena manatunao hilaoma na
hinadine Yeisu aenai ipwagogo na ainai i'awanoi
Yemesa na Yoni vehabadi. 21 Na Yeisu iwalo,
‘Hava nuwanuwam?’

Na waihiuwa iwalo, ‘Nuwanuwagu na natugu-
wone aidiyai utalam na ebe hauganane uve-
tauloina, howahowana na vahalimwai himiya,
ehebo nima tautuwamwena na ehebo nima
eha'ehamwena’.

22 Eeta Yeisu towatowahowa aidiyai iwalo,
‘Omiu yami awanoine ana masele nigele
amyahanapui. Vedova, muya vedina ainaena
mata yanumanumane howahowana omiu hinage
ainaena amnuma?’

Na hiwalo, ‘Howahowamai’.

23 Na Yeisu iwalo, ‘Neta moiha. Vedine ainaena
yanumanumane omiu hinage ainaena mata am-
numa. Na hesi nigele howahowagu yaloina
yaiyadiwo howola abo yagu abaloina ainai nima
tautuwaguwena bo nima eha'ehaguwena himiya,
wuwuna teina Tamagu ibom ta'i yana abaloina
ta ibom iloina.’ 24 Na vali taumulitaone hitau
nimabwaubwau Yemesa na Yoni yadi awanoi
hibenalei, ta hi'waunihanihaedi.
25 Eeta Yeisu maudoidi iyoga ahaidi, na
aidiyai iwalo, ‘Omiu amhanapuiya'o neta
tauloinao bale'uwai yadi bodao hiloiloina
wahiyala adiyai, 26 na omiu havena hinage
dova amveve'ao'aonaedi. Eeta ebe yaiya
owa nuwanuwam na alimiyena uvetauloina
am lowoinana yo am geluwo vehabadi
uvetaupaihowa. 27 Na hinage ebe yaiya
owa nuwanuwam na alimiyena ivetaumugai
ilowainanego yo am geluwo vehabadi
uvetaupaihowa mohili. 28 Dova hinage yau
Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai nigele
ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na yau
hesi yavetaupaihowa tomowa vehabadi, na
hinage yatalamwegau mwalowoi ainai tomowa
bagibagilimiu ami livahi vehabana.’

Mehegibugibudi hitau bwau Yeisu i'abiye namwanamwadi

(Maki 10:46-52; Luke 18:35-43)

29 Eeta Yeliko hilaugabaei, na boda mwala'ina
Yeisu himulitaei. 30 Na mehegibugibudi hitau
bwau amwaha papalinai himiyamiya Yeisu yana
ta'i'ili wasana hibenalei, ta Yeisu ainai hiyoga,
hiwalo, ‘Deivida tubuna yo, u'atemuyamuyaegai’.

31 Na bodaone hitau bwauwa alinadine hibenalei,
ta hilaugagayowedi, hiwalo, ‘Amnobu! Badagi
yogane!’. Na hesi hitau bwauwowa hiyoga wahi-
wahiyala, hiwalo, ‘Taubada, owa Deivida tubuna,
u'atemuyamuyaegai’.
32 Eeta Yeisu itowolo na iyogaedi, iwalo, ‘Hava
nuwanuwamiu yapaihowai?’
33 Na hiwalo, ‘Taubada, howahowana mehemai
u'abiye maseledi?’
34 Na Yeisu i'atemuyamuyaedi ta mehedi
i'abitowoidi na hinanamwanamwane, ta Yeisu
hinage himumulitaeine.

21

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Maki 11:1-11; Luke 19:28-38; Yoni 12:12-19)

1 Hihaehae Yelusalem vehabana ta Bedipegi
vahalinai himahamahalava, neta oya Olibe ainai.
Eeta Yeisu ana taumulitao bwau ivetamale mu-
gaiyedi, 2 iwalo, ‘Amlau dalavane mehedaenane
ainai lagulagu doniki am'ita, aiwa ainai hilauhip-
waiya'o, natuna towahona baidana himiyamiya,
amlivahidi na amlawedima aliguwai. 3 Ebe
yaiya ipanivilaegomiu yami paihowane veha-
bana, amwalo, “Taubada nuwanuwana, na iye-
paihowa” ta ebe italamwei alimiyai.’
4 Ginauli teina himahalava wuwuna mwalona
tauwalo mahalava iwalo mahalavaei, iwalo:
5 ‘Saiyoni tomowanao amwalo aulidi, amwalo:
Am'ita yami wasawasa mwala'ina ilalaoma al-
imiyai.
Iya taunuwadobi moiha, na doniki ainai
igelu.

Na donikinane towahona na yauyaubona.’
6 Eeta Yeisu yana walowa ana taumulitao hi-
benalei ta himulitaei hilalaune, 7 na doniki man-
atuna hilobaidi ta hilawedima, na tupwadi ale'o
ase tuluhanai hivehedi na Yeisu igelu taohani
ewanai. 8 Na bodaone adi ale'owo amwahai
hivehedi, na tupwadi aiwa lagalagadi malugudi
higuladi amwaha ana pasa vehabana. 9 Na tup-
wadi boda Yeisu nuwanuwanaena, na tupwadi
boda tuluhanaena himulimulita, na maudoidi
hino'ono'owei na hiyeliyeli hiwalo:
‘Awalo vetuvehaeyego Deivida tubuna.
Owa Yaubada yehanaena ulaoma i'awa
namwanamwaego.
Hosana iya ewa aliliyai.’
10 Na hauganane Yeisu iluwu Yelusalem to-
mowa maudoidi hibatutuli na hiwalo, ‘Yaiya
teina?’
11 Na ana 'wayabuwowa yadi walo hiyemaiha,
hiwalo, ‘Teina tauwalo mahalava Nasaleti towa-
hona, yehana Yeisu, na Galili yana abaloina
ainaena ilalaomane’.

Vada tapwalolo Yeisu i'abiye masele (Maki 11:15-19; Luke 9:45-48; Yoni 2:13-22)

12 Na Yeisu iluwu Yaubada yana vada tapwalolo
mwala'ina ainai na taugimwalao yo tauveg-
imwalao maudoidi ihiwa mahalavaedi, na mane
ana tauvesaugelasi yadi gwalatau i'oibuiyedi
na gabubu adi tauvegimwalao yadi abamiya
hinage i'oibuiyedi, 13 na iwalo aulidi, iwalo,
‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hile-
leya'o, iwalo, “Yagu vada yehana himwauwi

vada aba'awanoi", na omiu am'abibui ta ebeha tau'aivavali yadi aba'aidawani.'

14 Na taumehegibugibu yo daladaladi Yeisu ainai hilaoma vada tapwalolo holanai na maudoidi i'abiye namwanamwadi. 15 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi hi'itadi, na hinage hedaheda hibenaledi vada tapwalolo holanai, hiwuiwui, hiwalo, 'Deivida tubuna tano'owei'.

16 Ainaena tauloinaone Yeisu himodi'iniyei hiwalo, 'Hedaheda teina yadi walo ubenalena'o?'

Na Yeisu iwalo, 'Ehe, bada yabenalena'o. Na yede Buki Ve'ahihi ainai amvahiliya'o, iwalo: "Hedaheda iu'iudi awadiyena am no'o moiha ulobai".'

17 Eeta Yeisu itauvehuludi na Yelusalemaena imahalava na Betani ainai iluwu ta nemai i'e'enone.

Yeisu ehebo aiwa i'walotutunei (Maki 11:12-14, 20-24)

18 Malatomtomwai Yeisu i'enotowolo ta ilalau gwaipilene Yelusalem, ma'ana vahali, 19 na amwahai aiwa ana ita dova damaya i'ita lobaine ta iwutulau vahalinai na nigele teya ainona iya'ita, bada lugulugu a'avana. Ainaena Yeisu aiwanane i'walotutunei, iwalo, 'Howola mata nigele hinage uya'ainouyo'. Eena aiwanane iwewelai mwayamwayaune.

20 Na Yeisu ana taumulitao hi'itaya'o na nuwadi ipwanopwano na hiwalo, 'Vedova ta aiwanane iwewelai mwayamwayaune?'

21 Na Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, ebe mayami yemidi na nigele mayami nuwatuwu

bwaubwau, ginauli teina aiwane ainai yapapaihowaine omiu hinage dova mata ampaihowai, na ebe oya tenem amloinaei, amwalo, “Udobi ni'uwai”, ipaihowai dova. 22 Yo ebe mayami yemidi Yaubada ainai am'awanoi mata amlobai.’

Yeisu ana loina vehabana (Maki 11:27-33; Luke 20:1-8)

23 Yeisu ilau gwaipileuyoma na vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ive'ita, na taupwaoliwo mwala'idi yo tautaubadao hilaoma ta Yeisu hipapanivilaeine, hiwalo, ‘Yaiya yana loinaena ta teina dova upaipaihowaine?’

24 Ta Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, ‘Hola yapanivila mugaiyegomiu, na ebe amyemaiha, yau hinage yawalo alimiyai yagu loina vehabana. 25 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane? Yaubada bo teya tomowa?’

Ta hibom aidiyai hive'awa pa'ipa'i'i, hiwalo, ‘Yana walo vedova mata tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, “Yaubada ainaena”, mata iwalouyo na iwalo, “Hava yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyeine?”. 26 Na hinage nigele howahowana tawalo, “Tomowa aidiyena”, mata dova ta boda himanini alidai wuwuna maudoidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaena'o.’ 27 Ainaena Yeisu yana panivila nigele hiyayemaiha ili'ilimani, na hesi hiwalo, ‘Nigele ayahanapui’.

Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Yau hinage mata nigele yayawalo mahalava alimiyai, yaiya yana loinaena ta teina dova yapaipaihowane’.

Towaho natuna bwau

28 Yeisu iwalo, ‘Vedova yam nuwatuwu?
Towaho natunao towatowahodi bwau na
tamadine tautuwanane ainai iwalo, “Natugu,
mata ulau oyai upaihowa”, 29 na ita'wata'wata,
na mulitai inuwabui ta ilau ipapaihowane.
30 Towahone natunane iu'iunane hinage
dova iwalo auli, iwalo, “Natugu mata ulau
oyai upaihowa”, na natunane iwalo, “Ehe,
inamwanamwa, mata yalau”, na hesi nigele
iyalau. 31 Ainaena hitau bwauwone aidiyena
yaiya tamana yana walo imumulitaeine?’
Na taupwaoliwo yo tautaubadao hiwalo,
‘Tautuwanane’. Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo,
‘Ehe, moiha ta'i tauyababao hiya dova takesi
ana tauvaiwo yo taumehe'ayowo mata hiluwu
mugai Yaubada yana Abaloina ainai, na omiu
mulitai. 32 Wuwuna mwalona Yoni amwaha
dumwadumwaluna ive'itagomiu na omiu nigele
amyayemidiyei, na hesi takesi ana tauvaiwo yo
taumehe'ayowo hiyemidiyei. Ta mehemiyena
hinage am'itadi'o hinuwabui na omiu ta'i nigele
amyanuwabui bo amyayemidiyei, awa?’

Walovegevegedi tanovi ana tau'ita avivini vehabana
(Maki 12:1-12; Luke 20:9-19)

33 Na Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Ehebo
walovegevegedi hinage ambenalei, tanovi ana
taupaihowa vehabana. Taupaihowane gileipa
a'ava i'umaidi yana tanoviyai na abwalu ipai-
howai ta itata'i'iline na gileipa ana abatam
hinage ipaihowai, na vada abavinunu tanovi
holanai i'a'abine, na yana taupaihowao iloinaedi

ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau amwaha dao-daowai.

34 ‘Na laulau'eli ana haugai taubadawa yana hevahevaliwo tupwadi ivetamaledi yana tanoviyai gileipa ainona habi vaidi tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena. 35 Na hauganane hilau tau'ita aviviniwone hevahevaliwowa hi'abi avivinidi ta ehebo hisasapine na bwaunane hi'oiye mwalowoi na tonuganane gaimaena hi'oiye'i'iwahi. 36 Mulitai oyawa taniwaganawa tupwadi hinage yana hevahevaliwo bodadi ivetamaledi, na hiya hinage dova hipaihowai ehebonane aidiyai. 37 Na yana aba'ovi ainai natuna towahona ivetamalei aidiyai na iwalo, “Ibom natugu moiha, ainaena mata hive'ahihiyei”.

38 ‘Na natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwowa hibom aidiyai hiwalo, “Augeluwo, towaho teina howola abo oyane iloinaei, ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita tanovine taloinaei”. 39 Eeta hi'abi avivini na higabaei mahalavaei tanovine tuluhanai na hi'oiye mwalowoine.’

40 Na Yeisu ipanivila iwalo, ‘Hauganane tanovi taniwagana ilau gwaipilema, hava mata yana tau'ita aviviniwone aidiyai ipaihowai?’

41 Na hiwalo, ‘Tau'oiye mwalowoiwone mata i'abiye yababadi moiha na tanovine italamwei tau'ita avivini namwanamwadi aidiyai, ta ebe tanovine ainona tupwana tanovi taniwagana hi-mohei’.

42 Eena Yeisu hinage Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei, iwalo, ‘Nuwana Buki Ve'ahihi

yana walomahalava nigele amyanuwatuwu avivini, iwalo:

“Logidiwa mwalona tau'abi vada hitata'wataeiwa teina hauga bada hivetowoloya'o na ivelogidi mugai, ta logidi maudoidi iloinaedi. Neta Yaubada yana paihowa, mehedai abanuwapwanopwano alidai.”

43 ‘Ainaena yawalo auligomiu ebeha Yaubada yana Abaloina alimiyena mata ivaivehulu, na imohedi vali boda aidiyai, ta ebe hiya aidiyena ainona namwanamwana imahalava. 44 Ebe yaiya ibe'u teina logidine ainai mata hilihiliyana igodudi, na ebe logidinane ibe'u teya yaiya ewanai mata tauna ilotamutumutu dova gawala.’

45 Yeisu yana walovegevegedi teina taupwaoliwo mwala'idi yo Palisiwone hibenalei ta hihanapuiya'o ebeha hiya vehabadi iwalowalo vegevegedine. 46 Eeta tupwadi amwa'amwaha hibehabeha ta ebeha Yeisu hi'abi avivini, na hesi nigele howahowana hi'abi avivini, wuwuna boda aidiyai himeheuhi, na bodaone Yeisu hi'awa tauwalo mahalavaena'o.

22

Walovegevegedi tawahola guyauna vehabana (Luke 14:15-24)

1 Ehebo hinage walovegevegedi Yeisu imohedi, iwalo, 2 ‘Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo guyau ipaihowai natuna towahona yana tawahola vehabana. 3 Ainaena yana taupaihowao ivetamaledi yo yaiyadiwo hiya ivenuwamwauwedi'o hiyogaedima guyaune

ainai, eeta hilau habi yogaedima na tomowadine hita'wata'wata.

4 ‘Ainaena tupwadi hinage yana taupaihowao ivetamaledi ta tomowa hiwalo aulidi ebeha yana guyau bada i'atububuniya'o. Yana bulumakau mwala'idi yo bulumakau yauyaubodi bada iwunuidi'o na ai'ai maudoina i'atububuniya'o. Amlaoma na talau natuna yana tawahola guyauna am'ai. 5 Na hiya nigele hiyalaoma, eeta hitaudawani ta vali tupwa yo vali tupwa aidiyai hilalaune. Ehebo towaho yana oyai ilalaune, ehebo yana paihowa ainai ilalaune. 6 Na tomowa tupwadi tauwasawasane yana taupaihowao hi'abi avivinidi na hi'abiye hinimayadi na hi'oiye mwalowoidi.

7 ‘Ainaena tauwasawasane ana modi'i'ini moiha na yana tau'alehao ivetamaledi na tau'oiye mwalowoiwowa hilamani ye'wahadi na yadi dalavao higagabudine.

8 ‘Na tauwasawasane yana taupaihowao aidiyai iwalo, “Tawahola guyauna bada atu'atububunina na hesi hiya yavenuwamwauwedi'o nigele hiyalaoma wuwuna hiya tauyababao. 9 Ainaena amwaha aidiyai amta'i'ili ta yaiyadiwo amlobaidi amlauvaidima ta tawahola guyauna hi'ai.” 10 Eeta himahalava amwahai ta tomowa bagibagilidi hitano'ahaidi, tupwadi yabayababadi na tupwadi namwanamwadi eeta tawahola ana vadawa hi'oiye mwaune.

11 ‘Hauganane tauwasawasa ilaoma taumanao habi itadi na towaho ehebo i'ita lobai, iya nigele

tawahola ale'ona iyali'wa, 12 ainaena ipanivilaei, iwalo, “Augelu, vedova ta tawahola ale'ona nigele uyali'wa, na havanaena ululuwumane?”. Towahonane nigele howahowana yo panivilane teina iyemaiha. 13 Na tauwasawasane yana taupaihowao iwalo aulidi, “Towaho tenem am'abi avivini na aena yo nimana ampaidi na amgabae mahalavaei tupwa guguyou ainai, na tenem ainai tomowa hidoudou na awadi hivetau'alahedi muya aidiyena”.

14 ‘Ainaena tomowa bagibagilidi Yaubada yana venuwamwau hilobaiya'o, na hesi vihavihadi ivesinuwaedi.’

Takesi Sisa vehabana (Maki 12:13-17; Luke 20:20-26)

15 Palisiwo hibom hitau'ahai ta hiloina vedova ebe panivilaena Yeisu hi'oyamaei na yana lauhapuli hilobai. 16 Ta loina hilobaiya'o, na adi taumulitao yo Helodi yana bodao baidadiyao hivetamaledi Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita moiha ta Yaubada yana nuwatuwu uve'itai na hinage tomowa yadi wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na walomoiha uwalo mahalava tomowa maudoidi aidiyai. 17 Ainaena teina ta'i uwalo alimaiyai, vedova howahowana na Sisa vehabana takesi mane tamwauwi, bo nigele?’

18 Yeisu yadi nuwatuwu yababana bada ihanapuiya'o ainaena i'aubabada, iwalo, ‘Omiu tau'oyama! Hava wuwuna amtowotowoigau? 19 Hola manewa takesi vehabana amve'itagau.’ Eeta mane ehebo himomoheine. 20 Na Yeisu

iwalo aulidi, iwalo, ‘Amwalo auligau, mane teina yaiya alu'aluwana na yehana?’

21 Na hiwalo, ‘Sisa’.

Ainaena Yeisu iwalo, ‘Ehe, dova. Ebe Sisa yana paula Sisa ammohei, na ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei.’

22 Yeisu yana walo moiha hibenalei ta hi'aluwagavai moiha, ainaena hitauvehulu na hilalaune.

Taumwalowoi yadi towolouyo (Maki 12:18-27; Luke 20:27-40)

23 Tenem ahubenanane ainai tupwadi Sadusiwone, hiya nigele hiyayemidi taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, hilaoma Yeisu ainai hipanivila, 24 hiwalo, ‘Tauve'ita, Mosese yana loina iwalo, “Ebe towaho itawahola na mwanenane nigele natudi na towahone imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane baidana hitawahola, ta ebe waihiune ilabalaba natunaone neta taumwalowoiwa ainaena”. 25 Ehebo towaho tahinao 6 baidanao himiyamiya, na towahonane itawahola na imwalowoi, na nigele natuna, ta taumwalowoiwa tahina vahalinaena hiwapenane baidana hitawahola, 26 na hinage tahinawa imwalowoi, na iya hinage nigele natuna. Na dova hinage bada tahinaone maudoidi hiwapene hitatawaholaine, 27 na tuluhadiyai wahiunane hinage imwalowoi. 28 Ainaena towolouyo ana hauga ainai, waihiunane yaiya mata mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.’

29 Eeta Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo,
‘Teina yami lauhapuli, wuwuna Buki Ve'ahihi
nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana
wahiyala nigele amyahanapui. 30 Towolouyo ana
hauga ainai tomowa nigele mata hiyatawahola
yo mata nigele hiyavetawahola na hesi yadi miya
tausagenawasa galewai dova. 31 Na Yaubada
yana walo towolouyo vehabana Buki Ve'ahihi
ainai iwalo, 32 “Yau Abelaham yana Yaubada na
Aisake yana Yaubada na Yakobo yana Yaubada”.
Yaubada nigele tomowa mwalomwalowoidi yadi
Yaubada, na hesi tomowa mayawahidi yadi
Yaubada, ainaena tautaubadaowa mayawahidi
teina ta'i himiyamiya.’

33 Yeisu yana walo teina boda hibenalei na
hi'aluwagavai yana ve'ita wahiwahiyalana veha-
bana.

Loina mwala'ina
(Maki 12:28-34; Luke 10:25-28)

34 Ainaena Palisiwone bada hibenalena'o ebeha
Yeisu Sadusiwone yadi panivila iyemaihaya'o ta
nigele teya hinage yadi abawalo, eeta Palisi-
wone Yeisu ainai hilaoma, 35 na aidiyena ehebo
loina ana tauhanapu Yeisu ainai ipanivila habi
towoina, iwalo, 36 ‘Tauve'ita, loina maudoina
aidiyena aiteya loina imwala'i alili?’

37 Na Yeisu iwalo, ‘ “Bada yam Yaubada uve-
lauwei atem yo alu'aluwam yo yam nuwatuwu
maudoina aidiyena”. 38 Teina loina mugamu-
gaina na mwala'ina. 39 Na bwauna hinage loina
mwala'ina teina dova iwalo, “Tomowa taumiya

vahalimwai uvelauwedi, dova ubom uvelave-
lauwegone”. 40 Loinao bwau teina loina mau-
doidi yo tauwalo mahalavao yadi walo maudoina
adi wuwu.’

Besinana towahona
(Maki 12:35-37; Luke 20:41-44)

41 Haugana Palisiwone hilau ahaiyama, na
Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 42 ‘Vedova Besinana
towahona, yaiya natuna?’
Na hiwalo, ‘Deivida’.
43 Na Yeisu iwalo, ‘Vedova ta mwalona
Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida i'abiye hanapu ta
Deivida Besinana towahona i'awa Taubadaeine,
iwalo:
44 “Yaubada i'aubabada yagu Taubada ainai
iwalo,
‘Nimatautuwaguwai umiya ana higa am ale-
hao yamwau aituluwedi aem elauhanai’.”
45 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede
ta Deivida tubuna ainaena mulitai abo Besinana
ilaoma?’
46 Yeisu yana panivila teina nigele teya yaiya
howahowana na iyemaiha, na hauganane tenem
ainai nigele yaiya iya'atepatu ta iyapanivilauyo
Yeisu ainai.

23

Loina ana tauve'ita yo Palisiwone Yeisu
iwalowedi
(Maki 12:38-40; Luke 11:37-52; 20:45-47)

1 Eeta Yeisu boda yo ana taumulitao aidiyai
iwalo, 2 ‘Mwalona Isileliwo Mosese iloiloinaedi
na wau loina ana tauve'itao yo Palisiwo dova
hinage hiloiloinaegomiu. 3 Ainaena hava dova

hive'itagomiu ammulitaedi, na hesi yadi paihowao havena amveve'ao'aonaedi, wuwuna hiya hive'ita a'ava na nigele hiyapaipaihowaidi. 4 Hiya ava'avala vitaidi tomowa himohemohedi na nigele habuluna hiya'aipate ta ava'avaladine aidiyena hiyahaguidi.

5 ‘Yadi paihowa maudoina hipaipaihowaidi ta ebeha tomowa hi'itadi na hino'owedi, na walowone Buki Ve'ahihi ainaena leleleledi manidiyai yo nimadiyai hi'abiye patudi, na adi ale'o daodaodi hili'wali'wadi, 6 na guyau adi haugai nuwanuwadi vatavatai himiya yo hinage vada tapwalolo aidiyai abamiya namwanamwadi nuwanuwadi, 7 na ebe abagimwala aidiyai hilau nuwanuwadi na tomowa bagibagilidi hiwalo velauwedi, yo hi'awa tauve'itaedi. 8 Na omiu nigele tomowa hiya'awa tauve'itaegomiu, wuwuna yami tauve'itane ehebo mohimohili, na maudoimiu amvetoyatoyawa.

9 ‘Hinage havena teya yaiya bale'u ainai am'awa'awa “Tamaguwei”, wuwuna Tamamiu ehebo mohimohili galewai imiyamiya. 10 Havena hinage tomowa hi'awa'awa taubadaegomiu, wuwuna Besinana towahona yau yabom yami Taubada. 11 Na ebe yaiya alimiyena ivetaumugai howahowana ivetaupaihowa alimiyai; 12 wuwuna ebe alimiyena i'abihiniuyoi mata imiya'aitulu, na hesi ebe yaiya imwau aituluweuyoi mata ihae.

13 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna yami oyamaena tomowa am'au'auhidi ta Yaubada yana Abaloina

ainai nigele hiyaluwu. 14 Omiu havena amluwuluwu wuwuna tomowa yaiyadiwo nuwanuwadi ebeha hiluwu am'au'auhidi.

15 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna ehebo teina yami pwanoli. Am'ada'adau ta'i'ili dalava bagibagilina aidiyai na ebeha ami taumulita ehebo amlobai, na mulitai tomowanane amve'ita ta dova omiu hava ampaipaihowaine iya dova ipaihowai, ta yana yababa imwala'i i'alili eeta ilowoinanei ta iya na omiu dalava ala'alahina am ve'alo.

16 ‘Taumugaiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu mehegibugibumiu, amwalo, “Ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa tamada neta nigele teya hava, na hesi ebe yaiya goulaone vada tapwalolo holanai aidiyena i'awa tamada neta ginauli mwala'ina, ta ilowoinanei na ginaulidine ipaihowaidi”. 17 Moiha, omiu yauyaulemiu na mehegibugibumiu! Hava ihae alili moiha? Vada tapwalolo ana goula, bo vada tapwalolo? Wuwuna vada tapwalolo ainaena goula i'a'abiye tabune.

18 ‘Na hinage amwalo ebeha, “Ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada, neta nigele teya hava, na hesi ebe i'awa tamada velaunane abapwaoli ainai neta ginauli mwala'ina, na ebe hava iwalo yemidiyena'o howahowana ipaihowai”. 19 Omiu yauyaulemiu! Hava mwala'ina? Velaune, bo abapwaoli? Abapwaoline ainaena velaune i'a'abiye tabune.

20 ‘Ainaena ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada, iya hinage abapwaoli yana tobwatobwao maudoidi aidiyena i'awa tamada'o.

21 Na hinage ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena
i'awa tamada, iya hinage vada tapwalolo ana
tobwatobwao yehanaena i'awa tamada'o. 22 Na
ebe yaiya galewa yehanaena i'awa tamada, iya
Yaubada na hinage yana abamiya yehanaena
i'awa tamada'o.
23 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo
Palisiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu
tau'oya'oyama. Moiha yami velau Yaubada ainai
namwanamwana, wuwuna yami velauwone
yami ginauli maudoidi aidiyena, tobwatobwa
mwala'idi yo hinage ginauli iu'iudi dova vali
yaba yo vali yaba aidiyena. Na hesi loina tonuga
mwala'idi, amnuwapwanopwanowedi'o, neta
mumuga dumwadumwaluna yo atemuyamuya
na yemidi. Howahowana ginauli teina
mwala'idine ampaihowaidi, na hinage havena
ginauli iu'iuna amnuwanuwapwanopwanowedi.
24 Omiu taumugaiwone mehegibugibumiu, ami
li'u ainaena nabugala amvaivai vehuludi na hesi
lagulagu mwala'idi kameli dova, amtonotonolidi.
25 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone ate-
muyamuyamiu moiha, wuwuna yami oyamaena
ami vedi yo gaeba papali'a'avadi am'abi'abiye
maseledi na hesi holadine bi'ibi'idi, neta aivavali
yo mumuga yababadi hi'oiye mwaudi'o. 26 Omiu
Palisiwone mehegibugibumiu, ami vedi yo ami
gaeba holadi am'abiye masele mugaiyedi, eeta
ebe papalidine hinage himasele.
27 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone
atemuyamuyamiu wuwuna omiu tau'oya'oyama,
dova magai hewahewadi na masemaselena,
ewanai adi ita namwanamwa gaugauna, na

hesi holadiyai tomowa hilihiliyadi na ginauli
bi'ibi'idi himiyamiya. 28 Omiu ami ita tomowa
mehediyai ebeha taumugai namwanamwamiu,
na holamiyai oyama na yababa maudoina
himiyamiya.

29 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone
atemuyamuyamiu na tau'oya'oyama, wuwuna
tauwalo mahalavao mugamugaidi adi magai
aidiyai, abanuwatuwu avivini am'abi'abidi na
hinage taudumwaluwo mugai adi abanuwatuwu
avivini am'atu'atububunidi, 30 na amwalo, ebe
mwalona tamiyamiya tubudao yadi haugai,
havena tahaguhaguidi tauwalo mahalava adi
oiyemwalowoi vehabana.’ 31 Yami walo teina
ainaena amwalo mahalava ebeha tauwalo
mahalava adi tau'oiye mwalowoiwone tubudiyao
omiu. 32 Ainaena hiya yadi paihowaone mata
amve'ovidi.

33 ‘Omiu weso natunao, eeta nigele howa-
howana na dalava aiwa ala'alahina ainaena
amdena. 34 Ainaena tauwalo mahalavao yo
tauhanapuwo yo loina ana tauve'itao yaveta-
malediwa na mata tupwadi am'oiye mwalowoidi,
nuwana aiwa lagalagana ainai amtutuye patudi,
yo tupwadi yami vada tapwalolo aidiyai bal-
avaiyena amsapidi, na dalava ehebo ehebo
aidiyena amheusilidi. 35 Eeta yana aba'ovi
ainai, taudumwalu adi oiyemwalowoi ana maiha
maudoina omiu mata amlobai. Towaho Abeli
iya dumwadumwaluna hi'oiye mwalowoiya'o na
ainaena ivetuwuni ta ana higa wau Balakaya
natuna Sekalaya hinage hi'oiye mwalowoi vada
tapwalolo na abapwaoli ahi'ahipudiyai. 36 Moiha

ta'i, oiyemwalowoi maudoidi adi maiha yaso teina mata amlobai.

Yeisu idou Yelusalem vehabana (Luke 13:34-35)

37 ‘Aee Yelusalem! Yelusalem vedova ta tauwalo mahalavao u'o'oiye mwalowoidine na hinage Yaubada yana tauyewasao gaimaena u'o'oiye mwalowoidine. Hauga maudoina nuwanuwagu na yam tomowao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na hesi hita'wata'wataegau. 38 Ainaena Yaubada mata ilauvehulugo na umiya awawa. 39 Na yawalo auligo ebeha mata nigele uya'itauyoigau ana higa yam tomowaone aliguwai hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilaoma tano'owei”.’

24

Hauga vitaina howola abo imahalava (Maki 13:1-13; Luke 21:5-19)

1 Yeisu vada tapwalolo mwala'ina habi lauvehuluna na ana taumulitaone hilaoma ta vada tapwalolo ana ita vehabana Yeisu hiveve'itane. 2 Na Yeisu iwalo, ‘Vadaone, maudoidi am'ita'itadine, yawalo moiha howola abo maudoidi hilo'evehuludi na havena hinage teya gaima iyawenai imiyamiyauyo’.

3 Mulitai ilau Olibe oyana ainai, na ana taumulitao ainai hilaoma ta hibom himiyamiya na hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tapwalolone hilo'evehulu, yo yam hauga wuyoma, yo hauga yana aba'ovi vehabana adi ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui’.

4 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Am'ita
avivinigomiu mata dova ta tomowa tupwadi
hi'oyamaegomiu. 5 Wuwuna howola abo
tomowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma
ta ebeha himugai pwanoliyegomiu na ehebo
ehebo iwalo, “Yau Besinana towahona”, na
tomowa bagibagilidi himulitaedi. 6 Hinage wasa
howola abo ambenaledi alehao vahalimiyai
na amwaha daodaowai vehabadi, na havena
am'ate'atehawawali, wuwuna ginauli teina mata
himahalava mugaima na hesi bale'u yana aba'ovi
howola. 7 Howola abo vali boda na vali boda
aidiyai hilo'aleha, na hinage vali abaloina na vali
abaloina aidiyai hilo'aleha, na vahali mwala'ina
yo mwani'ini'i himahalava tupwa bagibagilidi
aidiyai. 8 Na ginauli teina hauga vitaidi adi
abavetuwuni ta'i.

9 ‘Omiu mata tomowa hi'abi avivinigomiu
na hi'abiye muyamuyaegomiu nuwana
hi'oiye mwalowoigomiu na tupwa maudoina
tomowanao hive'alehaegomiu wuwuna omiu
ebeha agu tauyemidiwo. 10 Hauga vitai
ainai howola abo bagibagilidi yadi yemidi
itapiya na adi geluwo hihuhulaedi bo nuwana
hi'alehaidi. 11 Hinage tauwalo mahalava
oya'oyamao mata himahalava na tupwadi
himugai pwanoliyegomiu. 12 Yo hinage mumuga
yababana yana mwala'i ainaena tomowa
bagibagilidi yadi velau atediyena itapiya. 13 Na
ebe yaiya i'alama'i'ita na itowolo wahiyala ana
higa bale'u yana aba'ovi ainai yaliyaya miyamiya
vateyaina mata ilobai.

14 ‘Eena Yaubada yana Abaloina wasana

namwanamwana higuguya mugaiyei tupwa vehopali aidiyai, abo mulitai hauga yana aba'ovi imahalava.

Vitai mwala'ina
(Maki 13:14-23; Luke 21:20-24)

15 ‘Howola abo ve'ive'ilalawa tauwalo mahalava Daniyela mugai iwawalo mahalavaeiwa imahalava, neta ginauli yababa alilina na didigana tupwa ve'ave'ahihina ainai itowolo. (Ebe yaiya walo teina ivahili howahowana inuwamasele.) 16 Hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyao ilowoinanedi ta oya aidiyai hidena. 17 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya idena mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai yana tobwatobwa habi avala. 18 Na ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa havena ilaulau gwaipile ana ale'o vali tupwai imwamwauwine vehabana.

19 ‘Na hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo hive'atemuyamuya. 20 Ainaena am'awa'awanoi ta hauga namwanamwana Yaubada imohegomiu hauga dena ainai, na havena gwaugwau ana haugai, bo Tapwalolo ana ahubena ainai.

21 ‘Moiha, hauganane ivitai ali'alili, wuwuna bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage vitai dova, na mulitai vitaine mata nigele iyamahalavauyo. 22 Vitaine ana hauga ebe Yaubada nigele iya'abiye ahubali, mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi Yaubada haugane i'abiye ahubaliya'o, neta yana tomowa ita'itasipwadi vehabadi.

23 ‘Ainaena ebe yaiya iwalo auligomiu iwalo,
“Besinana teina”, bo “Besinana tenem”, havena
amyemiyemidiyei. 24 Wuwuna Besinana
oya'oyama yo tauwalo mahalava oya'oyama
mata himahalava na ve'ive'ilala wahiwahiyaladi
aidiyai hive'itaedi na aidiyena ebe howahowadi
Yaubada yana tomowao vesivesinuwadi hinage
ebeha hi'oyamaedi. 25 Na omiu ginauli teina
vehabana bada yawalo mahalavaena'o alimiyai.
26 ‘Eeta ebe hiwalo auligomiu, hiwalo,
“Besinana balabala awawai imiyamiya”. Havena
balabala awawai amlaulau. Na ebe hiwalo,
“Besinana vada holanai moiha imiyamiya”,
havena amyemiyemidiyedi. 27 Yau Tomowa
Moihagu, na yagu laugwaipilema ana ita dova
pigabu mwala'ina bomatuwena ilohawawali na
ana higa bwauli.
28 ‘Aiteya tupwa lagulagu mwalomwalowoina
i'eno'eno ainai neta ainai ao'ao hitau-
tau'ahaiyama.

Yeisu yana laugwaipilema (Maki 13:24-27; Luke 21:25-28)

29 ‘Na hauga vitainane i'ovi na mulitai
mahana yana wahiyala mata itapiya na
iguguyou, yo hinage wai'ena yana masele
iboho, na utui galewaena hibe'u, yo ginauli
maudoina galewai himiyamiya yadi wahiyala
hitapiya. 30 Yau Tomowa Moihagu, na hauga
tenem ainai yagu ve'ive'ilala galewaena
imahalavama, na boda maudoidi bale'uwai
hi'itagau yaloyalovi ewanaena mayagu wahiyala
na mayagu wasawasa mwala'ina yalaolaoma,

na hidoudou ta'eta'e. 31 Hinage yoguli hiyuvi
yo yagu tausagenawasao yavetamaledi na yagu
boda vesivesinuwadi hitano'ahaidima bale'u
maudoina ainai na yaumai tupwa vehopali
aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Maki 13:28-31; Luke 21:29-33)

32 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu neta
ebe hapelo luguna vauvaudi imwamwauwidi
amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga
imamahalava. 33 Na hinage ebe ve'ive'ilalaone
hava yawawalo auligomiuwa am'ita lobaidi
bada amhanapuiya'o ebeha yagu hauga
laugwaipilema bada ilautebitebiniya'o na mata
imahalava wuwuna awa'edai yatowotowolo.
34 Moiha ta'i, yaso teina mata nigele amya'ovi
ana higa ginaulidine maudoina himahalava
mugai. 35 Howola abo galewa na bale'u hisawali,
na yagu walo mata nigele hiyasawali.

Hauga tenem nigele teya yaiya iyahanapui
(Maki 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)

36 ‘Hauga tenem ainai nigele teya yaiya iya-
hanapui aiteya ahubena bo mahana dova hinage
tausagenawasa galewai nigele hiyahanapui. Yau
Yaubada Natuna hinage nigele yayahanapui na
Tamagu ibom mohimohili ihanapuiya'o. 37 Yau
Tomowa Moihagu yagu hauga laoma dova Nowa
yana haugai. 38 Wuwuna Nowa yana haugai
tomowa hi'ai'ai na hinumanuma na hivevetawa-
hola na hinage hitawatawahola, na ana higa
Nowa yana wagai igegelune; 39 na abaita idobi ta
ive'aluwagavaidine, ainaena tomowa maudoidi

hihanene; eeta yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma dova.
40 ‘Hauga tenem ainai ebe towatowaho hitau
bwau hipaipaihowa tanovi holanai, ehebo yalau-
vai na ehebo imiyamiya. 41 Hinage ebe wai-
waihiu hitau bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalau-
vai na ehebo imiyamiya. 42 Ainaena am'ita
avivini ili'ilimani, wuwuna yau yami Taubada
yagu wuyoma ana hauga nigele amyahanapui.
43 Na amnuwatuwu avivini neta ebe vada taniwa-
gana masigiliyena tau'aivavali yana laoma ana
mahana ihanapui mata, i'atububu moiha na ihi-
lahilawa ta ebe havena yana vadai i'ai'aivavali.
44 Ainaena omiu hinage am'atububu ili'ilimani na
yagu wuyoma vehabana amha'waigau, wuwuna
yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma ana ma-
hana nigele amyahanapui.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi (Luke 12:41-48)

45 ‘Taupaihowa namwanamwadi na hanahana-
pudi mumugadi teina dova: ebe yaiya iya yana
taubada i'ita sipwai ta vada i'ita avivini na taupai-
howa tupwadi adi imohemohe ahubena ehebo
ehebo, 46 howola abo taubadane ilau gwaip-
ilema na yana taupaihowane ilobai ipaipaihowa
dumwadumwalu mata vehabana iyaliyaya na
ainai iwalo, 47 “Yam paihowa namwanamwana
vehabadi yayaliyaya, ainaena ginauli maudoina
adi loina yamohego ta uloina”.
48 ‘Na hesi ebe taupaihowane imumuga yababa
mata ibom ainai iwalo, “Yagu Taubadane yana
laugwaipilema ibwedabweda”, 49 na ivetuwuni

ta taupaihowaowa tupwadi i'aitutuwedi yo
i'ai'ala'alabili nuwana inumanuma yauyaule.
50 Eeta yana badawa ive'aluwagavaiyama na
yana paihowa yababana i'ita lobai, wuwuna
taubadane yana laoma mahanana nigele
iyahanapui. 51 Ta elepa daodaona ainaena
igohamutu na tau'oya'oyamao baidanao imwau
eheboidi ma'adi muya hidoudou na awadi
hivetau'alahedi.'

25

Walo vegevegedi vavahala nimabwaubwau vehabadi

1 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, 'Yaubada
yana Abaloina teina dova: Vavahala nimabwaub-
wau yadi lampa hivaidi na hilalaune tautawa-
hola towahona ebeha baidadi hivelaulobaloba
yana tawahola guyauna ainai. 2 Aidiyena hitau
nima ehe'ehebo yauyauledi na nima ehe'ehebo
hanahanapudi. 3 Na yauyaulediwa yadi lampa
ana bwahi ana lauhepoi nigele hiyavaidi, 4 na
hesi hiya hanahanapudiwa yadi bwahi ana
lauhepoi hivaidi'o yadi lampao baidadiyao.

5 'Na tautawahola towahonawa ibwedabweda,
eeta maudoidi hiha'waha'wa ta hi'e'eno'i
iwahine. 6 Na bada boniyai holana ta
ehebo tomowa iwui, iwalo, "Tautawahola
towahonawa bada teina ilalaoma. Amtowolo
na tayaliyayai." 7 Ta vavahalaowa maudoidi
hitowolo yadi lampawowa hi'atu'atububuni. 8 Na
vavahalaowa yauyaulediwowa adi geluwone
aidiyai hi'awanoi, hiwalo, "Ama geluwo, lampa

ana bwahi tupwana ammohegai, wuwuna yama lampa bada habi bohodi”.
9 ‘Na tauhanapuwowa hiwalo, “Nuwana nigele howahowana yama bwahi tupwana amohegomiu, bada omiu amlau tauvegimwalao aidiyai na yami lampa adi bwahi amgimwalaidi”.
10 ‘Eeta hilaulau habi gimwala, na tautawahola towahonawa imahalava ta hiya bada hi'atububu'o baidanao hiluluwune tawahola guyauna vehabana, na awa'eda higuguduine.
11 Mulitai adi geluwowa gimwalaena hiwuyoma ta hiwalo, “Taubada gudu uho'e ta aluwuwa”.
12 ‘Na yadi walo iyemaiha, iwalo, “Omiu vali boda, nigele yayahanapuigomiu”.
13 ‘Ainaena am'ita avivinigomiu, wuwuna yagu hauga laugwaipilema ahubenana nuwana mahanana nigele amyahanapui.

Taubada yana aiyauya yana taupaihowao aidiyai
(Luke 19:11-27)

14 ‘Yaubada yana loina hinage dova ehebo taubada mata ilalau vali tupwa, na yana taupaihowao iyogaedima ta iloinaedi ebeha yana abaloina hi'ita avivini. 15 Eeta ehebo yana manene yana taupaihowawa imohei ana bagibagili 5,000 kina na towaho bwauna 2,000 kina, na towaho tonugana 1,000 kina, eeta yana aiyauyane aidiyai hiya ehebo ehebo yana hanapu dova, na mulitai taubadanane ilaugabaidi ilalaune amwaha daodaowai.
16 ‘Ainaena towahowa iya mayana 5,000 kina yana taubada yana manewa ivaidi ta aidiyena

iyepaihowadi ta adi lauhepoi 5,000 kina hinage
ilolobaine. 17 Towaho bwauna hinage dova
yana 2,000 kinawa iyepaihowa ta ainaena yana
taubada yana mane ana lauhepoi 2,000 kina
ilolobaine. 18 Na towaho tonugana, iya mayana
1,000 kina, ivai ta toputopu i'eli na yana taubada
yana manewa idadawanine toputopu holanai.
19 ‘Na hauga daodaona tuluhanai yadi
taubadawa ilau gwaipilema na ipanivilaedi yadi
paihowawa ainona vehabana. 20 Ainaena towaho
iya mayana 5,000 kina ilaoma ma'ana lauhepoi
5,000 kina hinage ilawenama ta imomoheine na
iwalo, “Taubada 5,000 kina umomohegaune
na 5,000 kina hinage yalolobaine, ta teina
manenaede”.
21 ‘Na yana taubadawa iwalo, “Ausala,
owa taupaihowa namwanamwana na
dumwadumwaluna moiha. Bada upaihowa
wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am
loina ginauli mwala'idi vehabadi yamohego, na
hinage yagu abayaliyaya teina ainai umiyamiya”.
22 ‘Mulitai towaho bwauna mayana 2,000 kina
imahalava na iwalo, “Taubada, 2,000 kina umo-
mohegaune na ana lauhepoi hinage 2,000 kina
yalolobaine, ta teina”.
23 ‘Na taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupai-
howa namwanamwana na dumwadumwaluna.
Bada upaihowa wahiyala'o ginauli iu'iudi
aidiyena, ainaena am loina ginauli mwala'idi
vehabadi yamohego na owa hinage yagu
abayaliyaya teina ainai umiyamiya.”
24 ‘Eena towaho tonugana yana 1,000 kina
ilawenama na iwalo, “Taubada yahanapuigo'o

owa towaho yaiyaim na yam wasawasa uvaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena,
25 ainaena yameheuhi ta 1,000 kinawa toputopu holanai yadadawanine, na yam manewa teina”.
26 ‘Na taubadawa iwalowei, “Owa taupaihowa yababam na tau'abitau'wata ehebo, uhanapuigau'o neta yagu wasawasa yavaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena, 27 eeta howahowana yagu manene banika ainai umwauwi, ta haugana yawuyoma ma'ana lauhepoi yalobai”.
28 Ta yana hevahevaliwo aidiyai iwalo, “Yagu 1,000 kina ainaena amvai ta towahowa iya 10,000 kina ilolobaine ammohei”. 29 Wuwuna ebe yaiya ana ava'avala iyepaihowa mata, ana lauhepoi hinage ilobai, ta imwala'i i'alili, na ebe yaiya nigele ana ava'avala iyapaihowai, hava ainai imiyamiyane howola abo ainaena hivaivehulu.
30 Ainaena yana hevahevaliwo iloinaedi ta taupaihowa yababawa higabae mahalavaei maseleyai tupwa guguyou ainai, tenem ainai tomowa ma'adi muya hidoudou na awadi hivetau'alahedi baidanao.

Yeisu taumiya bale'u maudoidi howola abo ilauvetalaedi

31 ‘Yau Tomowa Moihagu, howola abo mayagu wasawasa pigapigabuna na mayagu tausagenawasao alaoma na yagu vatavata wasawasa ainai yamiya, 32 na abaloina bale'uwai maudoina meheguwai hitano'ahaidima na yave'ahadi dova sipi adi tau'ita avivini ive'ahadi gouti aidiyena, 33 na sipi yamwauwahiyedi nimatautuwaguwena

na gouti nima'eha'ehaguwena. 34 Na
yau yadi tauwasawasa howola mata hiya
nimatautuwaguwena aidiyai yawalo, “Omiu
Tamagu yana velauwena amyaliyaya, amlaoma
na yami abaloinawa bale'u ana abavetuwuni
ainai i'atububuniwa vehabamiu amvai.
35 Wuwuna mwalona yavahali na ai'ai
ammohegau, na hinage gadogu imaguni na
bwahi ammohegau, na hinage yavetaumana
yami dalavai na amyogaegau yami vadai,
36 na hinage nigele agu ale'o na ale'o
ammohegau ta yalili'wane, na hinage yalovala
na am'ita avivinigau, na hinage vada abapaiyai
yamiyamiya na amtautaubo'eyegau.”
37 ‘Na taudumwaluwowa aliguwai hiwalo,
“Taubada, aiteya hauga yede a'i'itagone ma'am
vahali na ai'aine aveve'aigone? Bo gadom imagu
na bwahi amomohegone? 38 Bo uvetaumana
yama dalavai na ayoyogaegone yama vadai?
Bo nigele am ale'o na aveveli'wagone? 39 bo
nuwana ulovala bo vada paipaiyai umiyamiya
na atataubo'eyegone?”
40 Eena yawalo aidiyai, “Ehe! Neta moiha,
ebe yaiya owa augeluwo iu'iudi ehebo aidiyena
uhagui, neta ainai yau hinage uhahaguigaune”.
41 ‘Na hiya nima'eha'ehaguwena himiyamiyane
yawalo aulidi, yawalo, “Omiu yababamiu am-
lauvehulugau amlau aiwa ala'alahi miyamiya
vateyaina ainai, neta Yaubada i'atububuniya'o
Tomodulele mayana bodao vehabadi, 42 Wuwuna
mwalona mavahaligu na nigele ai'ai amyamo-
hegau, hinage gadogu imaguni na nigele bwahi
amyamohegau, 43 na yavetaumana yami dalavai

na nigele amyayogaegau yami vadai, yo nigele agu ale'o na nigele amyaveli'wagau, yo yalovala na vada abapaiyai yamiyamiya na nigele amyataubo'eyegau.”
44 ‘Mulitai hiya walo teina hiyemaiha hiwalo, “Taubada, aiteya hauga a'i'itagone ma'amvahali, nuwana gadom imaguni, bo nuwana uvetaumana alimayai, nuwana nigele am ale'o, bo ulovala, bo vada abapaiyai umiyamiya na nigele ayahaguigo?”
45 ‘Na yawalo, “Moiha ta'i haugadine aidiyai ebe tomowa iu'iudi teina dova nigele amyahagui, neta ainai nigele amyahaguigau”. 46 Eeta hiya abo hilau muya miyamiya vateyaina ainai, na Taudumwalu hesi hiya yawahi miyamiya vateyaina hilobai.’

26

Tautaubadao nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Maki 14:2; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)
1 Yeisu yana aubabadao ive'ovidi, na ana taumulitao iwalo aulidi, 2 iwalo, ‘Amhanapuiya'o ahubena bwau, na Buidi'wa guyauna tapaihowai, na ebe agu tauhuhulane ihuhulaegau agu alehao aidiyai, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau yau Tomowa Moihagu’.
3 Na taupwaoli mwala'idi yo Isileli yadi babadao hitau'ahai Kayapasi yana vada mwala'ina ainai, iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina. 4 Na babadaowa hibom hiloina ta ebeha oyamaena Yeisu hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi, 5 na hiwalo, ‘Havena Buidi'wa

guyauna holanai Yeisu ta'abi'abi avivini, mata dova ta tomowa himodi'iniyegita na hi'alehaegita'.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai (Maki 14:3-9; Yoni 12:1-8)

6 Haugana Yeisu Betani ainai imiyamiya, Saimoni yana vadai, iya mwalona taulepelo teya. 7 Na ehebo waihiu mayana woloi ilalaomane, na woloinane ana maiha mwala'ina na gaimapatu namwanamwagaugauna ainai. Yeisu howola vadai i'ai'ai, na waihiunane ilaoma ta woloiwa Yeisu vahunai ihihiwaine.

8 Na Yeisu ana taumulitaowowa hi'ita ta waihiuwa hi'ulumiyanei hiwalo, 'Hava wuwuna woloi iyepaipaihei? 9 Ilowoinanei ebe woloinane hivegimwalaei na ana maiha mwala'ina hivai ta tauwewelohe himohedi.'

10 Na Yeisu yadi walo teina ibenalena'o, ta iwalo, 'Havena waihiu teina am'ulu'ulumiyaei, wuwuna yana velau teina aliguwai inamwanamwa moiha. 11 Tauwewelohewo amwalowalowedine hauga maudoina vahalimiyai himiyamiya, na yau hesi mata nigele hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya. 12 Waihiu teina bada iyewoloigau'o taugu ana mwau magaiyai vehabana. 13 Na moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa hibenalei bale'u maudoina ainai, na waihiu teina yana paihowa aliguwai ana abanuwatuwu avivini au'aubabadana hiyewasaei hinage.'

Yudasa italam ebeha Yeisu ihuhulaei (Maki 14:10-11; Luke 22:3-6)

14 Na Yeisu ana taumulita ehebo yehana Yudasa Isakaliyota ilau taupwaoli mwala'idi aidiyai,
15 na iwalo, ‘Viha agu maiha mata ammohegaune
ebe Yeisu alimiyai yahuhulaei?’ Eeta mane siliba
ana bagibagili 30 himomoheine. 16 Eena Yudasa
yana hawahawaga iha'waha'wai ta ebe Yeisu
aidiyai ihuhulaei.

Buidi'wa guyauna hipaihowai
(Maki 14:12-21; Luke 22:7-14, 21-23; Yoni 13:21-30)

17 Buidi'wa guyauna hipaihowai beledi a'avana
nigele ana abiye seseha hauga ainai. Na Buidi'wa
ana ahubena mugamugaina ainai Yeisu tupwadi
ana taumulitao hilaoma ainai na hiwalo, ‘Aiteya
vada ainai nuwanuwam ebe guyau vehabam
a'atububuni?’
18 Na Yeisu iwalo, ‘Amlau Yelusalem na yagu
awanoi ehebo towaho ainai amwalowei, amwalo,
“Taubada yana walo teina dova: Yagu hauga
bada ilautebitebiniyao ta nuwanuwagu yam
vadai Buidi'wa guyauna ma agu taumulitao a'ai”.’
19 Na ana taumulitaowowa Yeisu yana walo
himulitaei ta towahowa yana vadai Buidi'wa
guyauna hi'a'atububunine.
20 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao
hitau 12 hiluwu ta guyaune hi'a'aine. 21 Na
haugana hi'ai'ai Yeisu iwalo, ‘Augeluwo, yawalo
moiha mata ehebo alimiyena ihuhulaegau’.
22 Na Yeisu yana walo teina vehabana hi-
nuwayababa moiha, ainaena ehebo ehebo Yeisu
ainai hipanivila, hiwalo, ‘Taubada, yaiya neta?
Nuwana yau?’

23 Na Yeisu iwalo, ‘Towahonane iya baidagu
gaeba ehebo ainaena a'ai'aine, iya mata
ihuhulaegau. 24 Yau Tomowa Moihagu mata
yamwalowoi dova mwalona Buki Ve'ahihi ainai
iwalo mahalava mugaiyei vehabagu, na hesi
agu tauhuhulane ive'atemuyamuya, bada ebe
mwalona hinanane, havena ilabalabahi mata
inamwanamwa alili.’
25 Ainaena ana tauhuhulane Yudasa iwalo,
‘Taubada, aiteya towaho yede? Nuwana yau?’
Na Yeisu iwalo, ‘Bada neta uwalowego'o’.

Taubada yana ai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

26 Howola hi'ai'ai na Yeisu ai'ai ivai ta vehabana
iwalovelau na i'abitomwahi ta ana taumulitao
imohedi, iwalo, ‘Teina taugu amvai ta am'ai’.
27 Na waini mavedina hinage ivai ta veha-
bana iwalovelau Yaubada ainai na imohedi, na
iwalo, ‘Maudoimiu amnuma. 28 Teina 'wahinagu,
Yaubada yana ulewahi loina vehabana, isage-
sagena tomowa bagibagilidi yadi yababao ana
abanuwahamu. 29 Na yawalo auligomiu hauga
teina na tuluhanai waini teina havena ainaena
yanumanumauyo na ana higa omiu baidaguwao
waini vauvauna tanuma Tamagu yana abaloina
ainai.’
30 Eena wali ehebo hiwaliwaliyei na hima-
halava ta hihahaene oya Olibe.

Yeisu iwalo mahalava ebeha Pita mata iuvalaei
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

31 Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Mata boniyaiyena
maudoimiu amdena vehulugau dova Buki
Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo: “Sipi adi

tau'ita avivini ya'oiye i'iwahi na sipi maudoina
hitaubudebudeyanaei".
32 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai ya-
mugai na omiu tuluhaguwena amlaowa'.

33 Na Pita yana walo iyemaiha, iwalo, 'Mata
maudoidi hidena gabaego na yabom baidam'.

34 Na Yeisu Pita ainai iwalo, 'Yawalo moiha
boniyai teina mata, mulitai abo am'am idou, owa
mata mai tonuga uuvalaegau'.

35 Na Pita iwalo, 'Taubada, nigele howahowana
yauvalaego! Ebe hi'oiye mwalowoigo yau hinage
baidam hi'oiye mwalowoigita'. Taumulitaowa
maudoidi hinage dova hiwawalone.

Tanovi Getesemani ainai Yeisu i'awanoi Tamana ainai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

36 Eena Yeisu mayana taumulitao baidanao
hilau tanovi ehebo yehanaede Getesemani
ainai, na iwawalo aulidine, iwalo, 'Teinai
ammiyamiya, na yau yawutuhae, na ya'awanoi
Yaubada ainai'. 37 Na hitau tonuga ilauvaidi
Pita yo Sebedi natunao bwau. Na Yeisu mayana
atemuyamuya na mayana nuwayababa iwalo
aulidine, 38 iwalo, 'Ategu imuyamuya mwala'ina,
nuwana muhamuhana na mata yamwalowoi,
ainaena teinai ammiyamiya na am'ita'ita avivini
baidaguwao'.

39 Na Yeisu ihae tupwana na ibe'u aitulu
bale'uwai, na i'awanoi, iwalo, 'Tamagu ee,
ebe howahowana muya vedina teina aliguwai
uvaivehulu, na havena ainaena yanumanuma,

na owa hesi yam nuwatuwuwena upaihowai, na nigele yau yagu nuwatuwuwena'.
40 I'ovi na ilau gwaipileuyo ta ana taumulitaowowa hitau tonuga bada hi'eno'o, na Pita ivanoi na iwalo, 'Pita, nigele howahowana na mahana hawahawaga ehebo ta'ita'ita'auhi?' 41 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, iwalo, 'Amhilahilawa na am'awa'awanoi yo ebe havena towoi amve'ave'alo. Moiha ta'i, alu'aluwamiu nuwanuwana na hesi taumiu hitapiya'.
42 Na Yeisu iheuyo na i'awa'awanoi, iwalo, 'Tamagu, muya vedina teina nigele nuwanuwagu ainaena yanuma na hesi ebe yam nuwatuwu, yamulitaei'.
43 Na Yeisu ilau gwaipileuyo ana taumulitao aidiyai, na ilobaidi hinage hi'eno i'iwahi'o, wuwuna mehedi i'eno'eno alili. 44 Na hinage ilau vehuludi yo ilau yana awanoi itonugai dova yana awanoi bwauwone.
45 Na ilau gwaipilema ana taumulitao ivanoidi, iwalo, 'Howola am'eno'eno yo am'ai'aiyawasi? Na am'ita Tomowa Moihagu yau yagu hauga bada imahalava'o na hihuhulaegau tauyababao aidiyai. 46 Amtowolo talau, wuwuna agu tauhuhulawa teina bada imahalava'o.'

Yeisu hi'abi avivini
(Maki 14:43-50; Luke 22:47-53; Yoni 18:3-12)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo ana taumulitawa yehana Yudasa tau'alehawone baidanao himamahalavamane. Taupwaoli mwala'idi yo Isileliwone yadi babadao, tau'alehawone hivetamaledine Yudasa baidadi, na bodaone mayadi elepa ale'aleha yo wepasi

Yeisu habi abi'avivinina. 48 Yudasa ve'ive'ilala
bada iwalowena'o na aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya
yanihoi neta iya Yeisunane, na am'abi avivini’.
49 Eeta idumwalu Yeisu ainai, inihoi na ivelauwei,
na iwalo, ‘Yauwedo Taubada’.
50 Na Yeisu iwalo, ‘Augelu hava vehabana
ulalaomane?’ Eena bodaone himahalava ta Yeisu
hi'abi avivinine.
51 Na Yeisu ana bodao aidiyena ehebo yana
elepa iwunihiyama ta Taupwaoli mwala'ina
yana taupaihowa talinana itom vehulune.
52 Na Yeisu towahone iwawalo auline, iwalo,
‘Badagi! Elepa ale'alehane umwauyoi yana
abamwauwai. Wuwuna tau'alehawone aleha
yadi abamwalowoi. 53 Uhanapui ebeha ebe
nuwanuwagu Tamagu ainai ya'awanoi agu
hagu vehabana, bada mata tausagenawasa
bahu'alilidi ivetamaledima. 54 Na nigele!
Wuwuna teina amwahane ainaena Buki Ve'ahihi
yana walomugai vehabagu mata adi moiha
himahalava.’
55 Tenem ainai Yeisu bodaone iwalo aulidi,
iwalo, ‘Ebeha yau tau'aivavali ta ainaena
mayami elepa ale'aleha yo wepasi amlaoma
habi abi'avivinigau! Na hava wuwuna ahubena
maudoidi vada tapwalolo mwala'ina ainai
yamiyamiya na yave'ive'ita tomowa aidiyai, na
nigele amya'abi avivinigau? 56 Na ginauli teina
himahalava yo ebe tauwalo mahalavao yadi
walomugai Buki Ve'ahihi holanai himahalava.’
Na Yeisu ana taumulitaone maudoidi hidedena
vehulune.

Yeisu yana lauvetala babadao mehediyai
(Maki 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni

18:12-14, 19-24)

57 Bodaone bada Yeisu hi'abi aviviniya'o na
hilauvaiyama taupwaloliwone yadi taubada
mwala'ina yehana Kayapasi ainai. Na Kayapasi
yana vadai loina ana tauve'itao yo babadao bada
hihulu'ahaima'o ta himiyamiya.

58 Na Pita amwaha daodaowena Yeisu imuli-
taeine, ta ilaoma Taupwaoli mwala'ina yana vada
ana abwalu ainai iluwu, na tau'ita aviviniwone
baidanao himiyamiya yo ebe Pitanane Yeisu ana
loina ibenalei.

59 Na Taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo
nuwanuwadi Yeisu ana ve'ewa oya'oyama
hilobai na yadi ve'ewa oya'oyama ainaena ebe
Yeisu hi'oiye mwalowoi. 60 Ainaena tauve'ewa
oya'oyamawa hilaoma, na hesi yadi ve'ewa
nigele dumwaludi. Na mulitai towatowaho bwau
hiwutumahalava, 61 na hiwalo, ‘Mwalona Yeisu
iwalo, “Howahowagu Yaubada yana vada yalo'e
vehulu na ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi”.’

62 Eena taupwaoliwo yadi tauloina mwala'ina
itowolo, na iwalo, ‘Nigele yam yemaiha, awa?
Tomowa yadi ve'ewa alimwai ubenaledi'o?’

63 Na Yeisu bada inobu, na Taupwaoli
mwala'ina Yeisu iwalo auline, ‘Uwalo moiha
Yaubada Mayawahina mehenai, owa ainaede
Besinana towahona, Yaubada Natuna, bo nigele?’

64 Na Yeisu iwalo, ‘Neta bada uwalowena'o,
na hinage yawalo alimwai howola abo yau To-
mowa Moihagu am'itagau Tauwahiyala moiha
nima tautuwanai yamiyamiya yo hinage galewa
yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma’.

65 Ainaena Taupwaoli mwala'ina imodi'ini
moiha ta ibom ana ale'o ipulihi, na iwalo, ‘Yana
walo yababadi ambenaledi'o? Moiha, towaho
teina Yaubada ihinali. Badagi! Havena hi-
nage tauve'ewa hiwalowalo yana pwanoliwone
vehabadi. 66 Vedova yami nuwatuwu Yeisu veha-
bana?’
Na hiya hiwalo, ‘Iloweinanei ebe imwalowoi’.
67 Ainaena maninane hihowai yo higoha na-
vanavai, yo hinage hisapi, 68 na hipanivilaei hi-
walo, ‘Ebe owa Besinana towahona, uwalo ma-
halava alimaiyai yaiya isasapigone?’

Pita Yeisu iuvalaei
(Maki 14:66-72; Luke 22:56-62; Yoni 18:15-18, 25-27)

69 Na Pita howola abwalu alonai imiyamiya,
na taupaihowa vahavahalana ehebo imama-
halavamane ta ipanivilaeine, iwalo, ‘Mwalona
towahowa Galiliyenawa Yeisu iya baidam am-
miyamiya, awa?’
70 Na tomowa bagibagilidi mehediyai Pita iu-
vala, iwalo, ‘Ginauli hava uwalowaloweine nigele
yayahanapui’.
71 Na Pita iwutu mahalava tupwana abwalu
awa'edanai. Na ehebo vahala Pita i'ita, na tau-
miyaone aidiyai iwalo, ‘Towaho tenem mwalona
Yeisu towaho Nasaleti baidana himayamiya’.
72 Na Pita iuvalauyo na iwuluma, iwalo,
‘Yaubada ihanapui ebeha towahone yau nigele
yayahanapui’.
73 Hauga iu'iuna ainai tauvinunuwone Pita
ainai hilaoma, na hiwalo, ‘Moiha u'oyama! Owa

Yeisu yana boda ehebo, wuwuna alinamne dova
Galili alinadi.’
74 Eena Pita ivuluma na walo yababana
ainaena iwalo, ‘Tamada! Towaho neta nigele
yayahanapui’.

Na hauga tenem ainai am'am idou. 75 Ainaena
Pita Yeisu yana walowa inuwatuwui ebeha, ‘Muli-
tai abo am'am idou, na owa mai tonuga uuvalae-
gau’. Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina,
na imahalava maseleyai idodoune.

27

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai (Maki 15:1; Luke 23:1-2; Yoni 18:28-32)

1 Malatomtomwena Taupwaoli mwala'idi yo
babadaone maudoidi hiloiloina ebeha Yeisu
hi'oiye mwalowoi. 2 Ainaena Yeisu nimana
hipaidi na hilawei Loma yadi tauloina mwala'ina
Pailato ainai yo ebeha Pailato iloinaei.

Yudasa yana mwalowoi (Paihowa 1:18-19)

3 Na Yeisu ana tauhuhulane, Yudasa
ihanapuiya'o ebeha mata Yeisu hi'oiye
mwalowoi, ta inuwabui na yana mane 30
siliba iwuyowedi taupwaoliwo mwala'idi
yo babadao aidiyai, 4 na iwalo, ‘Bada
lauhapuli yapaihowaiya'o wuwuna towaho
namwanamwana alimiyai yahuhulaena'o’.

Na hiwalo, ‘Neta nigele teya hava alimaiyai, na
owa hesi vehabana unuwatuwu’.

5 Ainaena manewone 30 ivehulu aituluwedi
vada tapwalolo mwala'ina holanai, na ima-
halava ta ilau, na balavaiyena gadona ibom
ihipwa'i'iuyoi na imwamwalowoine.
6 Na taupwaoliwone mane hitanogogoidi, na
hiwalo, ‘Nigele howahowana ebe Yaubada ana
velau ainai tamwauwi, wuwuna mane teina to-
mowa ana oiyemwalowoi maihana’. 7 Ainaena
hibom hiloina na manenane ainaena ehebo
tau'abi walata yana toputopu higimwalai yo ebe
toputopunane taumanao adi magai. 8 Eena top-
utopunane yehana himwauwi Wahina Toputop-
una, na yehanane howola teina imiyamiya.
9 Tenem ainaena tauwalo mahalava Yelemaiya
yana waloyemidi imahalava, wuwuna mwalona
Buki Ve'ahihi ainai yana walo hileleya'o neta:
‘Isileliwone ana maiha hiyogai ana bagibagili 30
siliba, na manedine hivaidi,
10 ta ainaena tau'abi walata yana toputopu
hiyemaihane dova yada Taubada
ivenuwamwauwegau’.

Pailato Yeisu ipanivilaei
(Maki 15:2-5; Luke 23:3-5; Yoni 18:33-38)

11 Na Yeisu Pailato mehenai hivetowolo, ibom
tauloina mwala'ina, na Pailatonane Yeisu ipanivi-
laei, iwalo, ‘Uwalo mahalava owa Yudeyaone
yadi tauwasawasa awa?’
Na Yeisu iwalo, ‘Bada neta uwalo'o’.
12 Eena taupwaoli mwala'idi yo babadao Yeisu
hive'ewai Pailato mehenai, na Yeisu nigele teya
yana yemaiha. 13 Na Pailato iwalo, ‘Vedova
walomahalava teina am ve'ewane vehabana ube-
naledi'o?’

14 Na Yeisu nigele hinage iyayemaiha na bada
ta'i inobu. Ainaena Pailato nuwanane ipwanop-
wano mwala'ina.

Pailato iloina na Yeisu ebe hi'oiye mwalowoi
(Maki 15:6-15; Luke 23:13-25; Yoni 18:39–
19:16)

15 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Buidi'wa
guyauna ainai Lomaone yadi mumuga neta
vada abapaiyena ehebo towaho ilivahi na
imahalava, ebe yaiya boda nuwanuwadi. 16 Na
hauga tenem ainai ehebo towaho vada abapaiyai
imiyamiya yehana Balabasi, tomowa maudoidi
hihanapuya'o ebeha iya tauyababa mwala'ina.
17 Ainaena tomowa himiya ahaiyama
Pailato ainai, na Pailato iwalo aulidi, iwalo,
‘Aiteya towaho nuwanuwamiu yalivahi?
Balabasi bo Yeisu iya hiveyehaei Besinana
towahona?’ 18 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o
ebeha alomagigiliyena hihuhulaei habi
oiyemwalowoina.
19 Na hinage hauganane howola Pailato lau-
vetala ipaipaihowai na mwanena wasa iveta-
malenama, na iwalo, ‘Havena teya hava hinage
uloiloinaei towaho teina dumwadumwaluna ve-
habana, wuwuna wau ya'eno niviniviyeine ta
abameheuhi mwala'ina aliguwai’.
20 Na hesi Taupwaoliwo mwala'idi yo babadao
tomowa hiwalo huluhuluidi ta ebe hi'awanoi
Pailato ainai na Balabasi ilivahi aidiyai, na Yeisu
hi'oiye mwalowoi. 21 Ainaena Pailato ipanivi-
lauyowedi, iwalo, ‘Hitaubwau aidiyena yaiya
nuwanuwamiu na vehabamiu yalivahi?’
Na hiwalo, ‘Balabasi’.

22 Na Pailato iwalo aidiyai, ‘Vedova mata
yaloinaeine Yeisu iya hiveyehaei Besinana towa-
hona?’
Na maudoidi hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai
tatutuye patu’.
23 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana lauhapuli
na ainaena ebeha aiwa lagalagana ainai tatutuye
patu?’
Na hiwui mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagala-
gana ainai tatutuye patu’.
24 Ainaena Pailato ihanapuiya'o ebeha nigele
yana wahiyala teya na boda hihamahamadudu,
ana ita dova mata hivetuwuni na hi'aleha.
Na bwahiyena nimanane iuwadi tomowa
mehediyai, na iwalo, ‘Havena hinage hava
teya yaloiloinaei towaho namwanamwana teina
yana mwalowoi vehabana, na omiu ta'i ambom
amloina’.
25 Na boda maudoidi hiwalo, ‘Inamwanamwa.
Abom aloinaei, na yana mwalowoi maihana ai yo
natumaiyao aidiyai.’
26 Eena Pailato yadi walo bada ibenalena'o,
ta Balabasi ilivahi, na hinage yana tau'alehao
iloinaedi ta Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai
abo hitutuye patu aiwa lagalagana ainai.

Tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei (Maki 15:16-20; Yoni 19:2-3)

27 Ainaena Pailato yana tau'alehao Yeisu hisas-
apine na hiluwuwei vada mwala'ina holanai, na
tau'aleha maudoidi hitau'ahaidima Yeisu ainai.
28 Na ana ale'o hiwuludi na ale'o hawa-
hawawalina wasawasana ainaena hiveli'wa habi

abitalawahiyeina. 29 Na ana pwaopwaomi hai-
haili womawomalina ainaena hipaihowai ta
vahunai himwamwauwine, na digona nimanai
himwauwi, na hinage mehenai hitalupwagogo
ta hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, ‘Yauwedo, owa
Yudeya yadi tauwasawasa!’
30 Na hihowahowai yo hinage yana digona
hivai ta vahunai higogohane, 31 eena yadi abita-
lawahi i'ovi, na ale'o wasawasa ainaena hiwulu,
ta ibom ana ale'owena hiveli'wauyoi, na hilauvai
habi tutuye patuna aiwa lagalagana ainai.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai (Maki 15:21-32; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

32 Na Yeisu himahalavaei ta hilalaweine, na
amwahai ehebo Sailini towahona yehana Sai-
moni hilobai, ta hiloinaei ta ebe Yeisu ana aiwa
lagalagana i'avalai. 33 Na Saimoni i'avalai ana
higa himahalava dalava Goligota ainai. (Goligota
ana bui neta Ulu'ulu Dalavana.)
34 Na waini yo we'aha abe'abelena baidana
hiyebweli ta himohei yo ebe havena muya
ilaulautowoi mwala'ina. Na Yeisu waininane
ilautowoi ta ita'wata'wataeine.
35 Yeisu aiwa lagalagana ainai hitutuye patune,
ta hivetowolo, na mulitai tau'alehaowowa Yeisu
ana ale'owowa hivaidi na higuguyauwedine hi-
bom aidiyai, na yadi aiyauya dova kati ana
yepaipaihi, ta yaiya ebe imugai iya ana ale'o ivai.
36 Na mulitai himiya ta hi'ita'ita avivini.
37 Hinage ana aiwa lagalagana vahunai hilele:
YEISU TEINA YUDEYA YADI TAUWASAWASA
Neta yana mwalowoi wuwuna.

38 Na hinage tau'aivavaliwowa hitau
bwau hive'abahigogoidi, ehebo Yeisu
nima tautuwanaena na ehebo nima
eha'ehanaena.
39 Na taulowolowouhi ulu'uludi hi-
laulau'wadiyedi na himaluwei, 40 hiwalo,
‘Atemuyamuyam! Uwalo ebeha howahowam
vada tapwalolo ulo'e na ahubena tonuga
holadiyai u'abiyoi. Hola ubom uhaguiyoigo
na aiwa lagalaganaena u'aituluma, ebe owa
Yaubada Natuna.’
41 Hinage dova Taupwaoliwo mwala'idi
yo loina ana tauve'itao yo babadao Yeisu
hi'abitalawahiyei, na hiwalo: 42 ‘Vali tomowa
ihaguhaguidi, na ibom nigele iyahauguyowei,
ebe iya Isileli ana tauwasawasa, aiwa
lagalaganaena i'aituluma ta tayemidiyei. 43 Iya
Yaubada Natuna na Yaubada iyemidiyei ta iwalo,
“Yau Yaubada Natuna”. Hola teina ta'i Yaubada
ihagui na ta'ita!’
44 Tau'aivavaliwone Yeisu baidanao
hive'abahidi hiya hinage Yeisu hihinali.

Yeisu yana mwalowoi
(Maki 15:33-41; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)

45 Mahana ala'alapwahiyai ana higa
lavilaviyena dalava maudoina iguguyou.
46 Lavilaviyai neta Yeisu alinana mwala'inaena
iyoga na iwalo, ‘Eli, Eli, lama sabakitani?’ Na
ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava
vehabana ulalaugabaigaune?’
47 Tupwana tomowa vahalinai hitowotowolo
yana yoga hibenalei, na hiwalo, ‘Ambenalei
towaho teina Elaitiya iyogayogaei’.

48 Eena ehebo aidiyena isagena ta balou ivai
yo waini abe'abelena ainaena iveda'wa na ehebo
aipwala mehenai iwomalei, na iveleleihini Yeisu
awanai, ta ebeha imala'u'ui. 49 Na towaho-
nane ana geluwo hiwalo, ‘Hola ulaumwau na
taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya ilaoma na
ihagui’.
50 Na Yeisu alinana mwala'inaena iyogauyo, na
yawahina i'o'ovine. 51 Na ale'o mwala'ina vada
tapwalolo mwala'ina ana biliwutuhi ilotapulihi
ewaena, ta i'aitulu duyai, na mwani'ini'i isagena,
na gaima mwala'idi hilotatomwahi.
52 Yo hinage magai awadi hilotaho'e,
na tauyemidiwo bagibagilidi mwalona
himwamwalowoiwa hitowolouyo, 53 Yeisu yana
towolouyo tuluhanai hiya hinage magai aidiyena
himahalavama na Yelusalem ainai hiluwu, na
tomowa bagibagilidi aidiyai himamahalavane.
54 Na tau'alehaone mayadi taumugai howola
Yeisu hi'ita'ita avivini, na mwani'ini'i yo gin-
auli maudoidi himahalava hi'itadi, na himeheuhi
mwala'ina, na hiwalo, ‘Moiha, towaho teina iya
Yaubada Natuna’.
55 Tupwadi waiwaihiu hinage lovaena
hi'itayama. Hiya mwalona Galiliyena Yeisu
himulitaenama yo hinage ana hipaipaihowai.
56 Ehebo yehana Meli Magidalaena mayana
waligeha, iya Yemesa yo Yosepa hinadi, na hinage
Sebedi natunao bwau hinadi.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Maki 15:40-47; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)

57 Lavilaviyena ehebo Alimatiya towahona ilau
Pailato ainai, iya wasawasa towahona na hinage

Yeisu ana taumulita teya, yehana Yosepa. 58 Na
Pailato ainai Yeisu tauna i'awanoiyei, ta Pailato
italam na ebe ivai.
59 Ainaena Yosepa Yeisu tauna hivai, na ale'o
masemaselena ainaena hihuma. 60 Yosepanane
ana magai vauvauna ainai himwauwi na mag-
ainane hiyayatuine dova duluva gaima holanai,
na gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena
magai awana hive'eno auhi, na mulitai Yosepa
ilalaune. 61 Meli Magidalaena mayana waligeha
magaine vahalinai himiyamiya na hi'ita'ita sip-
waidi.

Magai hi'ita avivini

62 Yeisu hive'abahi neta Yudeyaone yadi
ahubena atububu ainai, na i'ahubena neta yadi
Tapwalolo ana ahubena, na Taupwaoli mwala'idi
yo Palisiwo baidadiyao hilau Pailato ainai,
63 na hiwalo, ‘Taubada, tau'oyamawa mwalona
mayawahina imiyamiya yana walo anuwatuwu
avivini, iwalo, “Ahubena tonugana ainai
mwalowoiyena yatowolouyoma”. 64 Ainaena
ebe howahowana uloina na magai ana tau'ita
aviviniwo hi'ita avivini ili'ilimani ana higa
ahubena tonuga, mata dova ta ana taumulitao
hilaoma na Yeisu tauna hivai hilawei, na tomowa
hi'oyamayedi ebeha Yeisu mwalowoiyena bada
itowolouyo'o; yo ainaena oyama mulimulitana
mata oyama mugamugaina imwala'i gabaei.’

65 Na Pailato iwalo aulidi, iwalo, ‘Yami tau'ita
aviviniwo tau'alehao amlawedi, na magai hi'ita
avivini ili'ilimani’.

66 Ainaena hilau aibadi hivai, na magai awana
ana gudu gaimane hinage hi'aibadini ili'ilimani
na ana tau'ita aviviniwo hivevetowolodine.

28

Yeisu mwalowoiyena itowolouyo
(Maki 16:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)

1 Tapwalolo dagelanai neta malatomtomwai
hawahawaga vauvauna ana ahubena
mugamugaina ainai Meli Magidalaena
mayana waligeha hilaoma magayai habi
taubo'eyei. 2 Na mwani'ini'i mwala'ina
isagena, neta Yaubada yana tausagenawasa
ehebo galewaena i'aituluma, na gaima magai
awanaena ive'i wahiyei na ainai imimiyane.
3 Tausagenawasanane ana ita pigabu dova, na
ana ale'o hewahewana moiha.
4 Na magai ana tau'ita aviviniwo tausage-
nawasanane hi'i'itane na himeheuhi mwala'ina
na hibatubatutuli, na hibe'u bale'uwai dova
taumwalomwalowoi.
5 Na tausagenawasanane waiwaihiuwone
iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi.
Yahanapuiya'o omiu Yeisu iya bada hi'oiye
mwalowoiya'o ambehabehaei. 6 Iya nigele teinai,
wuwuna mwalowoiyena bada itowolouyo'o,
dova mwalona iwalo alimiyai. Amlaoma ta yana
aba'eno ova'ova'a'avana am'ita. 7 Na amlau
mwayamwayayau ana taumulitao amwalo
aidiyai ebeha Yeisu mwalowoiyena bada
itowolouyo'o, na mata imugai Galili ainai, na
omiu abo ammulitaei tenemai na am'ita. Teina
yami wasa bada yawalo auligomiu'o.’

8 Na waiwaihiuwone mayadi meheuhi na hinage mayadi yaliyaya magai hilau vehulu na hisagena mwayamwayau ta ebe Yeisu ana taumulitaone aidiyai ginauli teina hiwalo mahalavaedi.
9 Na Yeisu amwahai ilobaidi na ivelauwedi, na hilaoma aena hi'abitowoidi, na hiwalovetuvehaeyei. 10 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na hesi amlau augeluwo nuwadiyai ammwauwi na hilau Galili ainai, ta nemai hi'itagau’.

Magai ana tau'ita aviviniwo yadi walomahalava

11 Waiwaihiudiyaone howola amwahai hilaulau, na magai ana tau'ita aviviniwone tupwadi hilau dalava Yelusalem ainai, na hava dova imamahalavane hiwalo mahalavaedi Taupwaoli mwala'idi aidiyai.
12 Ainaena Taupwaoliwone yo babadao baidadiyao himiya ahaidima, na hiloina, ta mane mwala'ina tau'ita aviviniwone himohedi.
13 Ta ebe tomowa aidiyai hivetala'aubabadaei, na hiwalo, ‘Masigiliyena a'eno'eno na Yeisu ana taumulitaone hilaoma, na taunane hivavaine’.
14 Yo hinage hiwalo aulidi, hiwalo, ‘Ebe Loma tauloina mwala'ina wasa teina ibenalei, mata a'oyamaei, na ebe havena alimiyai imanimanini’.
15 Ainaena yadi mane hivaidi, na Taupwaoliwo yo babadao yadi nuwatuwuwone himumulitaedine. Na yadi oyamawa idabalala Yudeyaone aidiyai, ta wau hinage dova hiwalowalo.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Maki 16:14-18; Luke 24:36-39; Yoni 20:19-23)

16 Ainaena Yeisu ana taumulitao hitau 11 hilau
Galili, ta hihae oyawa Yeisu iwalo mahalavaeiwa
ainai. 17 Na Yeisu hi'i'itane, na ainai hitalu
pwagogo, na tupwadi aidiyena howola mayadi
nuwatuwu bwaubwau.
18 Yeisu ilaoma aidiyai na iwalo aulidi, iwalo,
‘Tamagu bada loina wahiwahiyalana maudoina
imohegau'o galewai yo bale'uwai. 19 Na amlau
tupwa maudoidi aidiyai amguguya na ainaena
tomowa himulitaegau, yo hinage am'abiye bap-
itaisowedi Tamagu yehanaena, yo Natuna yau
yehaguwena, yo Alu'aluwa Ve'ahihi yehanaena.
20 Na ve'ita maudoina bada yamohegomiu'o
amve'itadi na hiya hinage himulitaedi. Na moiha,
yau baidamiu tamiyamiya hauga maudoina wau
yo ana higa bale'u yana aba'ovi ainai.’

YAUBADA YANA WALO YEMIDI VAUVAUNA
The New Testament in the 'Auhelawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples 'Auhelawa long Niugini

copyright © 2008 Papua New Guinea Bible Translation Association, Inc.

Language: 'Auhelawa

Translation by: Papua New Guinea Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
c4f269ee-bf9d-5438-a164-d22b6816de83